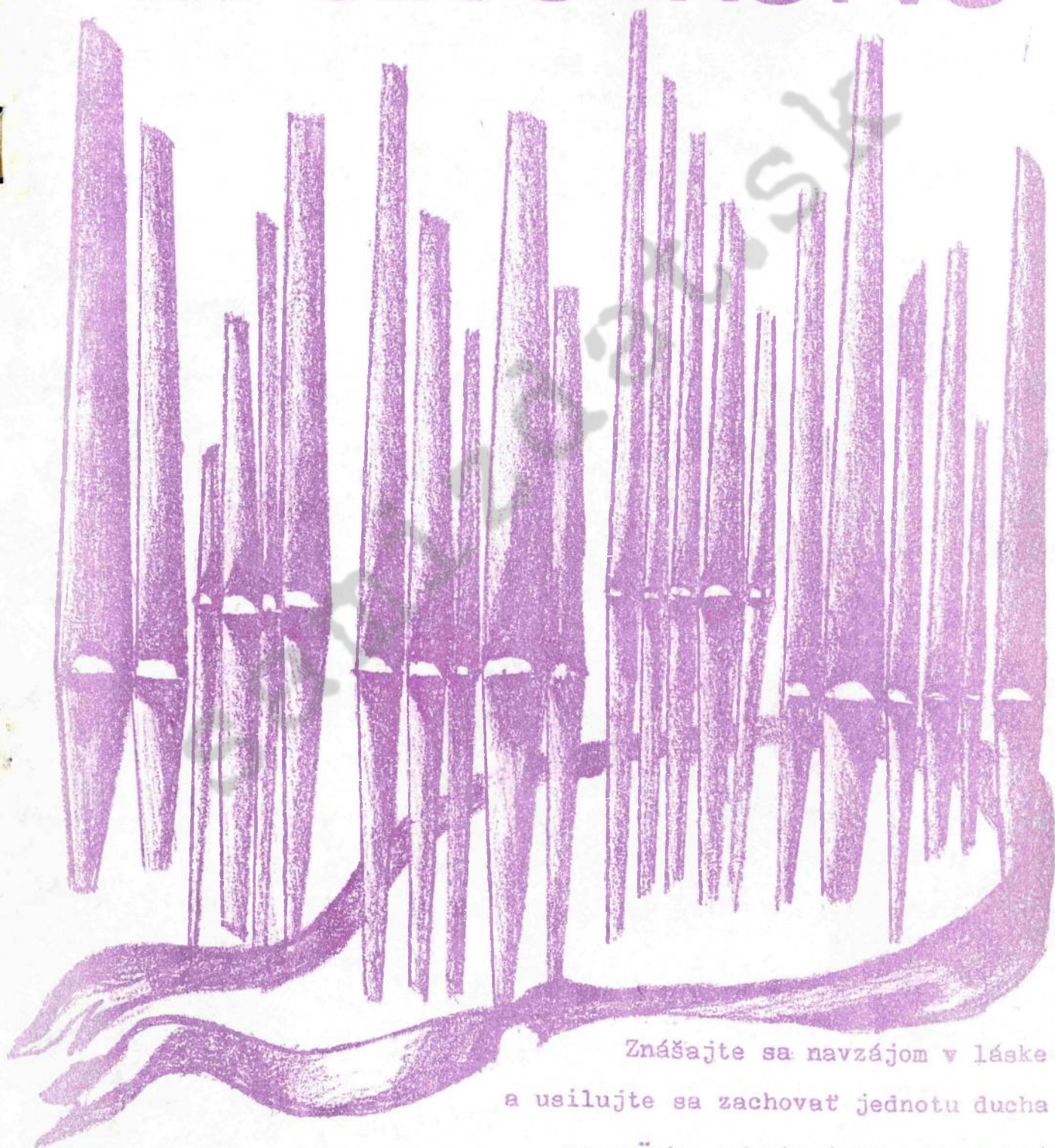

17.1988/2 RODINNÉ SPOLOČENSTVO

Znášajte sa navzájom v láske
a usilujte sa zachovať jednotu ducha
vo zväzku pokoja / Ef 4,2b - 3 /

O B S A H

1. Vstup. Pri-Ježišovom kríži	1
2. Jednota cirkvi	2
3. K teológii jednoty cirkvi	4
4. Od jednoty v rodine k jednote v cirkvi	8
5. Riešiť situáciu veriacich v ČSSR	13
Výzva otca kardinála Tomáška	13
Podnety katolíkov k riešeniu situácie veriacich občanov v ČSSR	13
Hlas slovenských katolíkov	16
K podpisom zo Slovenska	16
List kňazov košickej diecézy prezidentovi republiky	18
Stanovisko biskupského úradu v Košiciach	19
6. V záujme pravdy. Prehlásenie Posvätnej kongregácie pre klérus. K praxi Združenia Pacem in terris	20
7. Prečo spoločná modlitba manželov	24
8. O laických cirkevných hnutiach	25
9. Stvorenie z počítača alebo noprogramovaná náhoda	28
10. Ťažká úloha	32
11. Glasno - ale nie o Bohu	33
12. K Medžugoriu: v rukách cirkvi	36
13. Hovorí právnik. II. Ako sú u nás zabezpečené občianske práva. List generálnemu prokurátorovi ČSSR. Výzva k verejnému zhromaždeniu	38
14. Psychológ medzi nami. Dieťa od počatia do troch rokov	42
15. Nebezpečné maličkosti	45
16. Dejiny cirkevných koncilov I.	46
17. Slávnosti v rodine a v cirkvi	48
18. Katechéza. Skupina B /birmovanci/, 5. časť	51
19. Z listov čitateľov Rodinného spoločenstva	57

Ústredná téma tohto čísla: Duch jednoty v cirkvi

Väčšmi než kedykoľvek doteraz
dal nám dnes Pán na vedomie,
že iba on môže zachrániť svoju cirkev.
Cirkev patrí Kristovi,
starosť o ňu spočíva na ňom.
Od nás sa žiada pracovať zo všetkých síl,
bez strachu a s pokojom človeka,
ktorý vie, že je neužitočným sluhom,
aj keď vykonal celú svoju povinnosť.
Aj v tomto vykázaní do našej malosti
vidím jednu z milostí tohto ťažkého času.
Ide tu o čas, v ktorom sa požaduje trpezlivosť,
tá všednodenná forma lásky.
Ide tu o lásku,
v ktorej sú súčasne
prítomná viera i nádej.

/Kardinál Joseph Ratzinger/

Pri Ježišovom kríži

Modlitbou Anjel Pána si pripomíname začiatok našej spásy:
zvestovanie, prijatie a vtelenie Pána. Vo veľkonočnom období anti-
fonou Raduj sa, nebies Kráľovná, oslavujeme dielo spásy. V pôstnom
období si môžeme pripomínať uskutočnenie tohto diela a účasť Božej
Matky na ňom nasledujúcou obdobou modlitby Anjel Pána:

Pri Ježišovom kríži stála jeho matka. Zdravas, Mária...
Hľa, tvoj syn. Hľa, tvoja matka. Zdravas, Mária...
Je dokonané. Zdravas, Mária...

Modlime sa:

Bože, tvoj syn Ježiš Kristus položil svoj život ako výkupné
za mnohých. Prosíme ťa, daruj nám milosť, aby jeho umučenie a kríž
priviedli aj nás do slávy vzkriesenia. Skrze Krista, nášho Pána.
Amen.

JEDNOTA CIRKVI

Kresťanskú jednotu možno chápať ako plnenie Pánovho príkazu: Aby všetci jedno boli /Jn 17, 21a/, aj ako existenciálnu nevyhnutnosť ďalšieho rastu a konečného víťazstva Ježišovej civilizácie. Pre veriacich ľudí Ježišov model života nie je len súkromná vec, spása vlastnej duše, ale aj projekt "kralovstva", lepšieho, spravodlivejšieho a slobodnejšieho sveta.

Ježiš nám nerozdeľuje miesta "po pravici" a "po ľavici" /pozri Mt 20, 23/ v posmrtnom živote, ale robí z nás "rybárov ľudí" /Mt 4, 19/ a rozsievačov Božieho slova pre tento svet. Vyzýva nás, aby sme ho nasledovali smerom k Otcovi a súčasne k chorému svetu. Jeho prví učeníci pochopili svoju vieru tak, že sa neuzatvorili do samoty v starosti o svoju spásu, ale niesli jeho posolstvo tak radikálne, že všetci narazili na odpor mocných tohto sveta a podľa tradície všetci na to doplatili životom.

Pán Ježiš založil spoločenstvo veriacich, ktorí uverili jeho láske, rozhodli sa nasledovať ho, aby sa stali takými ako on a prišli tam, kam prišiel on. Tomuto spoločenstvu nedal presné stanoviny a pravidlá, ale "dar Ducha, ktorý vás naučí všetko" /porovnaj Jn 14, 26/. Počas jeho pozemského života ich zjednocovala jeho osoba, po zmŕtvychvstaní jeho Duch vyjadrený v Božom slove, v autorite apoštolov a v spoločnej viere všetkých veriacich. Všeobecná cirkev je zaujímavý historický útvar; je jedinečná svojho druhu, planetárna, pozostáva zo slobodných ľudí, nemá - podobne ako štáty a iné kultúrne a sociologické útvary - výkonnú moc, nie je zjednotená spoločnou rečou, územím, iba silou lásky, pravdy a Duchom, ktorý nás učí byť verným na jednej strane veľkej tradícii pravdy, na druhej strane rozpoznávať "znamenia doby", aby sme nič neostali dlžní svojim časom a budúcnosti. Ak má cirkev svoj úrad, jeho podstata je charizmatická. Povolanie od Pána cirkvi do služby ostatným: "vás to nebude ako vo svete" /pozri Mt 20, 25-26/.

Dejiny jednoty cirkvi sú dejinami zápasu o stále viac lásky oproti rozličným smerom, názorom, školám, skupinám, ktoré tú jednotu narušovali. "Diabolos /ten, ktorý rozdeľuje/ si vás vypožičal, aby vás preosial ako pšenicu" /porovnaj Lk 22, 31/.

Keďže cirkev sa skladá z ľudí, a to z dospelých a slobodných ľudí, je tu stále latentné nebezpečenstvo nejednoty. To máme vyjadrené už v našej klasickej literatúre, napr. v spore medzi apoštolmi, ktorý hladko urovnal Učiteľ /pozri Mk 9, 33-37/, v spore medzi Petrom a Pavlom, ktorý sa urovnal v láske /pozri Sk 15, 1-35/, alebo medzi veriacimi prvých zborov, kde jedni sa hlásili k Pavlovi, iní k Apolónovi, čo Pavol vyriešil poukazom na prítomnosť zmŕtvychvstalého Krista, ktorý nás zachraňuje /pozri 1 Kor 10-23a/, a neskoršie aj varovaním pred falošnými prorokmi /pozri 2 Petr 2, 1/.

Akú cirkev sme zdedili

Cirkevné dejiny môžu byť dejiny pápežov, rehôľ, teológií aj dejiny bludov, ktoré vyzývali cirkev, aby definovala pravé učenie a súčasne vyznačovala hranicu, kde sa končila kresťanská viera a ecclesia /cirkev/.

Medzi kresťanské úchylky, ktoré ohrozovali v staroveku cirkev, patria ariáni, nestoriáni, gnostici. Sú to dnes už vyhasnuté sopky. Ale tie zabsolutizované čiastočné pravdy v novom preoblečení stále sprevádzajú Boží ľud, pripravené kedykoľvek vzbĺknúť, keby kresťanstvo zanedbalo zdôrazňovanie a prežívanie pravdy. Aj stredovek nám zanechal veľké množstvo reformačných hnutí, ktoré už

zanikli ako cesty, ktoré nikam nevedú, a celú veľkú rozštiepenú reformáciu, ktorá tvorí skoro polovicu celého kresťanského ľudu. S nimi sme diskutovali, bojovali a nakoniec sa len mlčky obchádzali až po naše dni.

Konfesionálne kostoly, školy, nemocnice, cintoríny, závody, dediny a mestá, dokonca aj v nebi vraj bol veľký múr /aby katolíci nevideli, že tam na druhej strane sú spasení evanjelici/. Ja si myslím, že nepriateľ kresťanstva a nepriateľ Boží je v každom, "kto nezhrmažduje so mnou /Mt 12,30/. Vo svojom nepochopení Ježiša a v neochote slúžiť sme napáchali veľké škody. Správne katolícke gesto v tejto chvíli, ktoré sa nám ponúka ako jedinečná historická príležitosť a milosť, je stále hlbšia osobná viera a práca pre jednotu. Naša viera zahŕňa múdrosť mystiky, odvahu milovať svojich blížnych a vytrvalosť vždy znova brať svoj každodenný kríž a nasledovať svojho Pána v práci za zlepšenie sveta. Kresťanská jednota bude výsledok modlitieb, kde v pokore uznáme svoju vinu na rozdelení a priznáme všetky práva Božích detí ostatným kresťanom. Bude to výsledok poznania, že Ježiš založil jednu všeobecnú cirkev, ale z ľudí, kde pri všetkej snahe a túžbe po jednote musíme uznávať aj pluralitu myslenia, lebo to hlavné je láska a nakoniec oslobodenie v radosť, že tých bratov a sestier vo viere máme oveľa viac, než sme sa nazdávali.

Pohoršenie svetu

Keď prvé výpravy a plachetnice objavovali nové kontinenty a ostrovy, viezli na začiatku misionárov jednej cirkvi, ktorí s výsledkami našej civilizácie, dedičky Božej, hlásali aj jednotné kresťanstvo. /Tá jednota nebola taká, ako si myslíme. Vtedy katolíci a evanjelici bývali pod jednou strechou./ Keď sa však rozpútal v Európe náboženský boj, ktorý viedol k vojnám, surovostiam a osočovaniu, čo s kresťanskou vierou nemá nič spoločné, nielen že sme dali pohoršenie domácejmu svetu, ktorý sa prinajmenšom do náboženských sporov nechcel zamiešať a ostal ľahostajný, ale aj do celého sveta sme vyvážali civilizáciu bez duše, len jej vonkajšiu stránku. Veď noví misionári sa už na lodi nenávideli, v teréne založili každý svoju misiu, navzájom sa neznášali, nespolupracovali, a tak sa stalo kresťanstvo doma i v Novom svete nevierohodné. Domorodci nemohli prijať učenie bielych mužov, ktorí sa nenávidia a navyiac "požehnávajú" krivdy, ktoré páchali nekresťanskí dobyvatelia.

Podrobená väčšina sveta vo svojej náboženskej kríze ako prebudený obor od nás prijala len naše vonkajšie a nepodstatné znaky, ktoré je kedykoľvek schopná použiť proti nám.

V tejto chvíli nejde len o cirkev. Tá je nezničitelná. Je nakoniec aj u nich v tom malom stále skromným výsledkom obrovského úsilia misionárov všetkých konfesií. Ide o jednotu sveta pod Ježišovou civilizáciou, ktorej dušou je cirkev. Ak prežije, ta bude vychovávať ľudstvo. Ak neprežije, ľudstvo sa vráti o celé stáročia naspäť. A v krvavých kúpeľoch národov bude uskutočňovať jednotu sveta, ktorá je osudová. Bude ju uskutočňovať pod vládou jednotlivých najsilnejších ešte žijúcich civilizácií. A keďže prežiť môže len to, čo je na obraz Boží, po mnohých márných bojoch, po dlhom procese humanizácie a kristianizácie, po nespočetných kompromisoch znova by nastal svetový kresťanský poriadok. Len by sa inakšie menoval. Sme zodpovední za osud planéty.

Najväčšia čnosť a múdrosť je pracovať na tom "aby všetci jedno boli" /Jn 17,21/. Najväčší hriech, smrteľný hriech, ktorý si viac nemôžeme dovoliť, je rozbíjanie jednoty. Poznávame Ježišov smútok a plač nad Jeruzalemom /pozri Lk 19,41/. Vtedy sa konal súd nad svetom. Nepochopili ho, ale on už vedel, čo príde. Dnes nastala pre svet podobná situácia. Len malá ohrozená skupina ľudí nesie ako poznanie veľký sen, túžbu a plán Božej záchrany sveta.

My kresťania máme vedieť, o čo ide. Boh miluje a zachraňuje každého človeka. Nám bolo dané poznať toto tajomstvo, projekt sveta až po jeho završenie v dokonalej jednote ľudstva v Božej láske. Byť kresťanom znamená veriť v tento projekt a pracovať na ňom. Nielen

hovorí, ale "plniť vôľu". Premeniť svoje energie, čas a lásku svojho srdca na jedine možnom a správnom modeli, ktorý má zmysel a budúcnosť.

K TEOLÓGII JEDNOTY CIRKVI

1. Biblické chápanie jednoty cirkvi

Cirkev môžeme správne chápať len v jej smerovaní do absolútnej budúcnosti vo večnosti. Sv. Písmo nám predstavuje tento posledný cieľ: "Hľa, Boží stánok je medzi ľuďmi!" Preto je cirkev sväté mesto, nový Jeruzalem, vystrojený ako nevesta ozdobená pre svojho ženícha. "Hľa, Boží stánok je medzi ľuďmi! A bude medzi nimi prebývať; oni budú jeho ľuďom a sám Boh - ich Boh - bude s nimi." /Zjv 21, 2-3/. V tomto texte sú obsiahnuté a zjednotené hlavné obrazy a pojmy, ktorými zjavenie predstavuje cirkev: príbytok - stavba, svätý chrám - mesto, Jeruzalem, nevesta, Boží ľud. Ďalej sú to obrazy ovčínca, viniča, Božieho hospodárstva, rodiny, stáda a predovšetkým obraz tela Kristovho. Vo všetkých týchto obrazoch a vyjadreniach je hlavný dôraz na Bohu, ku ktorému všetko smeruje. Jednota a jedinečnosť Boha sa prenáša na dom alebo na chrám, v ktorom prebýva, na mesto, ktorého je kniežatom a hlavou, na nevestu, ktorej je ženíchom, na ľud, z ktorého vytvára jednotu a ktorý si volí, aby mu celkom patrila a slúžil. Pretože je len jeden Boh, jediný vo svojej podstate, je vo svojej podstate len jedna cirkev. Cirkevní otcovia radi hovoria o cirkvi ako o "ľude, ktorý je jeden v jednote Otca i Syna i Ducha Svätého." Jednota a jedinečnosť Boha je teda prvým a základným princípom jednoty cirkvi.

Táto jednota sa však v prvom rade odzrkadľuje v jednote ľudskej prirodzenosti, ktorá je viditeľná v rámci jednoty sveta. Táto skutočnosť sa opäť silne zdôrazňuje v našich časoch. Ľudská prirodzenosť utvára jednotu, lebo Boh ju takto ako jednotu stvoril a takto s ňou ďalej zaobchodí. Tajomné telo Kristovo vyzdvihuje jednotu, ktorá je medzi všetkými konečnými bytosťami v ich vzťahu k nekonečnému Bytiu, na nadprirodzenú rovinu. Vtelením jednorodeného Syna Božieho, jeho prijatím ľudskej prirodzenosti sa táto stáva plnou, a tak odzrkadľuje plnosť jednoty samého Boha. Krstom a Eucharistiou je človek zaštepovaný do Krista a tak do jeho tajomného Tela.

Táto jednota však nie je daná v plnosti, naplní sa až vo večnosti. Sv. Pavol hovorí o hĺbke a intímite tejto jednoty, ktorá bude v plnosti obsahu i prežívania, "aby bol Boh všetko vo všetkom" /1 Kor 15, 28/. To je plná jednota osôb, ktoré však pritom nestrácajú svoju osobitosť. Táto jednota spočíva na vnútornej jednote osôb a vo vzájomnej výmene života.

Oslávené Božie mesto, nový Jeruzalem, sa pripravuje už v putujúcom Božom ľude na tejto zemi. Túto skutočnosť charakterizuje prirovnanie "už" a "ešte nie". Cirkev, Boží ľud, je už to, čo má byť, už sme Božie dieťa /1 Jn 3,1; Rim 8,14-17; Jn 1,12/, ale ešte nie v plnosti. Preto očakávame slobodu dieťaťa Božieho a vyslobodenie z nášho tela /Rim 8,21/. Máme však len prvotiny Ducha /Rim 8,23; 2 Kor 1,22; Ef 1,14/. Nie sú to len prirovnania, to je už definitívna skutočnosť, ktorá sa začala rozvíjať v dejinách.

2. Formy jednoty

Skutky apoštolov podávajú o spoločenstve prvých učeníkov nasledujúci obraz: "Vytrvalo sa zúčastňovali na učení apoštolov a na bratskom spoločenstve, na lámaní chleba a na modlitbách." /Sk 2, 42/. Lebo "množstvo veriacich malo jedno srdce a jednu dušu," /Sk 4,32/, a toto sa neochráňovalo len na duchovnú oblasť, ale sa to prejavovalo i v určitom spoločenstve v hmotných dobrách.

Sv. Lukáš v Skutkoch apoštolov vymenúva tri formy jednoty:

a/ Jednota v pridržíavaní sa náuky apoštolov, z ktorej vyplýva jednomyselnosť vo viere a v jej vyznávaní, ako to rozvíja sv. Pavol /1 Kor 1,10; Rim 15,6; Ef 4,14/.

b/ Jednota v bratskom živote spoločenstva, ktoré má jeden životný štýl /Sk 2,44-47/ v dobrovoľnom spoločenstve hmotných dobier, majetku, v hlbokom spoločnom zmýšľaní /Sk 4,32; Fil 2,2/, a to až do dôsledkov. Pretože si bratsky rozumejú, vedia sa deliť o chlieb, a v konečnom dôsledku o eucharistický chlieb.

c/ Jednota cirkvi v slávení kultu. V spoločenstve spojenom v modlitbe a v slávení Eucharistie sa uskutočňuje plné zjednotenie veriacich s Kristom, a tým aj navzájom /porov. 1 Kor 10,16/.

Druhý vatikánsky koncil ďalej vyhlasuje: "Do spoločenstva cirkvi sú v plnej miere včlenení tí, čo majú Ducha Kristovho..." /LG 14, 2/. Vo svetle učenia koncilu budeme hovoriť o týchto formách jednoty v cirkvi.

2.1 Jednota viery

Scholastická teológia definovala cirkev ako "zhromaždenie veriacich". Pojem zhromaždenie je však v tejto definícii dosť široký, takže môže prijať i obsah biblických pojmov "telo" a "spoločenstvo". Každé spoločenstvo má určitý cieľ, a ten určuje aj princíp jednoty. Tu je princípom jednoty viera, lebo ide o "zhromaždenie veriacich". Sv. Tomáš Aquinský hovorí o viere ako o prvom existenčnom a zjednocujúcom princípe cirkvi. Hovorí však o viere v rozličných stupňoch i o jej naplnení v oslávenej cirkvi. Hlavou veriaceho ľudu, putujúcej cirkvi, je oslávený Kristus.

Viera je pre cirkev základ a stred existencie. Sviatosti ju vyjadrujú a vyslovujú navonok. Celá organizácia a život spoločenstva cirkvi stojí v službe živej viery. Viera nie je len princípom osobnej existencie kresťana, ale aj prvým princípom spoločenstva veriacich a jednoty celej cirkvi. Viera je princíp jednoty svojím obsahom, ktorý všetci veriaci jednomyselne veria a vyznávajú. Tento obsah je sprostredkovaný cez sv. Písmo, svedectvo apoštolov a živý učiteľský úrad cirkvi. Viera je teda vnútorný i vonkajší princíp jednoty cirkvi.

Už v predkresťanských časoch sa menovali bratmi členovia náboženského spoločenstva, ktorí zdieľali tú istú vieru a zúčastňovali sa na tom istom kulte. Tak to bolo v židovstve i v pohanskej antike a je to až dodnes v islame. Kresťania majú účasť na tej istej viere, sú oddaní tomu istému slovu a tomu istému Bohu. Majú účasť na tom istom obsahu viery a to isté vyznávajú. Avšak tu nejde len o nejaký objekt vyznania, ale o aktívny subjekt, o Ježiša Krista a o jeho učenie, ktorý človeka pozdvihuje na úplne novú rovinu existencie.

Viera sa nám sprostredkúva cez určitú vonkajšiu štruktúru. Zjavenie sa nesprostredkuje každému človekovi celkom osobitne v intimite jeho svedomia, ale sa sprostredkúva cez služobníkov, ktorí sú na to povolaní. Uskutočňuje sa to ohlasovaním apoštolov a nositeľov autentického učiteľského úradu. To je určitý sprostredkujúci organizmus obsahu učenia viery. Viera je jeho jednotiacim princípom. Ohlasovanie viery však vychádza z Božieho plánu spásy a je závislé na obsahu Božieho zjavenia, ako je zachytené vo sv. Písme a v živej tradícii. Cirkevní otcovia pripomínajú, že cirkev sa ustavične buduje zo sv. Písma a cez jeho živé vysvetľovanie žije v ohlasovaní. A tak existuje v cirkvi jediný učiteľský úrad, ktorý zodpovedá univerzálne ohlasovania a je zárukou, že sa nevykytnú rozdiely medzi očitými svedkami a tými, ktorí sú ich de-
dičmi a nástupcami.

Celá liturgia a slávenie sviatostí je vlastne vyznanie viery. Krstom je veriaci zaštepený do Krista a do cirkvi. Krst je takto sviatosťou sprostredkovania a aj vyznania viery. Je zároveň vstupom do spoločenstva veriacich, v nom veriaci dostáva oprávnenie mať účasť na jeho kulte a živote. Cirkev je spoločenstvo "nás", ktorí sme boli pokrstení.

2.2 Jednota v kulte a vo sviatostiach

a/ Kult

Viera nás vovádza do kultového vzťahu k Bohu. Ona je princípom života a určuje i ráz kultu, ktorý obsahuje i charakter obety. Kult je vo svojej prirodzenosti spoločenského rázu. Kult sa označuje ako výraz a vyznanie viery. Každé konanie kultu je pre zhromaždenie princípom jednoty. Kresťanské kultové zhromaždenie je však oveľa viac ako náboženstvo a kult. Kresťanstvo je predovšetkým viera, ktorej stredom je osoba Ježiša Krista, predovšetkým v jeho skutkoch, ktorými sa zjavil ako Vykupiteľ. A to je v umučení, zmŕtvychvstaní a v oslávení. V celom kresťanskom kulte sa vyjadruje táto veľkonočná viera. Zjednocuje nielen ako kult, ale predovšetkým svojím obsahom, lebo dáva všetkým zúčastneným ako ten istý životný princíp a bytostný stred toho istého majstra, Ježiša Krista.

b/ Sviatosti

Táto prirodzenosť kresťanského kultu sa uskutočňuje predovšetkým vo sviatostiach. Sú podstatne viac ako znaky, ktorými vyjadrujeme svoju vieru, lebo nás reálne spájajú s Ježišom, naším Spasiteľom. Uskutočňuje sa v nich viacej ako len naše priľnutie k Bohu. Dávajú oveľa viac, dávajú silu spojenia v tele Kristovom, sú telesnými prostriedkami, ktorými nás sám Boh včleňuje do života Kristovho.

Sviatosti reprezentujú najvyššie, úplné a konečné posvätenie v Kristovi. Ono vychádza nielen z nejakého slova alebo volania, ktoré vo viere a vierou zhromažďuje ľud Boží. Vychádza zo sprostredkovania Božieho života, ktorý je nám darovaný zhora skrze Prostredníka, ktorý prijal náš svet a spojil sa s našou prirodzenosťou. Pramení to z toho, že sám Boh prišiel na tento svet, v našom tele, v našej ľudskej prirodzenosti. Toto sa uskutočnilo vtelením a završilo krížom a zmŕtvychvstaním. Tradícia vidí vo vode a krvi, ktoré vytiekli z Ježišovho prebožnutého Srdca, obraz sviatostí, ktorými Boh predlžuje v čase svoje spasiteľné účinkovanie.

Ide tu o niečo viacej ako len o sociologický princíp jednoty alebo len o intencionálne zjednotenie sa v jednom osobnom princípe. Ide tu o jednotu bytia a existencie, ktoré vyvierajú z jediného pramena.

c/ Eucharistia

Čo sme povedali vyššie, platí o všetkých sviatostiach, ale zvláštnym spôsobom o Eucharistii. Tradícia je jednotná v náhlade, že Eucharistia je sviatosť jednoty a túto jednotu uskutočňuje v mystickom Tele.

Pôsobenie sviatosti zodpovedá obsahu jej symboliky, ktorá je zmyslom sviatostného znaku. Tu je to jedlo a nasycovanie. Silou premenenia sa z lámaného chleba a vína stáva Telo a Krv Kristova, ktoré sa nám podľa Božieho slova dávajú ako nebeský pokrm. Tento pokrm nás zjednocuje s Kristom a sprostredkuje nám účasť na jeho živote.

V Eucharistii sa teda veriaci podstatne zjednocujú s prítomným Kristom, ktorého prijímajú ako pokrm. Sv. Pavol hovorí vo

vztahu k Eucharistii nielen o spoločenstve s Kristom, ale aj o spoločenstve na tele a krvi Kristovej /porov. 1 Kor 10,16/. Krst je sviatosť znovuzrodenia. Toto osobné znovuzrodenie sa uskutočňuje raz navždy. Pokrm však treba prijímať každý deň, lebo slúži na udržanie, posilnenie a rast života. Cez Eucharistiu sa dovŕšuje premena človeka v Krista, takže veriaci môže povedať: "Už nežijem ja, ale vo mne žije Kristus" /Gal 2,20/. Všetci, ktorí majú účasť na tom istom chlebe, sa stávajú tým istým Kristom. Tak sa uskutočňuje tá najhlbšia jednota veriacich v Kristovi. "Keďže je jeden chlieb, my mnohí sme jedno telo, lebo všetci máme podiel na jednom chlebe." /1 Kor 10,17/. Základným a nevyhnutným predpokladom tejto bytostnej jednoty veriacich je však jednota vo viere, ako sme o tom hovorili vyššie.

2.3 Jednota v živote spoločenstva

Každé spoločenstvo alebo spoločnosť pochádza z faktu, že jeho členovia milujú ten istý objekt, takže túžby a činy mnohých osôb sa zjednocujú v spoločnom konaní a živote. V kresťanskej láske, v agapé, majú kresťania jednu a tú istú lásku k absolútnemu dobru, ktoré je absolútne dobro i pre všetkých ľudí. V kresťanskej láske tvoríme jeden celok, ktorý smeruje k tomu istému poslednému cieľu.

Kresťanská láska má osobitné postavenie medzi spôsobmi lásky, ktoré majú silu vytvárať spoločenstvo. V čiste ľudskom a prirodzenom poriadku je úlohou lásky vytvárať jednotu, ktorá je ľudsky mysliteľná a spočíva vo vzájomnej konvergencii. Prináša spoločné myšlienky a všeobecný súhlas v konaní. Zjednotenie sa prejavuje v osobe vedúceho, od ktorého členovia prijímajú rozličné úlohy v službe spoločného dobra. Predstavený týmto spôsobom sprostredkuje lásku na prospech celku a rozličných členov pripravuje na službu všeobecnému dobru. Boh všetko toto uskutočňuje v plnosti. On dáva veriacim účasť na svojej láske, ktorou miluje seba samého a ktorou miluje ľudí. Chce, aby sme mali plnosť života i plnosť účasti na jeho láske. On je Boh, ktorý je Láska, ktorý z lásky stvoril svet a ktorý ho z lásky vykúpil, aby ho priviedol k plnosti.

Láska, ktorá je medzi tromi božskými osobami, sa privlastňuje Svätému Duchu, tretej božskej osobe. Hoci celý Boh je Láska, ako hovorí sv. Ján Evanjelista, možno povedať, že predovšetkým Svätý Duch je láska. Láska je vo vnútri trojičného života Božieho putom a spojitom jednoty. Tak to je a musí byť i v Ježišovi Kristovi i v jeho tajomnom tele, v cirkvi.

Láska, ktorú Svätý Duch vylieva na veriacich, zjednocuje členov cirkvi, obyvateľov Božieho mesta, nového Jeruzalema. Táto láska je princípom jednoty nielen na rovine objektov, ale na oveľa hlbšej rovine familiárnosti, lebo tu ide o jednotu slobodných a milujúcich osôb.

V láske, ktorá je princípom jednoty cirkvi, tajomného tela Kristovho, je určité napätie, lebo má dva navzájom odlišné aspekty. Na jednej strane privádza mnohosť k jednote a na druhej strane všade vyjadruje jednotu v mnohosti.

3. Cirkev ako jednota v mnohosti

Jednota cirkvi nie je a ani nemôže byť v uniformite. Redukovať jednotu na uniformitu nie je mysliteľné z dvoch dôvodov. Boh, ktorý je najvyšším životným princípom cirkvi, je nanajvýš slobodnou, bytostou. Podobne i ľudia, ktorí sú prijatí do cirkvi, sú síce stvorenými, ale predsa slobodnými osobami.

Božie účinkovanie pramení z jeho slobody. Jeho konanie je milosť, a on rozdáva dary svojej milosti, ako chce. Boh je transcendentný a vo svojej vnútrobžskej jednote je Trojicou, teda v určitej

"pluralite" je všetkou plnosťou jednoty. Boh pôsobí na ľudí ako na slobodné osoby, rešpektuje ľudskú slobodu. Či už ide o jednotlivé osoby alebo o reálne morálne osoby, ako sa utvárajú v prirodzených ľudských spoločenstvách /rodina, národ atď./. Božie dary prijímajú živé osoby, ktoré majú vlastné dejiny a vlastný život, a práve tieto si utvárajú svoju osobnú odpoveď na ne. Preto nadobúdajú rozličný ráz i také podstatné skutočnosti, ako sú: teológia, obrady, formy svätosti, zvyklosti, špiritualita. Jednota sa utvára láskou práve v týchto rozličnostiach.

Princípy jednoty cirkvi nie sú nič iné ako jej existenčné princípy, ktoré sú princípmi existencie každého kresťana, teda každej osobnej existencie kresťana. Keď teda skúmame existenčné princípy, to znamená, že sú to predovšetkým: viera, láska a svätosť, ktoré spôsobujú a udržiavajú nadprirodzený život. Preto cirkevní otcovia ustavične opakujú, že každá duša je o rkev /Crigenes/. Ako vidíme, je pre nich cirkev to isté čo "my" veriaci. To, čo platí o veriacom, platí aj o cirkvi. Toto zmysľovanie je zreteľné i v Novom zákone: tak je napríklad zhromaždená cirkev /Ef 5,23; Zjv 19,7; 21,2; 22,17/, teda miestna cirkev nevesta /2 Kor 11,2/ a aj každý veriaci je nevesta /1 Kor 6,15.17/. To isté platí o obraze chrámu /Ef 2,21; 1 Kor 3,10.16; 6,16.19/, o duchovnom materstve a podobne. Podobnosť o Božom knáľovstve sa rovnako vzťahujú na každého učeníka i na celú cirkev.

Ako hovorí apoštol sv. Pavol, v Kristovi už niet ani muža ani ženy, ani Gréka ani Žida, ani otroka ani slobodného, ale všetci sú jedno /porov. Kol 3,9nn; Gal 2,26/. Z toho však nevyplýva, že by sa zotreli prirodzené rozdiely medzi mužom a ženou, medzi Grékom a Židom, medzi ľuďmi Východu a Západu; tieto zostávajú i naďalej a majú na tejto rovine svoje miesto a opodstatnenie. Jednota totiž musí prežisťovať z rozličností. Toto, pravda, do nej prináša určité napätie medzi čiastkou a celkom, medzi miestnou a univerzálnou cirkvou. Lebo ak každá časť obsahuje celok, tak to predsa nie je úplný celok. Ak sú aj miestne spoločenstvá jedinej univerzáľnej cirkvi homogénne, to neznamená, že nesmú mať vlastné osobitosti a rozličnosti, s ktorými vchádzajú do tohto uskutočnenia celku. A to isté platí i o jednotlivcoch.

Kým teda žijeme v tomto stave "už" a "ešte nie", teda v smerovaní k absolútnej budúcnosti musíme pracovať a modliť sa za to, aby sa čím skôr uskutočnila dokonalá jednota cirkvi. Preto sa modlíme modlitbou cirkvi: "Prosíme ťa, Bože, milujúci otec všetkých ľudí, vylej na nás hojnú milosť Ducha a pomôž nám dôsledne žiť podľa kresťanskej viery, ku ktorej si nás povolal, aby sme pred ľuďmi vyznávali tvoju pravdu a vytrvalo sa usilovali o jednotu všetkých veriacich vo zväzku lásky a pokoja."

OD JEDNOTY V RODINE K JEDNOTE V CIRKVI

Jednota je viac ako jedna z čností: je to vrchol lásky, lebo znamená nielen nejaký akt dobroprajnosti, ale úplné stotožnenie sa s milovaným, takže človek sa vzdáva seba samého, svojich predstáv, aby sa uskutočnilo "jedno srdce a jedna myseľ" prvotného kresťanského spoločenstva /por. Sk 4,32/. Takto chápaná jednota je vlastne cieľom, pre ktorý Pán Ježiš prišiel na svet a pre ktorý žil, modlil sa a zomrel, "aby zhromaždil v jedno všetky rozptýlené diatky Božie" /Jn 11,52/.

Jednota ľudskej rodiny je vec Božia, a Boh ju začal uskutočňovať v jednej rodine - v nazaretskej rodine. To, čo ju zjednocu-

valo, bol Ježiš. Manželský pár, ktorému bol zverený, sú prví, ktorým Boh "dal poznať tajomstvo svojej vôle: ... Zhrnúť v Kristovi všetko, čo je na nebesiach a čo je na zemi" /Ef 1,10/. Veľké veci sa nezačínajú veľkými proklamáciami; začínajú sa tým, že malé spoločenstvo ľudí nebývalou intenzitou a v nebývalej plnosti začína žiť s Ježišom a úplne sa odovzdá jeho pôsobeniu. A tak tajomstvo jednoty ľudskej rodiny sa začína uskutočňovať v tichosti nazaretskej rodiny.

Ani dnes nevedie iná cesta k veľkej jednote ľudskej rodiny, - ktorá sa javí ako najnaliehavejšia úloha našej doby, ako začať budovať jednotu najprv vo vlastnom srdci, potom vo vlastnej rodine. Ani dnes nie je možné budovať jednotu ináč ako s Ježišom medzi nami. Lebo od srdca k srdcu nemožno ísť priamo, ale iba cez Ježiša: Ježiš je uzlový bod, v ktorom sa stretávajú všetky cesty lásky. Inými slovami, jednota je možná iba za predpokladu, ak už "nežijem ja, ale Kristus žije vo mne".

Pokúsme sa teraz pouvažovať o takto chápanej jednote vo svetle príkladu nazaretskej rodiny.

Jednota v rodine sa začína vo vzťahu k hmotným veciam. Nevieme si predstaviť skutočnú lásku a jednotu medzi manželmi, ak sú maličerní v hmotných záležitostiach, ak lipnú na určitých veciach alebo na "svojich" peniazoch, ak kvôli peniazom sú spory. Mária a Jozef určite nemali každý svoju pokladničku, ktorú by boli starostlivo strážili pred druhým. Jednota je spoločenstvo, účasť na nesmiernych Božích daroch stvorenia a milosti: Ak sme maličerní a sebeckí v hmotných veciach, ako by nám mohol Boh zveriť väčšie hodnoty? "Keď ste boli verní v nečistej hmote, kto vám zverí pravé hodnoty"? /Lk 16,11/.

Od manželov Boh nežiada, aby nasledovali Máriu a Jozefa v zdržanlivosti. Je však Božia vôľa, aby manželia videli telesné spojenie Božími očami: "Preto muž... prilne ku svojej žene, a budú jedným telom" /Gen 2,24/. Je Božou vôľou, aby s vďačnosťou prijímali z rúk Božích krásu a radosť z úplného odovzdania sa jeden druhému a urobili z neho výraz lásky: "Veď všetko je dobré, čo Boh stvoril,... čo ľudia prijímajú s poďakovaním" /1. Tim 4,4/.

Manželovia, ktorí v tomto duchu prijímajú svoju sexualitu, postupne dozrievajú. Nevyhnutné obmedzovanie sa, ktoré vyžaduje ohľad na zdravie a dispozíciu partnera, na menštruáciu alebo šestonedelie, učia ich hľadať hlbšiu, duchovnú lásku. Zázrak počatia a narodenia dieťaťa ich privádza k pochopeniu, že telesné spojenie nie je iba nezáväzná hra, ale hlboké tajomstvo, predobraz duchovnej jednoty a plodnosti. Prechodná zdržanlivosť, ktorú vyžaduje prirodzená regulácia počatia, privádza ich k tomu, aby rozohrali všetky registre prejavov lásky od pohladenia a úsmevu až po spoločnú modlitbu a spoločné úsilie o svätosť. Teraz už ani v telesnej jednote nehľadajú iba seba, ale vzájomné obdarovanie sa a uskutočnenie veľkolepých Božích zámerov.

Ak manželia sú verní v malom, v spoločenstve hmotných vecí a v telesnej jednote, Boh im dá väčšie, duchovné dary. Dá im poznať, že telesná jednota prežívaná podľa Božej vôle je cestou k duchovnej jednote, ktorá je účasťou na jednote Krista a cirkvi: "Budú dvaja v jednom tele. Je to veľké tajomstvo - hovorím o tom vo vzťahu ku Kristovi a cirkvi" /Ef 6,31b.32/. To, čo manželov spája oveľa hlbšou jednotou ako telesné spojenie, to je prítomnosť Krista, čo každú rodinu mení v "nazaretskú rodinu", ktorej stredom a trvalým členom je Kristus. "Kde ste dvaja alebo traja zhromaždení v mojom mene, tam som ja uprostred medzi vami" /Mt 18,20/.

Cirkevní Otcovia, komentujúc tento citát, hovoria: Cirkev, to nie sú len biskupi a kňazi; dvaja alebo traja laici zhromaždení

v Ježišovom mene, to je už cirkev. Nazaretská rodina, to už bola cirkev, lebo Ježiš bol uprostred nej. A my môžeme pokračovať: muž a žena spojení v Kristovom mene, to je cirkev - domáca cirkev, nazaretská rodina.

Keď Ježiš založil svoju cirkev, dal jej veľkolepú moc vysluhovať sviatosti, lámať moc zla, uzdravovať chorých. Čosi podobné platí aj o "domácej cirkvi": Bezprostredne pred citovaným veršom čítame: "Ak dvaja z vás budú prosiť o hocijakú vec súhlasne, dostanú to od môjho Otca" /v. 19/. Tieto slová P. Ježiša dávajú manželom istú všemohúcnosť, avšak iba za predpokladu jednoty - táto podmienka je vyjadrená v oboch citovaných veršoch /19 a 20/. Byť zhromaždený v mene Ježišovom znamená: byť zhromaždený podľa jeho vôle, ktorou je, "aby všetci jedno boli, ako ty, Otče ... a ja..." /Jn 17,21/. Otec a Syn sú jedno tou mierou, že Syn nehovorí svoje slová, ale Otcove; nekoná svoje skutky, ale skutky svojho Otca, ako to v Jánovom evanjeliu čítame. Táto dokonalá jednota je vzorom a mierou jednoty všetkých veriacich, aj manželov: "Rovnako zmýšľajte, majte tú istú lásku, buďte jedného ducha, ... pokladajte iných za vyšších od seba! Nehľadte každý len na svoje záujmy, ale aj na záujmy iných!" /Fil 2,2.4/. To znamená úprimnú snahu vidieť veľké aj malé veci /aj/ očami druhého partnera, vziať túžby, záujmy iných za svoje, nepodceňovať vkus a názory ostatných - či už manželského partnera alebo detí.

Je však podstatné si uvedomiť, kvôli čomu to robíme. Tu nejde o nejakú múdru psychologickú stratégiu za účelom vyhnúť sa nepríjemnostiam a konfliktom - tu ide o Ježiša Krista, aby v našej vzájomnej láske a jednote on bol prítomný so svojou láskou, milosťou a mocou.

Jednota v rodine nie je daná raz navždy, nedá sa dosiahnuť jediným vypätím vôle, ale ju treba budovať každý deň, treba znovu a znovu premáhať prekážky jednoty. Najčastejšou príčinou nejednoty býva rôznosť názorov na výchovu alebo intenzívna angažovanosť jedného z manželov mimo rodiny. Veľa sporných otázok sa vyrieši tým, ak sa manželia nesnažia presadiť každý svoj názor, ale spolu hľadajú vôľu Božiu. Napriek tomu sa stáva, že sa nepodari zjednotiť na spoločnom názore. Predchádzajúce doby riešili tento problém jednoducho odkazom na Pavlove slová: "Ženy nech sú poddané svojim mužom" /Ef 5,22/. Táto zásada sa modernému človeku často javí ako neprijateľná. Nie je pozostatkom doby, v ktorej muž neobmedzene vládol v rodine ako nejaký domáci monarcha? Nechýbala jednote a súdržnosti rodiny, udržiavanej takýmto spôsobom, láska a opravdivosť? Nemá moderná žena pravdu, ak sa proti tomu búri?

Písmo sväté dáva týmto výhradám v istom zmysle za pravdu, a to tým, že jednotu založenú na tvrdej vláde muža považuje za dôsledok pádu prarodičov a ním narušených ľudských vzťahov: "/Hospodin/ povedal žene: ... tvoja túžba sa ponesie k mužovi, a on bude tvrdo vládnuť nad tebou" /Gen 3,16/. Tento model "jednoty" nie je teda Božím zámerom. Boží model jednoty je iný: "Vy, mužovia, milujte svoje ženy, ako Kristus si zamiloval cirkev a obetoval sa za nu" /Ef 5,26/. Tento verš dáva zásade "muž hlava rodiny" úplne iný zmysel. Muž je skutočne "hlavou" rodiny, ale jeho právomoc znamená právo slúžiť: "Viete, že ... mocnári dávajú /podriadeným/ cítiť svoju moc. Ale medzi vami to tak neubde" /Mt 20,24/. Muž je v rodine "prvý", ale o jeho prvenstve platí: "Kto chce byť medzi vami prvý, nech sa stane vašim sluhom" /Mt 20,27/. Vzorom sú tu vzťahy vo svätej Rodine, kde vlastnou nositeľkou veľkej charizmy a jedinečného poslania bola Mária. Napriek tomu Boh oznamoval svoju vôľu aj Márii skrze Jozefa - pozri odchod sv. Rodiny do Egypta a návrat z Egypta /Mt 2,13.20/. Prevzatie zodpovednosti zo strany muža a

prijímanie takto vyjadrenej vôle Božej teda nemá nič spoločné s hodnotou alebo svätosťou jednotlivých členov rodiny. Je to jednoducho ich pozemská úloha, úloha rovnocenných a slobodných dietok Božích, prijímaná na jednej aj na druhej strane z lásky a s láskou.

Ovocím takto chápanej jednoty v rodine je

- trvalá prítomnosť Ježiša v rodine: zdroj radosti, pokoja aj posvätenia;

- dobre vychované deti: Lebo ich nevychovávali len rodičia, ale Duch Ježiša Krista, prítomného v rodine;

- rodina, v ktorej je jednota, šíri Božiu lásku vo svojom okolí aj vtedy, ak nerobí "apoštolát": Ježiš prítomný v ich vzájomnej láske si podmaňuje srdcia tých, ktorí prichádzajú s ňou do styku;

- jednota v rodine je účasťou na jednote Najsvätejšej Trojice, a preto znamená započatý večný život.

Dosiaľ sme hovorili o jednote medzi rodičmi; treba však niečo povedať aj o jednote s deťmi. Tu zatažovacou skúškou býva obdobie dospievania. Rodičom sa puberta obvykle javí ako obdobie, keď sa deti správajú neprimerane. V skutočnosti počínanie mladých ľudí v tomto veku je práve také zákonité a geneticky predprogramované ako napr. počínanie 1-2 ročných. Dieťa 1-2 ročné začína loziť, potom chodiť a s vášňou výskumníka preskúšava svoje okolie a predmety v ňom. To znamená: všade sa dostane, všetko vezme do ruky aj do úst, všetko stiahne. V reči rodičov: predtým bolo "dobré", teraz je "zlé". Väčšina rodičov tieto prejavy pohybového rozvoja akceptuje s vďačnosťou za to, že majú zdravé a zdravo sa rozvíjajúce dieťa. Je však málo rodičov, ktorí prijímajú s rovnakým porozumením a vďačnosťou, keď ich 13-15 ročné dieťa začne hýbať nielen rukami a nohami, ale rozumom a vôľou; keď sa začínajú rozvíjať nie jeho pohybové a zmyslové schopnosti, ale to, čomu hovoríme osobnosť. Pritom rozvoj samostatnej osobnosti je proces Bohom chcený, a preto svätý; od neho závisí, či sa mladý človek stane skutočným charakterom schopným čeliť nástrahám zla a útokom sveta. Na pozitívnom charaktere dospievania nemení nič ani okolnosť, že prvé prejavy rozvíjajúcej sa osobnosti bývajú práve také nemotorné, ako prejavy rozvíjajúcich sa pohybových schopností u 1-2 ročných; že mladý človek je práve tak neschopný zladit' prejavy svojej ešte nezrelej samostatnosti s potrebami a záujmami rodiny, ako nie je schopný ani dvojročný. Toto však rodičia málokedy vedia pochopiť, a nie sú výnimkou ani dobrí a zbožní rodičia - tak isto ako ani Mária a Jozef nevedeli pochopiť počínanie dvanásťročného Ježiša v chráme: "Ale oni nerozumeli slovám, ktoré im hovoril!" /Lk 2,50/.

Od tohto príbehu v chráme pozerali milióny kresťanských rodičov nechápavo na svoje deti, ktoré v mladosti počuli hlas Boží a vydali sa za ním alebo jednoducho - v súlade s Bohom chceným rozvojom psychiky - začali budovať svoju osobnosť. Najťažšie to býva často práve u mladých, ktorých Boh volá tesnejšie nasledovať Ježiša. Pritom nemyslíme len na výnimočné povolania: Každé povolanie, aj to "bežné" a "svetské", je jedinečné a originálne. Boh vedie mladých ľudí po cestách vždy nových, ktoré sa nemusia zhodovať s predstavami rodičov ani s bežnými normami správania zaužívanými v prostredí, v ktorom rodičia žijú. Aby nás zachránil pred osudnými chybami, dvanásťročný Ježiš povedal vetu platnú pre rodičov všetkých čias: "Či neviete, že musím poslúchať svojho Otca?" /Lk 2,49/.

Treba však priznať, že správanie mladých ľudí nebýva určené len vôľou nebeského Otca; že legitímne nároky rozvíjajúcej sa osobnosti bývajú často poznačené slabosťami a chybami /práve tak ako počínanie rodičov.../. Je isté, že právo a povinnosť rodičov vychovávať sa nekončí vstupom detí do puberty, je však nesmierne dôležité, aby sa vykonávalo v duchu sv. Pavla: "Napomínam vás ako svoje milované dietky" /1 Kor 4,14/. Je to obrovský rozdiel, či

naše /povedzme, dobre mienené/ napomenutia sú výbuchom zlosti, prejavom netrpezlivosti, vyslovené bez lásky, takže to pokoruje /por. verš 13!/, alebo sú prejavom lásky. Mladý človek sotva bude schopný pociťovať ako prejav lásky, ak každý jeho posunok alebo slovo ihneď kriticky komentujeme, ak naša konverzácia s ním pozostáva z 80 % z výčitiek, kritických poznámok a výhrad. Je účinnnejšie raz za týždeň si pozvať mladého človeka na pohovor a láskavo ho upozorniť na chybu /nie vychrliť zoznam previnení/, ako dvadsaťkrát za deň napomínať.

Tento dlhý exkurz do psychológie a pedagogiky dospievania sa zdal potrebný, aby sme si lepšie osvojili jednoduché pravidlo, ako zachovať a budovať jednotu s dospievajúcimi deťmi: Prijímať ich s láskou tak, ako sú, aj s ich často neumelými snahami o vybudovanie vlastných názorov a postojov: "robiť im jednotu vo všetkom okrem hriechu". Aj o našich "pubertiakoch" platia Kristove slová: "Kto prijme jedno z týchto detí v mojom mene, ten mňa prijíma" /Mk 9,36/. Toto pravidlo nás zachráni pred dvoma krajnosťami: Aby sme neodmietali to, čo v ich správaní je vôľou Otca a oprávnenou potrebou rozvíjajúcej sa osobnosti; na druhej strane aby sme netolerovali to, čo v ich počínaní je nesprávne ba hriechne. Predovšetkým však: takéto počínanie zaistí jednotu v rodine, alebo narušenú jednotu znovu navráti.

Naše dospievajúce deti budú vďačné za takéto porozumenie. Prejavia to tým, že nás začnú opäť rešpektovať, pretože cítia, že aj my ich rešpektujeme. V rodine vzniknú nové vzťahy: Namiesto detskej, neuvedomenej poslušnosti nastúpi vedomé prijímanie autority rodičov ako "predstavených" domácej cirkvi. Deti a rodičia vedomo a s nasadením celej svojej osobnosti začínajú budovať novú, oveľa hlbšiu jednotu, založenú na oveľa hlbšie chápanej autorite. Je to vedomý návrat mladého človeka do nazaretskej rodiny. Tak, ako to čítame u Lukáša: "Potom sa vrátil s nimi do Nazareta, a bol im podriadený" /Lk 2,51/.

Záverom zhrnieme, ako budeme žiť tieto vznešené pravdy v každodennom živote.

- Telesné spojenie utvárame ako výraz lásky, tak aby bolo vzájomným obdarovaním. Najmä v období prechodnej zdržanlivosti rozvíjame ostatné prejavy lásky od drobných pozorností po spoločnú snahu o svätosť.

- V zmysle Fil 2,2n a 1 Kor 9,20 snažíme sa stotožniť s potrebami a spôsobom myslenia manželského partnera aj detí, aby v našej láske a jednote Ježiš bol prítomný.

- Rodina s Ježišom uprostred je živou a oživujúcou bunkou cirkvi, preto preberá zodpovednosť za posvätenie svojho okolia. V tejto službe kráľovského kňazstva plne sa spoliehame na moc modlitby v jednote.

- Čo sa týka autority v rodine, nasledujeme príklad Svätej Rodiny, kde Mária "bola oddaná svojmu mužovi", a Jozef z celého srdca sa stotožnil s Máriiným poslaním Matky Spasiteľa.

- Cez vzájomnú lásku a jednotu pôsobením Eucharistie ako sviatosti jednoty vrastáme do nevýslovného tajomstva jednoty Najsvätejšej Trojice. Lebo život v jednote, to je účasť na živote Trojice, to je večný život už tu na zemi.

- V duchu 1 Kor 4,14 vychovávať z detí osobnosti, ktoré konajú z vlastného presvedčenia a dokážu uniesť svoju slobodu.

RIEŠIŤ SITUÁCIU VERIACICH V ČSSR

V ý z v a o t c a k a r d i n á l a T o m á š k a

V Praze 4. ledna 1988

Není žádným tajemstvím, že na moje vícekrát podané žádosti na příslušná místa státní správy v záležitostech hlavních požadavků církve u nás dosud jsem nedostal žádnou odpověď.

Poněvadž naprostá většina členů církve jste vy věřící, proto je velmi vážnou povinností Vašeho svědomí, aby byl slyšen na příslušných státních místech Váš hlas: "Podněty katolíků k řešení situace věřících občanů v ČSSR" s 31 body návrhů, jak je třeba řešit současné problémy, které existují mezi státem a Římskokatolickou církví.

Rozšiřování a podepisování uvedené petice je v souladu s naší ústavou a ostatními našimi platnými právními předpisy a jsou o ní informovány státní a stranické orgány.

Velmi důrazně připomínám, že zbabělost a strach jsou nedůstojné opravdového křesťana.

V tom duchu jsem s Vámi a zplna srdce Vám žehnám

Váš

František kard. Tomášek
arcibiskup pražský
a metropolita český.

Podněty katolíků k řešení
situace věřících občanů
v ČSSR.

1. Našou základnou požiadavkou je odluka cirkvi od štátu, z ktorej by vyplývalo, že štát nebude zasahovať do organizácie a činnosti cirkvi. Z tejto základnej požiadavky vyplýva väčšina ostatných našich návrhov, ktorých dodržiavanie by malo byť samozrejmosťou. Aj v prípade, keď odluka cirkvi od štátu nie je uskutočnená.

2. Žiadame, aby štátne orgány nebránili vymenovaniu nových biskupov. Toto menovanie nových biskupov nech sa stane vnútornou záležitosťou cirkvi, do ktorej by štát nezasahoval.

3. Žiadame, aby štátne orgány nezasahovali do menovania kňazov do duchovnej správy farností. Všetky organizačné opatrenia v tejto veci nech sú prevedené do sféry vnútorných cirkevných záležitostí.

4. Žiadame, aby štátne orgány nezasahovali do výberu a neurobovali počet študentov na teologických fakultách a taktiež, aby nezasahovali do výberu vyučujúcich.

5. Žiadame obnovenie CM bohosloveckej fakulty v Olomouci.

6. Žiadame zavedenie trvalého diakonátu podľa rozhodnutia pápeža Pavla VI. zo dňa 18. 6. 1967 pod názvom "Všeobecné zásady o trvalom diakonáte, ktorý sa má zaviesť v latinskej cirkvi".

7. Žiadame, aby bola obnovená činnosť všetkých doterajších mužských aj ženských rehoľných spoločností vrátane prijímania nových členov, ako je to aj v susednej NDR a v Poľsku.

8. Žiadame, aby bolo uznané právo veriacich vytvárať voľné laické náboženské spoločenstvá, ktoré ako neformálne komunity rôzneho vekového a sociálneho zloženia, usmerňované kňazom, podľa koncilového dekrétu o laikoch "Apostolicam actuositatem" IV, 18, budú slúžiť duchovnému rastu ich členov. Takéto spoločenstvá sú u evanjelických kresťanov dávno samozrejmosťou a v súčasnosti existujú medzi katolíckymi kresťanmi tak na západe, ako aj, napríklad, v NDR, Poľsku i v Maďarsku.

9. Žiadame, aby sa vyučovanie náboženstva konalo mimo školských zariadení, v cirkevnom priestore na fare, v kostole alebo v iných budovách, aby bolo prenesené do sféry vnútorných cirkevných vecí. Prihlášky detí na vyučovanie nech sa podávajú farskému úradu a rozsah vyučovania, rozdelenie detí nech vykoná na návrh duchovného správcu miestny ordinár.

10. Žiadame, aby kňazi mohli navštevovať väznice a nemocnice, ak si to väzni, pacienti alebo ich príbuzní prajú, alebo aj na základe žiadosti kňaza. Umožniť náboženské obrady vo väzniciach a nemocniciach. Dovoľiť veriacim vo výkone trestu nosiť kríže a ďalšie náboženské symboly a tiež mať pri sebe náboženskú literatúru. Umožniť im svedčanie a duchovné rozhovory s kňazmi.

11. Žiadame súhlas k vykonávaniu exercícií alebo duchovných cvičení pre laikov.

12. Žiadame, aby každé farské spoločenstvo u nás mohlo mať farskú radu, ako je to v iných cirkvách a v iných štátoch, v ktorých by laici boli spolupracovníkmi kňazov, aby sa spoločne riešili problémy farnosti a tiež preto, aby sa mohla racionalizovať duchovná správa.

13. Žiadame možnosť vzájomného styku s kresťanskými organizáciami v celom svete podľa vlastného výberu.

14. Žiadame, aby veriaci občania mohli organizovať púte a zúčastňovať sa, či už samostatne alebo spoločne, aj na pútnických miestach v zahraničí.

15. Žiadame, aby veriacim občanom boli v plnom rozsahu zabezpečené náboženské publikácie podľa skutočných potrieb veriacich. Umožniť založenie náboženských nakladateľstiev pod vedením cirkevných predstaviteľov, povoliť vydávanie náboženských časopisov rôzneho zamerania, povoliť otvorenie verejných knižníc a čítární s náboženskou literatúrou.

16. Žiadame, aby rôzne cpisovanie a rozširovanie náboženských textov nebolo považované za nedovolené podnikanie alebo iný trestný čin alebo prečin.

17. Žiadame o možnosť odoberania náboženskej literatúry zo zahraničia podľa záujmov a potrieb veriacich. Preto žiadame, aby táto literatúra nebola colnými orgánmi zabavovaná.

18. Žiadame o právo na rozhlasové a televízne vysielanie po dohode so Zborom ordinárov ČSR alebo neskôršie s predsedom biskupskej konferencie.

19. Žiadame, aby bolo zakázané zámerné rušenie vatikánskeho rozhlasového vysielania v českej aj slovenskej reči a tiež vysielanie sv. omše v českej a slovenskej reči prenášané každú nedeľu rozhlasovou stanicou Slobodná Európa.

20. Žiadame, aby bola povolená nielen ateistická propaganda, ale aby bolo povolené a umožnené aj verejné šírenie kresťanskej náuky, tak duchovnými osobami, ako aj laikmi. Preto tiež žiadame, tak ako je využívaným právom marxistov a iných ateistov kritické hodnotenie náboženstva a cirkví, aby bola daná rovnaká možnosť

kresťanom a iným občanom, aby aj oni vo svojich publikáciách a vo verejnom živote mohli podrobiť kritickému hodnoteniu učenie marxizmu-leninizmu a aby táto činnosť nebola posudzovaná ako nejaký trestný čin.

21. Žiadame, aby boli vrátené zabrané cirkevné budovy, ktoré si z vlastných prostriedkov obstarali veriaci občania a ktoré sú potrebné pre činnosť cirkvi, vrátane budov na pútnických miestach, exercičných domov, budov bohosloveckých fakúlt, zabraných budov rehoľných spoločenstiev aj s príslušenstvom.

22. Žiadame, aby bola umožnená stavba nových kostolov tam, kde sú potrebné.

23. Žiadame zamedzenie svojvoľného odstraňovania krížov, sôch, kaplniek a iných náboženských a kultúrnych pamiatok po našich predkoch z ciest, dedín, miest a iných oblastí.

24. Žiadame, aby právomoc cirkevných tajomníkov bola vymedzená na základe marxistickej zásady, že "cirkvi sa musia stať slobodnými, na štátnej moci nezávislými združeniami občanov rovnakého zmýšľania". Z toho dôvodu nech je z právomoci cirkevných tajomníkov vyčlenená právomoc zasahovať do menovania, prekladania aj výkonu činnosti duchovných a zasahovať do všetkých ostatných vecí, ktoré vo väčšine demokratických štátov sú vnútornou záležitosťou cirkvi.

25. Žiadame urýchlenu a dôslednú rehabilitáciu nezákonne odsúdených kňazov, rehoľníkov a aktívnych náboženských laikov.

26. Žiadame zamedzenie diskriminácie veriacich kresťanov v zamestnaní, predovšetkým v školstve.

27. Žiadame, aby veriaci občania mali možnosť, v rámci petičného práva, vždy sa vyjadrovať k akýmkoľvek problémom, o ktorých sú presvedčení, že je ich morálnou povinnosťou sa k nim vyjadriť. Žiadame tiež, aby za túto svoju aktivitu neboli obviňovaní z nezákonnej činnosti a aby im nebol petičný materiál zabavovaný.

28. Žiadame, aby boli zrušené všetky právne predpisy, ktoré neprávne kriminalizujú značnú časť náboženskej činnosti duchovných a laikov.

29. Žiadame doplnenie alebo úpravu článkov č. 16, 20, 24, 28 a 32 našej ústavy tak, aby boli v súlade s našimi návrhmi.

30. Žiadame tiež, aby všetky platné zákony a záväzné právne predpisy týkajúce sa priamo alebo nepriamo náboženskej oblasti, boli zosúladené s Medzinárodným paktom o občianskych a politických právach.

31. Žiadame, aby bola utvorená zmiešaná komisia zložená zo zástupcov štátnych orgánov a zástupcov katolíckej cirkvi vrátane laikov menovaných otcom kardinálom Tomáškom a podobne aj so zástupcami katolíckej cirkvi zo Slovenska, ktorá by sa s našimi návrhmi zaoberala a ich riešila

Dúfame, že nájdeme u predstaviteľov nášho verejného života, na ktorých sa priamo aj prostredníctvom svojich cirkevných predstaviteľov obraciame s týmito podnetmi a návrhmi, pochopenie a snahu zaistiť nám účinným spôsobom vonkajšie podmienky pre rozvoj vnútorného duchovného života a lepšiu budúcnosť nás všetkých.

Dané na prvú adventnú nedeľu r. 1987, keď spoločným pastierskym listom našich biskupov a administrátorov českých a moravských diecéz sa začína veľké dielo duchovnej obnovy rozvrhutej na desať rokov, ku ktorému sa týmto tiež aktívne pripájame a úplne ho podporujeme.

H l a s s l o v e n s k ý c h k a t o l í k o v

Predsedníctvu vlády ČSSR
nábr. kpt. Jaroše 4
125 09 P R A H A 1

My dolu podpísaní boli sme oboznámení s výzvou kardinála Františka Tomáška, hlavy čs. katolíkov, aby sme pozdvihli svoj hlas v prospech riešenia problémov, ktoré existujú medzi čs. štátom a katolíckou cirkvou. Návrhy na riešenie týchto problémov s nadpisom "Podnety katolíkov na riešenie situácie veriacich občanov v ČSSR", obsahujúce 31 bodov, berieme za svoje a plne ich podporujeme, čo potvrdzujeme svojím podpisom. Tým využívame právo dané nám článkom 29 Ústavy ČSSR. Vieme tiež, že oznámenie o začatí tejto podpisovej akcie od 1. 1. 1988 za presadenie uvedených návrhov bolo zaslané Generálnej prokuratúre ČSR 7. decembra 1987.

Našou najväčšou bolesťou sú desaťročia neobsadené biskupské stolce. Preto na prvé miesto kladieme podnet č. 2 a žiadame, aby pri najbližšom rokovaní v Prahe v januári 1988 čs. vládna delegácia umožnila Svätej Stoliči menovať biskupov pre všetky diecézy, ako aj potrebný počet svätiacich biskupov, ako je to vo všetkých okolitých štátoch, vrátane NDR, PĽR a MLR.

Kópia na vedomie: kard. F. Tomáškovi.

K p o d p i s o m z o S l o v e n s k a

V duchu jednoty lásky a slobody kardinál F. Tomášek, ako naša najvyššia cirkevná autorita, podporil "Podnety katolíkov k riešeniu situácie veriacich občanov v ČSSR" horeuvedenou výzvou. Prevažná väčšina veriacich pochopila aktuálny aj historický význam tejto výzvy /bola to prvá veľká celocirkevná aktivita od roku 1948 v Československu/ a vyjadrila s ňou súhlas svojimi podpismi. Do konca februára 1988 sa svojimi podpismi k výzve pripojilo 364 tisíc občanov ČSSR /prevažne katolíckych veriacich; zo Slovenska 289 tisíc, z Čiech a Moravy 75 tisíc/. Povzbudzujúce je, že výzvu podpísali aj skupina mladých ľudí z Bratskej cirkvi a jednotlivci z iných nekatolíckych cirkví, aj niekoľko neveriacich.

Priebeh podpisovej akcie sprevádzali najrozličnejšie udalosti a príhody. Vyberáme niektoré z nich.

Verejná bezpečnosť pátra

- Dňa 24. 1. 1988 pred kostolom Najsvätejšej Trojice a pred kapucínskym kostolom v Bratislave, v ktorých správcom je dr. Š. Zárečzky, orgány VB, privolané štátnou bezpečnosťou, násilne odviekli a tri hodiny vypočúvali dve inžinierky a dvoch robotníkov - konverтитov. Pritom protizákonne zhabali asi 450 podpisov. Obaja mladí chlapci, nezastrašení, o týždeň na tom istom mieste opäť zbierali podpisy k výzve.

- V blumentálskom kostole /tiež v Bratislave/, ktorý spravuje farár J. Zabák, zasiahla VB proti staršej žene. Tá vlastným telom chránila podpisové hárky. Podarilo sa jej za pomoci prítomných veriacich ujsť do kostola a zachrániť aj podpisy.

- Levočskému kaplánovi v domnení, že vezie listiny s podpismi, urobili príslušníci VB prehliadku auta a do druhého dňa ho bez

príčiny držali vo väzbe. Stihol prísť na ranné bohoslužby.

Klérus prekvapuje

Zásahy bezpečnosti neboli natoľko prekvapujúce ako zásahy zo strany niektorých kňazov a kostolníkov:

- Kostolník modrého kostola v Bratislave, kde je správcom doc. Jozef Krajčí /známy aktivista PIT/, hrubým spôsobom vyhnal zberateľov podpisov pred kostola.

- Kostolníčka v Podunajských Biskupiciach /súčasť Bratislavy/, povzbudená vyhlásením kaplána Tasáriho, mala pripravený nečakáný darček k narodeninám pre staršiu ženu, ktorá zbierala podpisy k výzve kardinála Tomáška - zbila ju medzi chrámovými dverami a oltárom.

- Žiaľ, aj niektorí kňazi zaujali negatívne stanovisko ku kardinálovej výzve svojím verejným vyhlásením a správaním sa /farár A. Andódy v Petržalke, niektorí kňazi z kapucínskeho kostola.../.

- Veriaca z Nových Zámkov, kde je správcom fary V. Štepán, ktorý jej zobral podpisy, vyhlásila: "Vy v Bratislave sa môžete pred bezpečnosťou ukryť aspoň v kostole, ale my musíme z kostola utekať do náruče bezpečnosti". Podobne sa zachoval aj správca farnosti v Šuranoch.

- Košický ordinár Š. Onderko v liste, adresovanom všetkým kňazom košickej diecézy, varuje pred aktivitou za kardinálove vyhlásenie. Plné znenie listu uvádzame ďalej.

- Rožňavský ordinár Z. Belák sa dokonca vyhrážal suspendovaním kňazov, ktorí podpíšu vyhlásenie.

Klérus potešuje

Popri týchto nevhodných prejavoch je známe veľké množstvo verejných a súkromných pozitívnych stanovísk ordinárov, kňazov a laikov:

- Kaplán z Dómu sv. Martina v Bratislave Ľ. Škriputa počas príhovoru k veriaci v jezuitskom kostole, duchaplnne upozornil, že ak v pivárni Mamut môžu konzumenti zorganizovať podpisovú akciu za lepšiu kvalitu piva /s kladným výsledkom/, tak aspoň také právo žiadať splnenie svojich požiadaviek majú veriaci.

- Páter Daniš z kostola sv. Jána Bosca v Trnávke /Bratislava/ odpovedal v kázni na otázku istej veriacej: "Ak vyhlásenie veriaci nepodpíšu, nemajú ťažký hriech".

- Kaplán P. Flajžík z blumentálskeho kostola viackrát upozornil na možnosť vyjadriť súhlas s výzvou kardinála Tomáška. Podobne sa zachoval aj správca kostola na Podhradí M. Ondrejko.

- Ozaj úcty a nasledovania hodné je svedectvo farára Mitošinku z Kuklova, ktorý listiny s 300 podpismi potvrdil pečiatkou farského úradu a svojím podpisom.

- Dvojica zberateľov podpisov v istej obci v okrese Bratislava vidiek upozornila občanov, že pred vstupom do tanečnej sály, kde miestna organizácia Červeného kríža pripravovala fašiangovú zábavu, budú mať možnosť podpísať výzvu kardinála Tomáška. Tak sa stalo, že účasť na plese bola neobyčajne veľká a všetci obyvatelia obce výzvu podpísali.

Vďaka za všetky tieto i ďalšie, často všeobecne neznáme, povzbudzujúce svedectvá a činy.

Záver

Cieľom tohto výberu udalostí okolo návrhu katolíkov na riešenie náboženskej situácie v Československu nie je kritizovať, a už vonkoncom nie posudzovať jednotlivcov, ale upozorniť, že

- dnešní veriaci uvažujú, hodnotia a zaujímajú stanoviská aj ku kňazom podľa ich práce a postojov,
- autorita sa nezískava iba inštaláciou, ale kresťanským, zodpovedným, jasným a morálnym postojom k problémom veriacych, a teda celej cirkvi,
- veriaci si vážia svojich kňazov a sú ochotní ich všemožne /aj finančne/ podporovať, ak sa nielen slovami, ale aj činmi /ak je to potrebné aj obetami/ budú angažovať za jednotu v cirkvi.

Redakcia prosí čitateľov o ďalšie udalosti a príhody súvisiace s podpisovou akciou na podporu výzvy kardinála F. Tomáška k petícii o riešení situácie veriacych občanov v Československu. Za spoluprácu ďakujeme.

/tn/

L i s t k ň a z o v k o š i c k e j d i e c é z y p r e z i d e n t o v i r e p u b l i k y

15. 12. 1987

Vážený pán prezident,

my rímsko-katolícki kňazi košickej diecézy obraciame sa na Vás so žiadosťou o vyriešenie náležitej cirkevno-občianskej záležitosti: o obsadenie uprázdnených biskupských stolcov na Slovensku.

Katolícka cirkev je hierarchicky usporiadané spoločenstvo veriacych. Na čele každej diecézy má byť biskup. Ten je učiteľom viery, vysluhovateľom sviatostí, správcom miestnej cirkvi a reprezentantom veriacych. Len jeho prítomnosť v biskupstve umožňuje veriacim, aby mohli primerane žiť podľa svojej viery, aby sme my kňazi náležite plnili svoje kňazské poslanie.

Žiaľ, väčšina našich biskupstiev na Slovensku nemá biskupov. Dvaja, ktorí zatiaľ vykonávajú svoj biskupský úrad, sú chorí a vo vysokom veku. Mnohí naši veriaci biskupa ešte nevideli. So svojím biskupom sme sa nestretli ani my kňazi mladšej a strednej generácie, a to z toho dôvodu, že ho nemáme.

Naša košická diecéza nemá už 25 rokov biskupa. Túžbou našich veriacych a kňazov je, aby sme mali biskupov. Pravda, biskupov od daných cirkvi a národu, viere a svojmu ľudu. Biskupov teologicky vzdelaných, pastoračne skúsených a morálne bezúhonných. Tieto osobné charakterové vlastnosti sú predpokladom, že pochopia situáciu, v akej u nás katolícka cirkev teraz žije. Takých biskupov chce mať náš veriaci ľud a len takých s uspokojením prijme. My kňazi si želáme takých biskupov, voči ktorým budeme mať dôveru a oni budú znamením jednoty a vzájomného porozumenia. Biskupov, ktorí prinášajú pokoj a istotu, chce nám dať pápež Ján Pavol II. On je nakompetentnejší pri ich nominácii, a to z toho dôvodu, že je hlavou cirkvi a celého biskupského kolégia. Odvažujeme sa tvrdiť, že tí kňazi, ktorých ako kandidátov na biskupov navrhuje Sv. Stolica, majú vlastnosti, aby splnili nádeje, ktoré do nich vkladá cirkev, ako aj štát.

V poslednej dobe sme svedkami veľkých premien okolo nás. Vyžadujú nové myslenie a nové postoje. I vzťahy medzi štátom a cirkvou si vyžadujú nové riešenie či už blízkej alebo vzdialenej minulosti.

Naša vlasť je v srdci Európy, na ňu sa upierajú jej oči. Sme národom s vyše 1100-ročnou kresťanskou tradíciou. Preto nechceme duchovne živorit.

Vážení pán prezident, keď sa na Vás obraciame s touto úctivou žiadosťou, tak v nádeji, že ako prezident svojou autoritou pomôžete vyriešiť tento boľavý problém nášho občiansko-náboženského života. Zároveň touto svojou angažovanosťou chceme prispieť k duchovnému a mravnému rozvoju veriacich občanov v našej vlasti, k dobrému menu našej československej republiky, k dobru cirkvi, ktorej sme kňazmi.

Želáme Vám, pán prezident, v nasledujúcom roku pevné zdravie a veľa úspechov vo Vašej zodpovednej práci.

S úctou

Nasleduje 98 vlastnoručných podpisov kňazov košickej diecézy.

S t a n o v i s k o b i s k u p s k é h o ú r a d u
v K o š i c i a c h

Rímsko-katolícky biskupský úrad Košice, Leninova 28

15. 1. 1988

Predmet: Akcie a výzvy, či stanovisko ordinariátu.

Všetkým vysokodostojným dekanským úradom v košickej diecéze.

Z príkazu ordinariátu upovedomte ihneď telefonicky či osobne všetkých duchovných vo svojom dekanáte na rešpektovanie platných predpisov cirkevného zákonníka, že totiž bez súhlasu územnej cirkevnej autority nesmú organizovať žiadne písomné akcie či schôdze duchovných na území nášho biskupstva, pretože v posledných dňoch sa toto bez vedomia ordinariátu a bez jeho schválenia rozrástlo do nežiadúcich foriem.

Rozhodne hocikto nemôže zneužívať v anonymite vo všeobecnosti meno katolíkov, pretože za nich má právo hovoriť a hovorí len cirkvou ustanovená autorita, a nie anonymní dažakí samozvanci. Pre pokojné vyriešenie jestvujúcich problémov vo svete blahej pamäti pápež Ján XXIII. i II. vat. koncil schválil i začal dialóg so svetom, teda i so svetskou vrchnosťou, a tento dialóg pokračuje v rôznych rokovaniach patričných, na to povolaných autorít, tak zo strany cirkvi, ako aj svetskej vrchnosti. Každý zásah do dialógu z nepovolaných miest môže samotnej veci len poškodiť. Preto akékoľvek výzvy, kýmkoľvek daňé, ak neboli nariadené územnou cirkevnou autoritou, nesmú sa v našom biskupstve ani rozširovať písomne, ani na kazateľnici.

Ordinariát doteraz neschválil ani jednu akciu, a preto každý duchovný musí toto rešpektovať, ak nechce porušiť platný kódex i platné zákony. Každému z nás musí ležať na srdci dobro a blaho cirkvi a každý sa o toto usiluje, treba však zachovať všetky pravidlá a poriadok, lebo len tak môžeme očakávať vyriešenie problémov.

Štefan Onderko, vlastnou rukou
administrátor diecézy
Pečiatka Rímsko-katolícky
biskupský úrad Košice

Nech nik neklame sám seba! Ak si niekto z vás myslí, že je v tomto veku múdry, nech sa stane bláznom, aby bol múdry. Lebo múdrosť tohto sveta je pred Bohom bláznovstvom. /1 Kor 18-19 ./

O Edome. Toto hovorí Pán zástupov: Či v Temane už niet múdrosti? Či mudrci ostali bezradní? Či sa ich múdrosť skazila? ... /Jer 49, 7./

V ZÁUJME PRAVDY

Vzhľadom na neustálu aktuálnosť upevňovania jednoty medzi klérom u nás, ktorá je systematicky narúšaná štátnymi orgánmi aj niektorými knazmi, uvádzame známe vatikánske dokumenty z roku 1982.

Najskôr sa motivujeme modlitbou Svätého Otca Jána Pavla II. z príležitosti Zeleného štvrtku 1986:

Ďakujeme ti, že si nás ako služobníkov tvojho kňazstva pripodobnil sebe a že si nás povolal, aby sme budovali tvoje telo, cirkvi, nielen vysluhovaním sviatostí, ale aj a predovšetkým ohlasovaním tvojho "slova spásy" /por. Sk 13,26/, a tak si nás pribral k tvojmu pastierskemu poslaniu.

Ďakujeme ti, že si nám dôveroval i napriek našej slabosti a ľudskej krehkosti a že si nám pri krste vliol milosť povolania a milosť snažiť sa deň čo deň o dokonalosť. Vrúčne ťa prosíme, daj, aby sme vždy vedeli plniť svoje posvätné záväzky s čistým srdcom a správnym svedomím. Aby sme boli "až do krajnosti" verní tebe, ktorý si nás "až do krajnosti miloval" /por. Jn 13,1/.

Nedopuť, aby do našich duší preniklo zmýšľanie, ktoré zmenšuje dôležitosť služobného kňazstva, ani tie názory a sklony, ktoré zasahujú samu podstatu posvätného povolania a službu, do ktorej nás, ty, o Kriste, voláš vo svojej cirkvi.

Keď si sa na Zelený štvrtok po ustanovení Eucharistie a kňazstva lúčil s tými, ktorých si miloval až do krajnosti, prisľúbil si im nového "Zástancu" /Jn 14,16/. Daj, nech tento Zástanca - "Duch pravdy" /Jn 14,17/ - stojí pri nás so svojimi svätými darmi! Nech zostáva s nami múdrosť a rozumnosť, veda a rada, sila, zbožnosť a svätá bázeň Božia, aby sme vždy vedeli rozlišovať, čo prichádza od "ducha tohto sveta" /por. 1 Kor 2,12/, alebo dokonca od "kniežata tohto sveta" /por. Jn 16,11/.

"Nedaj, aby sme zarmucovali tvojho Ducha" /por. Ef 4,30/ - svojou malou vierou a nedostatkom dobrej vôle vydávať svedectvo evanjeliu "skutkami a v pravde" /1 Jn 3,18/; - svetáckym duchom a snahou za každú cenu sa "prispôbiť zmýšľaniu tohto sveta" /por. Rim 12,2/; - a konečne nedostatkom tej lásky, ktorá je "trpezlivá, dobrotivá", ktorá sa "nevypína"... a "nie je sebecká..."; ktorá "nemyslí na utrpené zlo, všetko verí, všetko dúfa, všetko pretrpí...", tej lásky, ktorá "sa raduje z pravdy" a jedine z pravdy /1 Kor 13,4-7/.

Nedaj, aby sme "zarmucovali" tvojho Ducha so všetkým tým, - čo prináša so sebou vnútorný smútok a prekážky pre dušu, čo uvádza do pochybností a vyvoláva roztržky, čo nás vystavuje rozličným pokušeniam, čo sa prejavuje ako snaha tajiť svoje kňazstvo pred ľuďmi a zbaviť sa všetkých jeho vonkajších znakov, ako aj tým, čo môže viesť k pokušeniu opustiť ho pod zámienkou "práva na slobodu".

Prehlásenie Posvätnej kongregácie pre klérus

O URČITÝCH ZDRUŽENIACH A HNUTIACH ZAKÁZANÝCH KLÉRU

Niektorí biskupi sa obrátili na Svätú Stolicu so žiadosťou o vysvetlenie a vhodné smernice o tom, aké stanovisko majú zaujať voči dvom otázkam, ktoré vznikli v niektorých krajinách, najmä v týchto posledných rokoch. Ide predovšetkým o viac-menej organické

vytváranie združení, skupín kňazov, ktoré si kladú ciele politického rázu, nie síce ako vlastné politické strany, ale ako organizácie založené na podporu určitej ideológie alebo politického systému. Problém sa okrem toho týka i tzv. profesionálnych kňazských združení podobajúcich sa svojou povahou istým spôsobom odborom.

Po bedlivom uvážení rôznych prípadov a okolností a s prihliadnutím na to, čo v tomto smere hovoria dekrét y II. vatikánskeho koncilu a k čomu dospela vo svojich záveroch celocirkevná biskupská synoda r. 1971, pokiaľ ide o povahu kňazskej služby a združovacieho práva kňazov, ako i po vypočutí mienky iných zainteresovaných posvätných kongregácií, t. j. kongregácií pre východné cirkvi, pre rehoľníkov a sekulárne inštitúty a pre evanjelizáciu národov, a konečne po porade s komisiou pre revíziu kódexu kanonického práva, táto posvätná kongregácia prehlasuje:

1. Už od pradávna mnoho diecéznych kňazov považovalo za nutné a vhodné využívať osobné výhody dosiahnuteľné spoločovaním sa s inými v združeniach na pestovanie duchovného života, na podporu cirkevnej kultúry, na charitatívnu a zbožnú činnosť a na dosiahnutie iných cieľov v plnej zhode s ich sviatosťným posvätením a božím poslaním. Cirkevná hierarchia rada uznávala, že kňazi majú právo združovať sa medzi sebou, a to tak vytváraním združení, ako aj členstvom v nich, vždy však z dôvodov úplne vyhovujúcich povahe služobného kňazstva.

2. Zároveň však cirkevná hierarchia nikdy nedovoľovala a ani v súčasnej dobe nemôže dovoliť, aby združovacie právo kňazov - a to ako v rámci cirkevného spoločenstva, tak aj v občianskej oblasti - sa uplatňovalo členstvom v združeniach či hnutiach akéhokoľvek druhu, ktoré svojou povahou, cieľmi a metódami svojej činnosti sú na prekážku cirkevnému hierarchickému spoločenstvu a škodia kňazskej totožnosti, ako i plneniu povinností, ktoré kňazi sami v Kristovom mene vykonávajú v službe božiemu ľudu. Kňazi totiž - ako diecézni tak i rehoľní - vo svojej starostlivosti o vytváranie kresťanského spoločenstva nikdy sa nestávajú do služieb nejakej ideológie alebo záujmovej skupiny, ale ako hlásatelia Evanjelia a cirkevní pastieri sa plne venujú duchovnému rastu Kristovho mystického Tela.

3. S kňazskou službou sú bezosporu nezlučiteľné preto všetky kňazom zakázané kňazské združenia, hoci aj zriadené len občianskym spôsobom, ktoré priamo či nepriamo, zjavne či zakryte sledujú politické ciele, i keď ich niekedy zdánlivo predkladajú takým spôsobom, akoby sa snažili podporovať humanitné ideály, mier a sociálny pokrok. Takéto združenia či hnutia v skutočnosti spôsobujú roztržky a nesvornosť v božom ľude, a to ako medzi veriacimi, tak i medzi kňazmi vo vzájomných vzťahoch a v ich stykoch so svojimi biskupmi, a tým nepochybne tiež odsúvajú do pozadia kňazské poslanie a narušujú cirkevné spoločenstvo. Tieto dve zložky - kňazské poslanie a cirkevné spoločenstvo - sú základnými prvkami kňazského života a služby.

4. Takisto sú s kňazskou službou nezlučiteľné, a preto všetkým kňazom zakázané tie organizácie, ktoré chcú združovať diakonov či kňazov v akési odbory, lebo tým v skutočnosti znižujú ich posvätnú službu iba na zamestnanie či remeslo porovnateľné s funkciami svetskej povahy. Takéto združenia totiž chápu úlohy služobného kňazstva len ako určitý pracovný pomer a môžu kňazov ľahko postaviť do opozície voči biskupom, ktorí by sa týmto spôsobom považovali len za prostých zamestnávateľov.

5. Je právom a povinnosťou príslušných cirkevných úradov starať sa o to, aby kňazi zdržovali zakladania a členstva v združeniach a hnutiach akéhokoľvek druhu, ktoré nie sú v súlade s ich

kňazským stavom, ako k tomu dochádza nesporne vo vyššie uvedených prípadoch. Ten, kto koná v rozpore s právoplatným zákazom príslušného cirkevného úradu, môže byť tiež spravodlivo potrestaný, pričom sa nevylučujú ani kanonické cenzúry servatis de iure servandis.

Svätá Stolica je presvedčená, že rozvážnym a pevným uplatňovaním týchto predpisov sa dokáže, aby skutočné charizmatické dary, ktorými Duch Svätý nikdy neprestával cirkev zahrňovať, priniesli hojné plody v prospech kňazského stavu, služobného kňazstva a všetkého božieho ľudu, zatiaľ čo bedlivými a starostlivými zásahmi biskupov odhalené a úplne vykorenené falošné charizmy, ktoré sa občas skryto šíria, môžu viesť niektorých kňazov do omylu.

Svätý Otec Ján Pavol II. pri audiencii, ktorú mne nižšie podpísanému prefektovi Posvätnej kongregácie pre klérus poskytol 6. 3. 1982, ratifikoval a potvrdil toto vyhlásenie o niektorých kňazom zakázaných združeniach či hnutiach a nariadil jeho zverejnenie.

Rím, Posvätná kongregácia pre klérus, 8. marca 1982

Kardinál Silvio Oddi,
prefekt Kongregácie pre klérus

P o s v ä t n á k o n g r e g á c i a p r e k ň a z o v
Prot. 167699/I

Eminencia, najdôstojnejší Pane,

keď dňa 8. marca 1982 bolo uverejnené "Vyhlásenie o niektorých združeniach alebo organizáciách zakázaných všetkým kňazom", Vaša Eminencia predložila Kongregácii pre kňazov nasledujúce dopyty:

1. Či treba rátať združenie "PACEM IN TERRIS", ktoré teraz pôsobí v Československu, medzi tie spolky a združenia, o ktorých hovorí "Vyhlásenie"?

2. Či povinnosť pod čl. 5 toho istého "Vyhlásenia", prikázaná cirkevnej autorite, vzťahuje sa s tou istou záväznosťou, aká viaže biskupov ordinárov, aj na ostatných ordinárov, ako na apoštolských administrátorov, kapitulných vikárov a generálnych vikárov?

K týmto uvedeným dopytom dovoľujem si odpovedať:

ad 1/: áno;

ad 2/: áno.

S týmto oznámením je mi radosťou preukázať Vám náležitú úctu Vašej Eminencii oddaný

Silvio kard. Oddi, v. r.
Pref.

Dané v Ríme 18. marca 1982

+ Maximin Romero
Sokr.

Eminencii najdôstojnejšiemu Pánovi
Pánu kardinálovi Františkovi TOMÁŠKOVI
pražskému arcibiskupovi.

Nepohrdaj/tým/, syn môj, keď ťa cúdi Pán, a nech sa ti neprotiví karhanie jeho, lebo Pán karhá toho, koho miluje, a to ako otec syna, ktorého má rád. Blahoslavený človek, ktorý dosahuje múdrosti, a muž, čo nadobúda rozumnosť!... Je cennejšia než koraly a nevyrovnejú sa jej všetky drahocennosti tvoje. / Pr 3,11-13.15 ./

K p r a x i Z d r u ž e n i a P a c e m i n
t e r r i s

Děkanovi a poslanci SNR
J. Z a b á k o v i
B r a t i s l a v a

V Praze, 8. prosince 1987

Pane děkane,

ve Vaší televizní obhajobě PiT /3. 12. 1987/ jsem zaslechl slovo "teologie". Souvislost již přesně nevím, ale zamyslel jsem se: je možno mluvit o PiT teologicky? Myslím odpovědně před Bohem a církví, podle Magisteria a v duchu Tradice? Úvahy sociologické, psychologické, politické aj. by byly možné, ba i snad užitečné. Ale to není můj obor.

Kladu si otázku tak, jak jsem právě řekl. Z hlediska církevního práva je odpověď prostá: PiT nemá stanovy církevně schválené, církevní schválení si uděluje samo nebo její členové mezi sebou, protože státní schválení nemůže církevní nahradit. Ostatně PiT nemá ani státně schválené stanovy, takže je to jakýsi bezprávní mezitvar, sloužící jen funkčně, kde takovou funkci stát potřebuje. Ba z hlediska církevního je PiT ilegální; násilný výklad Prohlášení Quidam episcopi Kongregace pro klérus z 8. 2. 1984 nepřesvědčuje a je v jasném rozporu s autentickým výkladem příslušných dikastérií římských.

Z hlediska nauky církve budí rozpaky běžná rétorika PiT o službě míru. Vypadá to tak, jako by si PiT osvojovalo v církvi monopol na mír, a všechen Boží lid jako by byl k míru lhostejný, ne-li nepřátelský. Ale mír je velká skutečnost už ve Starém zákoně. V NZ se vyskytuje 92 krát, nejčastěji v evangeliích a v listech sv. Pavla. Obsah toho slova je nesmírně bohatý a hluboký, zcela nesrovnatelný s jeho užíváním v žurnalistice a státní propagandě. Takže se zdá, že i z hlediska teologie míru je PiT zcela zbytečný.

Celé křesťanství je totiž založeno na Božím míru, na Evangeliu pokoje, takže nějaká zájmová organizace se pro tuto službu míru asi nehodí. Mohou tu být zajisté i politické implikace, ale některé válečné pokřiky pro mír nejsou ve shodě s naší vírou.

Hájil jste též svobodu náboženství v ČSSR. Pojem svoboda je zase v Písmě a učení církve bohatý na významy a sdružené obsahy. Proto se nevyjímá dobře v ústech katolického kněze otřelá novinářská apologetika, že máte plný kostel a zástupy lidí u zpovědnic. Bylo by totiž dobře nejen teoreticky uvážít, co je skutečná svoboda lidská a náboženská, ale i praxi: Co stojí v konkrétním životě těchto lidí, že přicházejí do kostela? Této problematice pastorální teologie se, pokud vím, PiT nikdy nedotklo. Ani otázky skutečných vůdců mládeže, horlivých a verných kněží. Takže je nebezpečí, na které upozorňoval Jan Patočka, že polopravdy se mohou stát celou lží.

Týká se to i náboženského tisku. Slovenský biskup Korec nedávno podal velmi věcné srovnání o stavu tisku kdysi a nyní. Zase může být toto srovnání napadáno politicky, ideologickou nenávistí apod. Ale tím se pravda, a tím méně skutečnost nemění. Nemáme přece svobodný tisk, nemáme řádný náboženský tisk, nemáme dostatečný tisk pro svobodné věřící občany. Je ovšem absurdní, když tyto potřeby odhadují a povolují ateisté a mocnější odpůrci každého náboženství.

Je také dost trapné, když za tyto zbytky svobody se organizuje časté díkuvzdání. Je mravně ponižující a nedovolené zastírat pro

nějaké taktiky pravdu. Teologie má být zapřísáhlou přítelkyní pravdy. Nemůže se dát svázat ve státem povolené svazy, bratrstva ustavičného klanění Moci. "Jedině Bohu se budeš klanět a jemu sloužit". A jsou situace, kdy by i PiT si mělo uvědomit, že "sluší víc poslouchat Boha než lidí".

Dr. Josef Zvěřina

PREČO SPOLOČNÁ MODLITBA MANŽELOV?

Kresťanskí manželía si málo uvedomujú, že prežívajú zázračnú skutočnosť, ktorou je sviatosť manželstvo. Keď si muž a žena povedali sviatosť "ÁNO", boli zapojení do toho prúdenia lásky, čo spája Boha s ľudstvom a Krista s cirkvou. Až z tohto pohľadu môžeme pochopiť hĺbku sviatosťného manželského zväzku, v ktorom sám Kristus má centrálné miesto.

Táto pravda dáva pečať celému životu v manželstve. Je potrebné otvárať sa každý deň na prijatie Božej moci, ktorá osvetľuje zväzok vzájomnej ľudskej lásky, postupne ho premieňa a zdokonaľuje. Každodenná modlitba je najlepším spôsobom, ako sa na prúdenie Božej lásky otvoriť a tak čerpať z jeho moci. Preto je modlitba manželov nie iba potrebná, ale veľmi nutná. Ona umožňuje Kristovi konať v samom strede ich ľudskej lásky a zároveň pôsobí, že tá ľudská láska je pre iných svedectvom Božej lásky, čím priťahuje všetkých do Otcovho domu.

Manželský pár - "malou cirkvou"

Kresťanské manželstvo nie je iba vzájomný dar muža a ženy, ale zároveň posvätenie ich života, ktorý dávajú ako dar Kristovi.

Od chvíle sobášu neodovzdávajú sa iba sebe, ale spoločne sa otvárajú Kristovi, ktorý tak vstupuje do ich stredu. Preto sv. Ján Chryzostom nazýva ich zväzok "cirkvou v malom", "malou cirkvou".

Je pravda, že Kristus je prítomný už vtedy, keď sú dvaja alebo traja zhromaždení v jeho mene /Mt 18,28/, ale v prípade manželstva sa táto prítomnosť prehĺbuje, stáva sa paktom, v biblickom zmysle zmluvou uzavretou medzi Kristom a manželskou dvojicou. A ako kedysi vyriekol Jahve Izraelu slovami "Ja budem vašim Bohom a vy budete mojim ľudom", tak sa teraz obracia Kristus týmito slovami k novomanželom.

Kristus zapojený a prítomný v kresťanskom manželstve túži spolu s nimi a cez nich vzdávať vďaky svojmu nebeskému Otcovi a prosiť ho o milosť pre celý svet.

Privilegovanou chvíľou pre takúto bohopoctu je u manželov chvíľa spoločnej modlitby. Táto ich modlitba je ozvenou modlitby milovaného Syna k svojmu Otcovi, lebo Duch Kristov je prítomný v nich a napína ich svojimi pocitmi.

Skutočný zmysel a hodnota spoločnej modlitby manželov závisia od toho, či ju dokážeme vidieť práve z tejto perspektívy. Jej nutnosť a hodnotu môžeme odvodiť len zo sviatosti manželstva.

Ešte raz teda v skratke podstatná myšlienka: Kristus cez Sviatosť manželstvo spája muža a ženu, čím zároveň vytvára akoby nové "sanktárium" /"svätynu"/. Týmto "sanktuáriom" je ich zväzok, cez ktorý a v ktorom chce Kristus vykonávať svoj synovský

kult voči Otcovi /chvály, vďaky, odprosenia/, aký prišiel uviesť na túto zem /H. Caffarel/,

Uvádzame niektoré odpovede z ankety na otázku: Čím je pre vás manželská modlitba?

1. Chvíľou intenzívneho spojenia nášho páru s Bohom.
2. Bohu oddanou chvíľou dňa, v ktorej mu prinášame náš povinný hold.
3. Je to privilegovaný spôsob, ako skonkrétniť v prítomnom čase prijatú sviatosť manželstva. Stojíme pred Pánom spolu a ako manželstvo dávame sa mu k dispozícii, prosíme o milosť vyplniť jeho vôľu týkajúcu sa nášho života.
4. Naša spoločná, spontánna modlitba je modlitbou najmenšieho kresťanského spoločenstva, ktorou je manželstvo. Je chválou Boha, a pretože sa koná spoločne, prehĺbuje zároveň našu manželskú lásku.
5. Keď sme prestali praktizovať spoločnú manželskú modlitbu, hneď sme zistili neblahé následky. Naša láska namiesto toho, aby rástla, začala sa strácať. Preto sme sa vrátili k spoločnej modlitbe, aby sme tak tvorili jednotu fyzickú, intelektuálnu i duchovnú. Modlitba muža sa dosť odlišuje od modlitby ženy, preto spoločná modlitba obidvoch obohacuje. Vďaka manželskej modlitbe vžívame sa do duchovného rozpoloženia a viery manželského partnera.
6. Kresťanskí manželia sviatosťne spojení chcú pripodobniť svoj život životu Krista. Preto sa musia denne v tichu a spoločne započúvať do jeho slova.
7. Hoci sme len začiatočníkmi v tej oblasti, predsa spoločná modlitba je pre nás privilegovaným miestom nášho stretnutia s Bohom. Má pre nás dvojakú hodnotu. Pripomína nám skutočný zmysel sviatosti manželstva. Ako v deň sobáša stojíme spoločne pred Pánom a berieme ho za svedka našej túžby prehĺbiť vzájomnú lásku a žiť z nej. Na druhej strane je naša modlitba cestou, ako sa napínať obsahom evanjelia. Pomáha nám odkryť to, čo je v danom úryvku evanjelia pre nás znamením, aby sme ním usmernovali spoločný manželský život. Takéto znamenia je niekedy ťažké objaviť. S veľkou radosťou sme však zakúsili, že Duch Svätý "dýchne" raz na jedného, inokedy na druhého. Vtedy sa stávame svetlom pre partnera. Naša modlitba sa tak stáva ďakovaním za všetky malé pokroky, čo sa podarili i prosbou o ďalšiu pomoc na ceste.

O LAICKÝCH NÁBOŽENSKÝCH HNUTIACH

Pri príležitosti diecézneho stretnutia nových cirkevných hnutí v Mainzi, NSR, 20. septembra 1986 predniesol biskup Karl Lehman úvodný prejav o laických duchovných hnutiach v cirkvi, o ich cieľi, motivácii a spiritualite. Keďže v celosvetovom meradle vzrastá záujem o nové náboženské hnutia /rodinné hnutie, laické apoštolské hnutie, neokatechumenátne hnutie, hnutie Fokoláre, hnutie obnovy v Duchu svätom, oázové hnutie, hnutie Taizé,.../, uvádzame niekoľko podstatných myšlienok z tohto prejavu na informáciu našim čitateľom.

Nové náboženské hnutia sú viac či menej definované združenia katolíkov alebo iných kresťanov, ktoré majú ako spoločný cieľ prehĺbovať v komunite svoju vieru a žiť ju v každodennom živote napriek námietkam sekularizovaného sveta. Líšia sa od náboženských

reholí /nemajú reholné sľuby ani inštitúcie s trvalými regulami a majú rozličné charizmy/. Sú to pomerne pružné hnutia s variabilnými formami a navzájom sa odlišujú. Predstavujú nový rozkvet v cirkvi. "Jednotlivec sám ide v ústrety záhube. Samého ho zdrvia, rozdrúzgajú mnohé sily mocnejšie ako on sám; stane sa z neho ustrašený jednotlivec, s ktorým budú manipulovať a ťahať ho na všetky strany, takže nakoniec nedokáže nič urobiť. Hľadanie nových foriem v skupinách dodáva novú energiu aj malým tradičným skupinám, akými sú napríklad manželia, rodina, priatelia, a zároveň prekračujú ich hranice. Lebo samy osebe sú príliš malé na to, aby sa mohli vyrovnat s istými situáciami. Ale aby aj tieto väčšie skupiny mohli uskutočniť rozšírený systém solidarity, musia sa otvoriť smerom von a zúčastňovať sa na činnosti iných skupín." /H. E. Richter, Lernziel Solidarität, Hamburg 1974./ Členom týchto hnutí nepostačuje to, čo zvyčajne poskytuje farnosť; hľadajú nové spôsoby prežívať kresťanstvo prakticky a vydávať svedectvo o svojej viere podľa slov evanjelia: "Lebo tam, kde sú dvaja či traja zidení v mojom mene, aj ja som medzi nimi" /Mt 18,20/.

O nové hnutia prejavujú záujem mnohí veriaci aj preto, že chcú v solidarite s ostatnými, v skupinách v širšom zmysle prežívať vieru a prehlbovať špiritualitu. Toto prežívanie viery v spoločenstve je v úplnej zhode s Druhým vatikánskym koncilom. Vieroúčňá konštitúcia Lumen Gentium hovorí: "Okrem toho ten istý Duch Svätý posväcuje, vedie a čnosťami ozdobuje Boží ľud nielen prostredníctvom sviatostí a služieb, ale aj tým, že rozdeľuje medzi veriacimi rôznych stavov zvlášť milosti, udeľujúc ich každému osobitne, ako chce" /1 Kor 12,11/, a pomocou nich robí ich schopnými a ochotnými, aby sa podujali na rozličné diela a úlohy, užitočné na obnovu a ďalší rast cirkvi, ako je napísané: 'Každému je dané prejavovanie Ducha na všeobecný úžitok' /1 Kor 12,7/. Tieto charizmy, či už neobyčajné alebo bežnejšie a rozšírenejšie, treba prijímať s vďakou a potechou, pretože obzvlášť zodpovedajú potrebám cirkvi a sú jej na osoh." /LG 12./ Aj dekrét o laickom apoštoláte Apostolicam actuositatem hovorí: "Medzi týmito organizáciami si zasluhujú pozornosť na prvom mieste tie, ktoré napomáhajú a zdôrazňujú čím užšie spojenie medzi praktickým životom členov a ich vierou. Organizácie nie sú cieľom samy pre seba, ale majú pomáhať cirkvi plniť jej poslanie voči svetu. Ich apoštolská účinnosť závisí od ich zhody so zámermi cirkvi, ako aj od kresťanského svedectva a ducha evanjelia jednotlivých členov i celej organizácie." /AA 19/.

Základné charakteristiky týchto náboženských hnutí sú pestré, ale všetky majú spoločné črty, a tými sú:

1. Špiritualita a skúsenosť viery. To znamená postavenie duchovnosti v živote jednotlivca a spoločnosti proti zmaterializovanému svetu. Viera sa stáva morálnou autoritou, ktorá zaväzuje jednotlivca i spoločnosť.

2. Evanjelizácia a katechéza. To znamená rozširovať vieru a prehlbovať poznatky o viere a mravoch.

3. Spoločenstvo a bratstvo. Kolektívne hľadanie poznatkov viery je efektívnejšie ako individualistická cesta za pravdou viery. Ak v tomto kolektíve jestvujú bratské vzťahy, hľadanie je nielen úprimnejšie, ale aj účinnejšie.

4. Zodpovednosť za svet a misijné poslanie. V spoločenstve jednotlivcov nadšených za pravdu viery sa šíri aj snaha rozširovať toto poznanie medzi inými, ktorí túto istotu ešte len hľadajú. Z toho dôvodu aj misijné poslanie laických hnutí spĺňa misijné poslanie cirkvi.

5. Laici a hierarchia. Laici v cirkevných hnutiach predstavujú veľkú vieru v morálnu a vieroučnú autoritu cirkevnej hierarchie.

6. Nová eklezialita /cirkevnosť/. Laici ako súčasť cirkvi sa stávajú spoluzodpovednými za plnenie úloh cirkvi /misijná činnosť, katechetická činnosť, riadiaca činnosť/.

7. Laické náboženské hnutia sa v podstatnej miere podieľajú aj na formovaní ducha jednoty v súčasnej cirkvi. Nesmú ustrnúť v jednostrannosti, preto je nevyhnutný dialóg medzi nimi, najmä ak si uvedomíme potrebu navzájom sa dopĺňať. Nové náboženské hnutia sa nesmú uzatvárať samy do seba, aby sa nestali sektami, ktoré by stratili spojenie s cirkevnou hierarchiou. Aby sa vyhli prípadným náboženským omylom /bludom/, je potrebné, aby o závažných rozhodnutiach a náukách konzultovali s náukou viery.

V súvislosti so spomínanými všeobecnými princípmi a cieľmi laických náboženských hnutí v cirkvi bude vhodné dotknúť sa niektorých špecifických problémov jednoty týchto hnutí na Slovensku:

1. Predovšetkým je to hriech, ktorý väzí v srdciach ľudí a ktorý rozdeľuje: pýcha, netolerantnosť, predsudky, túžba vládnuť, nedostatok lásky.

2. Mnohé z týchto vlastností sa umocňujú našou situáciou. Izolácia, v ktorej sme už desaťročia, vytvára zvláštne podmienky našej práce. V takejto izolácii vyrastajú rýchlo "proroci", ktorí jediní "vedia", akými spôsobmi a ako ísť ďalej. Keby bol možný slobodný kontakt s ďalšími, aspoň európskymi cirkvami, s ich hnutiami a predstaviteľmi, ľahšie by sme spozorovali, čo je u nás hodnotné a čo zlé. Pri pohľade na ich námahy a úspechy by sme sa iste stali pokornejšími a prirodzenejšie by sme chápali svoju prácu ako službu. Túto izoláciu treba prerážať osobnými kontaktmi, počúvaním rádia, prekladaním a čítaním literatúry o týchto hnutiach, aby sme sa vedeli radovať z bohatstva a krásy, ktorú katolícka cirkev aj dnes v sebe nosí.

3. Mnohé laické hnutia u nás sú mladého dáta. Každé "mladé náboženstvo" je netolerantné. Prežíva svoj zrod, nadšenie, prvé úspechy a vzrast, a odtiaľ je už len krok vidieť v takomto hnutí jedinou, všeobecne platnú cestu.

Aj Chiara Lubichová povedala na synode o laikoch v r. 1987, že každé autentické laické hnutie musí mať dve vlastnosti: a/ musí byť napojené na cirkev cez hierarchiu; b/ musí vedieť spolupracovať s inými laickými hnutiami. Akokoľvek sa nejakému hnutiu darí, ak nevie pri živote farnosti alebo miestnej cirkvi spolupracovať s inými hnutiami, nemá sa čím chváliť.

4. Nepodarilo sa zatiaľ všade odbúrať nedôveru medzi oficiálnou cirkvou a laickými hnutiami. S mnohými kňazmi sa dá ťažko spolupracovať, pre mnohých sú laické hnutia príliš radikálne alebo nepotrebné. A tak farnosť alebo diecéza, kde sa má uskutočňovať jednota, naráža na problém, že nemá vlastne pôdu pre prácu a vytváranie jednoty.

5. V budúcnosti sa celkom nevyhneme problému spolužitia s českými a moravskými laickými hnutiami. Tento problém má svoje osobité špecifiká. Ale ak myslíme svoje kresťanstvo úprimne, tak - pri zachovaní vlastnej identity a svojráznosti - musíme aj tu hľadať, čo nás spája.

6. "Vy ste soľ zeme..." /Mt 5,13/. Najvlastnejším poslaním laikov je posväcovať tento svet. Posväcovať okolie, v ktorom žijeme, prinášať pokoj, bojiť sa za spravodlivosť, sprostredkovať svet Božie tajomstvá. Ak sa takto pozeráme na poslanie laikov, tak zázemie v niektorých laických hnutiach je východiskom, dalo by sa

povedať prostriedkom pre pôsobenie vo svete. /Stretnutie so svetom aj najlepšie zhodnotí, akí sme. Ľudia pozorujú. Ak sa im prináša čosi cenné, pýtajú sa po prameni a vážia si ho. Ak nie, zostávajú bokom. /

Teda laické náboženské hnutia nie sú pre seba. Nie sú tu preto, aby tvorili uzavreté spoločenstvo. Sú pre službu svetu. V tomto zmysle potom nie je podstatné, kto kam patrí, podstatné je, aby každý a všade spĺňal príkaz nášho Spasiteľa: Vy ste soľ zeme. Každému, kto toto spína, patrí úcta a dôvera.

7. "Vy ste mesto postavené na návrší..." /Mt 5,14/. Náš Spasiteľ chcel, aby sme neboli jeho svedkami pred svetom len ako jednotlivci, chcel, aby sme svedčili aj ako celok, ako cirkvi, ako mesto, ktoré už z diaľky vidno. Život laikov sa odohráva medzi dvoma pôlami, medzi pôsobením vo svete a medzi životom vo viditeľnej cirkvi. Mal by byť vlastne jednotou týchto dvoch postojov. Preto nám vnútorný život našej cirkvi, jej problémy a vzťahy uprostred nej tak veľmi ležia na srdci. A jednota je jedným z hlavných atribútov cirkvi.

Budovanie jednoty má v cirkvi svoje vnútorné zákonitosti. A tu by sme chceli znovu zdôrazniť, že každé autentické laické hnutie musí byť napojené na cirkev cez príslušnú hierarchiu a musí vedieť spolupracovať s inými hnutiami. Pod hierarchiou sa rozumie Svätou stolicou uznaní biskupi a rehoľní predstavení. Všetci ich poznáme. Oni sú cirkvou povolaní, aby boli strážcami viery, mravov a disciplíny.

Pán Ježiš sa pri poslednej večeri modlil k Otcovi "aby všetci jedno boli." /Jn 17,21/ V tejto jeho prosbe je obsiahnutá záruka, že takáto jednota v cirkvi je možná. Každý z nás to nakoniec aj cíti. A náš každodenný život v rodine, v práci, medzi priateľmi nám ukazuje pravidlá, ktoré sú potrebné pre budovanie spolupráce. Tieto pravidlá platia vlastne aj v cirkvi, v ktorej sa nám navyše ešte dostáva milosť cez Božie slovo, sviatosti, modlitbu.

Laické hnutia v cirkvi sú jedným z veľkých znakov dnešných čias. Ak by sme toto veľké volanie Božie porušili a prekazili svojou malomyselnosťou, mohli by sa nás týkať Ježišove slová vyslovené v plači nad Jeruzalemom, "že sme nepoznali čas svojho navštívenia" /Lk 19,44b/.

STVORENIE Z POČÍTAČA ALEBO NAPROGRAMOVANÁ NÁHODA

Náhoda ako tvorivý činiteľ biologickej evolúcie v učení materialistov neobstála v našich rokoch v palbe kritiky zo strany serióznych vedcov. Stačilo vziať si za nástroj argumentácie počet pravdepodobnosti a moderné strojové metódy výpočtu. Všimnime si hoci len proteíny, jednoduché bielkoviny, ktoré sú základom živej hmoty. Taká molekula proteínu môže mať štyridsaťtisíc i päťdesiat-tisíc atómov, pritom je zložená len zo štyroch prvkov /uhlíka, vodíka, dusíka a kyslíka/ spomedzi všetkých obsiahnutých v prírode, nanajvýš môže ešte obsahovať síru. Švajčiarsky matematik Charles Cuye sa pokúsil vyrátať, aká je pravdepodobnosť náhodného vzniku proteínu v materiálnom prostredí, a vyšla mu hodnota $1:10^{160}$, čo znamená, že pravdepodobne v jednom z 10^{160} náhodných nahromadení látky vznikne jedna jediná molekula proteínu. A to je ešte ako ďaleko od bunky! A vraj vyskúšanie všetkých tých 10^{160} možností vyžadovalo by si časové obdobie radovo nepredstaviteľne presahujúce vek vesmíru...

S podobnými výpočtami prišiel medziiným aj Isaac Asimov, profesor biochémie na univerzite v Bostone, známy vedec i chýrny, vari najuznávanejší tvorca sci-fi literatúry.

Pravdepodobnostné argumenty v prospech mienky, že evolúcia nie je mysliteľná bez stvoriteľských zásahov, však každého nepresvedčili. Tak profesor etológie /náuky o správaní / na Oxfordskej univerzite Richard Dawkins sa nad týmito demonštratívnymi výpočtami iba usmieva, pokladá ich východiská za priveľmi zjednodušené, za nezodpovedajúce skutočnosti. Podľa neho biologický výber /selekcia/ nie je "jednokrokový", založený na jednoduchej náhode, ale "kumulatívny", taký, že sa vyselektované jednotky "reprodukujú" a v nasledujúcich "generáciách" podrobujú ďalšiemu a ďalšiemu výberu. Taký "kumulatívny" výber privádza podľa neho prekvapujúco rýchlo k výsledkom /"usporiadaniam"/, ktoré pri jednoduchej náhode bez reprodukcie vonkoncom nie sú s ohľadom na teóriu pravdepodobnosti očakávateľné.

Nuž, možnože má profesor Dawkins aj čosi pravdy, že účinnosť "kumulatívneho" výberu /ak máme hovoriť v jeho termínoch/ je väčšia než účinnosť výberu "jednokrokového". To by sme mu mohli priznať. Nemôžeme však priznať oprávnenosť jeho presvedčeniu, že jeho korigujúca predstava umožňuje vo svojich dôsledkoch dokázať nepotrebnosť "hypotézy Boha" na vysvetlenie evolúcie. Pozrime len, ako svoj názor dokladá.

Dawkins ilustruje svojráz "kumulatívneho" výberu na príklade, ako z náhodne napísaného zhluku písmen na monitore počítača "vyvinul" vetu z Hamleta: *Me thinks it is like a weasel.* /Zdá sa mi, že vyzerá ako lasica./ Pravdepodobnosť vytvorenia tejto vety pri náhodnom generovaní písmen /vrátane medzier/ počítačom je asi $1:10^{40}$. Dawkins však naprogramoval počítač tak, aby na náhodnej kombinácii 28 písmen - pri jej sústavnej reprodukcii - vykonával postupne v určitom rozsahu náhodné "mutácie" /zmeny písmen/, aby porovnával vzniknuté nezmyselné "vety" s cieľovou /!/ vetou a vybral z nich na nasledujúcu reprodukciu tú, ktorá sa k cieľovej najväčšmi /čo ako málo!/ približuje. A čuduj sa svete! Už v 43. "generácii" sa takto dopracoval k citátu zo Shakespeara! A celá práca počítača trvala len asi pol hodiny, ba neskôr, keď prepísal program do rýchlejšieho jazyka Pascal, iba 11 sekúnd!

Nuž klobúk dolu pred natoľko preukaznou vedeckou ilustráciou! Nebyť apriorného programového cieľa /vopred známej cieľovej vety/, mohol by pán profesor "kumulatívne" presedieť pri počítači celý život, a zaručene nijakou náhodou by z neho onú vetu dramatického veľdiela nevyžmýkal...

Sám Dawkins je si najlepšie vedomý nekorektnosti svojho príkladu na vysvetlenie práce náhody v biologickej evolúcii, a tak sa usiluje zapracovať do programu počítača "slepú" náhodu, nevidiacu cieľ evolúcie. Tu však už nevolí "literárny" model, ktorým by sa lepšie priblížil k známej scéne zo Swiftovho Gullivera, ale model kvázibiologický. Koniec koncov, ide mu predsa o náhodu v evolúcii.

Simuluje zjednodušene biologický vývoj, začínajúc kresbou drobnej zvislej čiarky na obrazovke. Pravidlom vývoja je tu jednoduché rozdvajovanie sa obrazca v nasledujúcej "generácii". Tak pôvodná jedna čiarka sa rozvidkuje do dvoch vetiev, každá vetva do ďalších dvoch... a tak ďalej, a na monitore vzniká známy obrazec "rodostromu". Pri ručnom kreslení takéhoto "rastúceho" obrazca by sme sa asi rýchlo zamotali v spleti čiar, no počítač umožňuje pokračovať v kreslení ľubovoľne dlho. Navyše počítač poskytuje možnosť upravovať kreslené obrazce. Dawkins naprogramáva úpravy ako "genetické mutácie". Jeho strojové "gény" ovplyvňujú uhol

rozvetvenia, dĺžku vetiev a podobne a vyznačujú sa tou vlastnosťou, že sa "dedia" z generácie na generáciu, kým sa "mutáciou" nezmenia. "Mutácie" sa robia postupne na náhodne zvolených "génach". "Potomkovia" ktorejkoľvek generácie sa líšia od svojho "rodiča" náhodným spôsobom. Je ich vždy viacero, "prežíva" však z nich iba "najzdatnejší" - do hry vstupuje darwinovský výber, ktorý už nie je náhodný. Kritériom "výberu" už nie sú "gény", ale tvar obrazca /"organizmus"/ vzniknutý podo vplyvom "génov" vývojom. Z každého nového "potomstva" vyberá Dawkins pri počítači na ďalšiu "reprodukciiu" ten tvar, ktorý sa jeho očiam najlepšie pozdáva.

A tu programátora odrazu čosi vraj doslova šokuje. Sám o tom vraví: "Ničím vo svojej intuícii biológa, ničím vo svojej dvadsaťročnej skúsenosti s programovaním počítačov a ničím vo svojich najbláznivejších snoch nebol som pripravený na to, čo sa mi ukázalo na obrazovke." Tvary kreslené počítačom začínajú sa čoraz väčšími podobat tvarom hmyzích tiel... No nie!

Dawkins je unesený. Ale celkom spokojný nie je - uvedomuje si, že jeho model darwinovského výberu spodobňuje výber umelý /šľachtenie/, nie výber prirodzený. Tvorbu obrazca, dodajme, umele ovplyvňuje on sám, vstupujúc do vykonávania programu ako "deus ex machina" cieľenými zásahmi zvonka. A zasa tu máme cieľovosť, i keď motivovanú tentoraz nie očakávaným výsledkom, ~~o~~ očakávaným výsledným tvarom, lež estetickým zmyslom /hoci možno ani nie celkom vedome uplatňovaným/, usilujúcim sa vyselektovať čo najkrajší obrazec.

Oxfordský profesor však samu usporiadanosť a usporadúvanie sa v prírode pokladá za čosi automatické, za čosi, čo je tu samo od seba, a preto vo svojej eufórii /veď vylúčil z evolúcie Stvoriteľa!/ rozvíja svoju myšlienku ďalej. Zatiaľ, pravda, iba v úvahách. Čo tak nahradiť model umelého výberu modelom výberu prirodzeného? Pýtate sa, ako? Nuž, ideálne by bolo simulovať na počítači aj úplný zrkadlový ekosystém, boj druhov o prežitie... Lenže to nie je také jednoduché, to je zatiaľ aj pre skúseného programátora pritrúdny oriešok. A tak predbežne skúsi vari čosi iné - postaví zapnutý počítač na tienistom mieste v záhrade a nechá včelám, motýlom a inému hmyzu, ktorý budú lákať rozlične sfarbené miesta na obrazovke, rozhodovať o "prežití najzdatnejšieho" z vykreslených obrazcov... Tak vraj počítačové "kvety" budú vystavené takému istému selekčnému tlaku, aký spôsobil v skutočnom svete vývoj skutočných kvetov...

Myslite si o tom, čo chcete. My posledné Dawkinsove úvahy komentovať nemienime, počkáme si azda na ich realizáciu. Neodpustíme si však konštatovanie, že celkový prístup pána profesora k veci sa vyznačuje veľmi zvláštnou logikou. Procesy organizovania v prírode sú mu samočinné, riadené a priori len vnútornými príčinami, a predsa pri ich modelovaní - pri fungujúcich svojich modeloch - siaha aj po vonkajších, cieľových činiteľoch. Myšlienka, že aj samy vnútorné príčiny organizovania mohli by byť zapríčinené "zvonka", je mu pritom bytostne cudzia. Program v počítači nie je mu ničím iným než program v prírode podľa tejto apriornej predstavy, totiž len vnútornou automatikou organizovania. Možnosť, že aj do prírody, aj do počítača ten program niekto vložil /"zadal"/, vonkoncom mu nestojí za zamýšľanie sa.

Pri všetkej jednoznačnosti Dawkinsovho apriorizmu "úspechy" jeho počítačových experimentov vôbec nie sú jednoznačne úspešné. Nie sú úspešné v zmysle jeho anticipovanej interpretácie. Navodil ich len implantovaním cieľa do programu. Modeloval vlastne "stvoriteľskú finalizáciu", práve opak toho, o čo mu išlo. V tomto zmysle sa modelovanie aj vydarilo. Lenže ťažko tu potom pochopiť Dawkinsovu spokojnosť a eufóriu.

Dawkins sa s počítačom hrá, vidieť, že mu to robí radosť. Obdivujeme jeho programátorskú invenciu, ale jeho vedu asi neoceníme. Vo svete vedy je, pravda, veľa iných počítačových aplikácií, ktoré si zaslužia vskutku úctivú pozornosť, pretože sú založené na serióznom prístupe svojich iniciátorov k riešeniu vedeckých problémov. Spomeňme za všetky - úmyselne - z ostatného obdobia zaujímavý prípad z oblasti historickej genetiky, teda z oblasti, ktorá má tiež do činenia s evolúciou. Je to prípad z výskumu, ktorý robili bádatelia Allan Wilson a Mark Stoneking z univerzity v Berkeley v Kalifornii a Rebecca Cannová z Havajskej univerzity.

Biológovia vedia, že súčasťou genetických informácií každého človeka je deoxyribonukleová kyselina /DNA/. Väčšina molekúl tejto kyseliny sa nachádza v jadrách buniek tela, časť mimo jadier v tzv. mitochondriách. Kým jadrová DNA sa z generácie na generáciu mení /majú na tom svoj podiel otec i matka/, mitochondriálna sa trvale dedí po materskej línii. Pravdaže, aj mitochondriálna kyselina podlieha mutáciám, ale tie prebiehajú pomaly a v stále rovnakom rozsahu, a tak sa v zásade dá v historickej retrospektíve zistiť celkový rozsah zmien štruktúry mitochondriálnej DNA človeka. Spomínaní vedci pri výskume mitochondriálnej DNA preskúmali pomocou počítačových porovnávacích metód vzorky tejto kyseliny od 147 ľudí z piatich hlavných svetových zemepisných oblastí a na základe toho sa im podarilo zostaviť vývojový rad jej postupných zmien. Zmeny sa však ukázali také nepatrné, že bádatelia mohli vysloviť pozoruhodnú hypotézu: Predkom všetkých súčasných, teraz žijúcich ľudí /po materskej línii/ bola vraj jedna jediná žena, ktorá žila v Afrike, niekde južne od Sahary, v čase niekedy medzi 140 000 až 280 000 rokmi. Je príznačné, že spomenutí biológovia nazvali túto ženu Evou, hoci vôbec nemienia dokladať svojou prácou pravdivosť začiatkov biblických dejín...

Aj tu ukázala svoje možnosti moderná počítačová technika. Bez nej by sa americkí bádatelia k svojmu výsledku neboli dopracovali. To, čo pomocou nej objavili, možno ani nečakali. Rozdiel, zásadný rozdiel medzi ich prácou a prácou Dawkinsovou je v tom, že narábajú s reálnym genetickým materiálom, kým oxfordský profesor iba s vymyslenými modelmi, že použili porovnávacie metódy, kým on modelové situácie, ktoré vždy môžu byť poznačené subjektivitou, a že svoj výsledok predkladajú pri tom všetkom s trpezlivým komentárom, kým on nevie stlmiť svoje jasanie.

Teda tak. Počítač je automat, ale - práve tak ako ktorýkoľvek iný automat - nevykonáva to, čo vykonáva, sám od seba. Výsledky, ktorými nás možno i prekvapuje a uchvacuje, musíme vidieť v závislosti od toho, čo sme doň vložili. V podstate len reprodukuje - hoci nesmierne rýchlo a precízne - kvalitu nášho myslenia, a to počnúc prístupom k problému. Profesor Dawkins so svojím stvorením z počítača a či naprogramovanou náhodou nás neoslňuje, zato americkí biológovia so svojou hypotézou Evy mohli by si oprávnené robiť nárok na uznanie. Nám ostáva iba dodať, že genetická hypotéza Wilsona, Stonekinga a Cannovej sa nám zdá hovoriť čosi aj o role náhody v evolúcii: Nenasvedčuje, že by táto rola bola nejaká významná.

Damián Hladík

Všetko krásne učinil / Boh / na svoj čas : vložil im / ľuďom / do srdca večnosť, ale nikto nemôže vystihnúť dielo, ktoré sám Boh prevádza od počiatku do konca. / Kaz 3,11 . /

ŤAŽKÁ ÚLOHA

"Blahoslavení ste, keď vás budú pre mňa potupovať a prenasledovať a všetko zlé na vás nepravdivo hovoriť; radujte sa a jasajte, lebo máte hojnú odmenu v nebi. Tak prenasledovali aj prorokov, ktorí boli pred vami."
Mt 5,11-12

Odhaľovanie vplyvu nepriateľskej propagandy je jednou z hlavných úloh súčasnosti, počúvame v televízii, čítame v novinách. Je to úloha neľahká, lebo, všetci vieme, "ťažko nájsť čiernu mačku v tmavej miestnosti, najmä keď tam nie je".

Na takúto ťažkú úlohu sa podujal aj autor seriálu "Tajná cirkev v službách antikomunizmu" /Pravda 10., 11. a 12. februára 1988. Meno Andrej Dobrý je /zrejme/ pseudonym. Jeho úlohou bolo odhaliť vplyv nepriateľskej propagandy na podpisovej akcii na podporu 31 bodovej petície moravských katolíkov. Všetci ju poznáme, nesie názov "Podnety katolíkov k riešeniu situácie veriacich občanov v ČSSR".

Nuž, "Andrejovi Dobrému" pripadla ťažká úloha. Veď čo je na tom prekvapujúce, že veriaci chcú biskupov, kňazov, kostoly. vyučovanie náboženstva, náboženskú literatúru, rovnoprávnosť ... ? Nič. To by veru nebolo nijaké odhalenie. Preto o obsahu petície nesmie byť v článku ani zmienka. Ani o počte podpisov. Je ich už príliš mnoho. S tým sa nepočítalo. Tu už nepomôže banálna lož o "falošných" a "podvodom vymámených" podpisoch. A podpisov stále pribúda! Treba niečo robiť! Ale čo? Zosmiešňovať podpísaných? To by nebolo veľmi rozumné, najmä keď to podpísali celé dediny. Treba niečo iné. Odradiť tých, čo ešte nestihli podpísať. Vyvolať nedôveru medzi signatármi a aktivistami akcie. Najúčinnnejšie by bolo:

- Nastražiť lžou o nezákonnosti akcie a o proteste slovenských ordinárov /pravda je taká, že traja ordinári zakázali svojim kňazom organizovať zbieranie podpisov, proti akcii samotnej však oficiálne neprotestoval nikto/.

- Dezorientovať veriacich tvrdením, že vraj akcia škodí riešeniu otvorených problémov /ale akých, keď sa na inom mieste tvrdí, že žiadne neexistujú? A prečo sa doteraz neriešili?/.

- A predovšetkým "odhaliť pravé pozadie" akcie, čiže vyvolať rozkolísanosť u veriacich a odpor voči akcii u tých, ktorých sa netýka: radových stránikov, matrikových kresťanov, dezinformovať mládež. Ale čo by malo byť tým "pravým pozadím", aby to bolo dostatočne odpudzujúce? Ťažko vymyslieť. Iné neostáva, len zas vytiahnuť ten "slovenský klérofašizmus". Osvedčený pomocník, ktorý umlčal už nejednu sťažnosť, nejednu žiadosť. A aj čitatelia Pravdy sú už naň zvyknutí. Klérofašistov predsa nikto nebude brániť! Sympatizovanie s fašizmom je totiž trestným činom podľa par. 261 Tr. zákona. Je tu síce jedna ťažkosť, akcia vznikla na Morave, podpísalo ju takmer stotisíc Čechov, ale to sa dá vyriešiť: jednoducho sa to v seriáli nespomenie.

Keď toto všetko zvážime, o podpisovej akcii samotnej "Andrej Dobrý" už vlastne nemá čo písať. Neškodí, aspoň mu o to viac miesta zostalo na to "pozadie". Nie, o logiku a fakty mu nejde, logika ani fakty by jeho zámeru aj tak neosožili. Nezabúdajme, čo je jeho úlohou: Vyvolať v čitateľovi negatívne emócie voči podpisovej akcii, nedôveru, odpor, nenávisť. To sa dá aj jednoduchšie, stačí klásť veci vedľa seba. Je to známy psychologický trik, asociácie

/spájanie/ vnemov. Používajú ho pedagógovia, básnici, výrobcovia reklám. A demagógovia. Spočívajú v prenášaní negatívnych /alebo naopak, pozitívnych/ emócií na časovo blízke vnemy. Ak napríklad článok o podpisovej akcii ilustruje fotografiou obesenia z II. svetovej vojny, počíta s tým, že čitateľ automaticky aj samotnú akciu bude vnímať prinajmenej ako čosi negatívne, nežiadúce, nepríjemné, a nemusí sa ani zdržovať čítaním podrobností. V svoj pseudonym si zvolil podľa tejto zásady, veď keby sa podpísal trebárs "Andrej Vlk", čitateľ by si mohol mysliet, že prenasleduje nevinné ovečky.

Je to rafinovaná manipulácia s ľudskou psychikou. Na pravdivosti či logickom súvisi nezáleží, hlavne nech je toho veľa. Dôkazom nie je sila argumentu, ale dĺžka článku. Mená, citáty, fotografie, aby sa vzbudil dojem serióznosti - čo na tom, že s vecou vôbec nesúvisia? Veď čo majú spoločné naše podpisy s hromadným hrobom v Kremničke, údajnými Reaganovými výhradami proti Svetovému kongresu Slovákov, či "usvedčujúcou modlitbou" za blahorečenie dr. J. Tisu /a koho vlastne usvedčuje, keď sa za ňu nitko nepostavil?/.

Isteže by sa dalo "Andrejovi Dobrému" odpovedať hanopisom v podobnom duchu. Nebudeme to robiť. Komu by to osožilo? A ani nemá zmysel na tomto mieste vyvracať jednotlivé jeho lži a odhaľovať podvody "Dobrého" trilógie. Je ich príliš mnoho a idú príliš doširoka. Okrem tzv. "nelegálnych cirkevných štruktúr" sa dotýka aj takých tém ako klérofašizmus, J. Tiso, Slovenské národné povstanie, P. Čarnogurský. Nie sú to náboženské témy. Navzdor tomu sa budeme musieť k nim vysloviť, núti nás k tomu "Andrej Dobrý". Urobíme tak v niektorom z budúcich čísel. Jedno si však povedzme už teraz: s nijakým "klérofašizmom" nemáme a nechceme mať nič spoločné.

Hneď odložme. Spomeňme si na Ježišove slová /Mt 5,11-12/. A predsa sa nemôžeme ubrániť smútku a úzkosti, keď pozorujeme, ako sa v našej oficiálnej tlači znovu objavujú metódy, o ktorých sme dúfali, že už patria minulosti. Demagógia, ohováranie, rozostvávanie, roznecovanie nenávisť. Vari to má byť predzvesť novej vlny prenasledovaní? V seriáli "Andreja Dobrého" cítiť skryté i otvorené vyhrážky. A čo, ak týmito článkami rozpálené "davby pracujúcich" začnú požadovať "tvrdý postih proti pohrobkom klérofašizmu" - bude vláda môcť "vôli ľudu" odporovať?

Možno "Andrej Dobrý" nie je až taký zlý. Možno on sám si kedysi v sebe vytvoril určité negatívne asociácie v súvislosti s cirkvou a stále ich očizuje, žije v ich zajatí. Snažme sa žiť tak, aby sme v našich neveriacich bratoch z nášho okolia vytvorili nové, pozitívne asociácie.

Slová Jozefa Lenárta, citované v závere "Dobrého" trilógie, pôsobia pokojnejšie. Radi by sme uverili v dobrú vôľu strany a vlády riešiť nahromadené problémy, hoci v skutkoch ju zatiaľ nebadat. Ale navzdor tomu by sme boli radi, keby o "uspokojovaní náboženských potrieb" našich veriacich sa nevyjadrovali ateisti, ani "Andrej Dobrý", ani súdruh Lenárt, ale len a len veriaci sami. A keď tak urobia, prosíme, aby sa ich hlas bral vážne.

Poznámka: Seriál "Tajná cirkev v službách antikomunizmu" napísal Andrej Dányi pracovník Ústavu vedeckého ateizmu SAV údajne na podnet Ľudovíta Pezlára.

GLASNO - ALE NIE O BOHU

V bratislavskej televízii dávali nedávno francúzsky film Bedári, podľa rovnomenného románu V. Huga. Z filmu, ktorý som videl

pred mnohými rokmi, som si zapamätal najmä jeho kľúčovú scénu: Bývalý trestanec Jean Valjean sa vracia z 19 ročných galejí a po prenocovaní u biskupa Myriela mu naď ráno ukradne strieborný príbor, s ktorým zmizol. Hneď v ten deň ho však s ním chytili žandári, čo znamenalo ďalšie roky väzenia. Keď zloděja doviedli späť biskupovi, ten sa tváril, že mu príbory daroval, a pýtal sa ho, prečo si so sebou neodniesol aj strieborné svietniky. Keď žandári odišli, mala nastať vrcholná scéna celého filmu: Biskup pristúpil k prevapenému Valjeanovi so svietnikmi v rukách, chcel mu čosi povedať, ale zrazu ... strih, nič mu nepovedal a film pokračoval ďalšími scénami. Až ma zamrazilo. Podstatné slová biskupa galejníkov v našej televízii surovo vystrihli.

Hneď som si pozrel do Bedárov, ktorých preklad urobila pre mládež Marie Majerová /Štátne nakladateľstvo detskej knihy, Praha 1961/. V uvedenej scénke biskup vraj povedal toto:

"Jeane Valjeane, bratře, nenáležíte již zlu, ale dobru."

Aj tento výrok sa mi zdal akýsi nejasný, neukončený, a preto som ho porovnal s textom, ktorý je v slovenskom preklade, ktorý vyšiel v Slovenskom vydavateľstve krásnej literatúry r. 1964. V nom biskup ešte ďalej pokračoval, tak ako to bolo v necenzúrovanom francúzskom filme:

"Kupujem si vašu dušu, odnímam ju myšlienkam temnôt a duchu zatratenia a odovzdávam ju Bohu."

Túto základnú myšlienku, bez ktorej ťažko pochopiť ďalší život plný lásky a milosrdenstva Jeana Valjeana, zatajila našej mládeži Marie Majerová už r. 1961 a teraz ju bezohľadne vystrihli aj z filmu.

Nič nové pod slnkom. Takéto metódy sú v našich mas médiách na dennom poriadku. 8. decembra 1987 /v Mariánskom roku, na sviatok Nepoškvrneného počatia Panny Márie - mimochodom/, usmiali, podpisujú M. Gorbačov a R. Reagan historickú dohodu o odzbrojení, pričom - a nielen pri tejto príležitosti - predniesli aj krátke príhovory. Prezident Reagan v nich neraz spomenul slovo Boh, modlitba, viera a prekladateľ v našej televízii si dovoľil, napriek tomu, že temer celá naša republika vie rusky ba aj anglicky, vety, v ktorých sa tieto nebezpečné slová vyskytovali, ignorovať, neprekladať. Bol trápny, tak akí trápni boli aj ďalší naši zanranení korešpondenti, ktorí aj počas stretnutia týchto dvoch štátnikov /tak, ako to bolo aj predtým v Reykjavíku/ v zotrvačnosti fabrikovali protireaganovské a protiamerické články a potom sa pokojne vracali prepchatí elektronikou a nákupmi zo zlej Ameriky domov. Neupozornilo sovietské veľvyslanectvo u nás našich, že je vonkoncom nevhodné, aspoň počas amerických rokovaní, pokračovať v takejto čierno-bielej politike?

V decembri si Slováci a Česi spomínajú na sv. Mikuláša, biskupa z Myr. Je zázrak, že úcta k tomuto svätcovi žije v ľudoch aj po 15 storočiach, a preto každoročne 6. decembra zavíta sv. Mikuláš aj do našich rodín. Koľko energie a peňazí už vydal tento štát, aby do školárov a školákov vtíkal, že "nie Mikuláš, ale dedo Mráz". Nemáme nič proti dedovi Mrázovi a ani proti krajine, z ktorej pochádza, predsa však je tento pojem pre náš národ cudzí, neprijali sme ho a neprijmeme ho, darmo sa o to kde-ko snaží. 1100-ročná tradícia, ktorej vďačí tento národ za svoju identitu, je viac ako 40-ročná výchova k dedovi Mrázovi.

Po sv. Mikulášovi, nedá sa ináč, prichádzajú každoročne aj Vianoce, sviatky, ktorí slávia, každý podľa svojho, veriaci aj neveriaci. V rozhlase, v tlači a v televízii tento fakt ani toho roku nemohli celkom ignorovať. Zakaždým to však vyznie trápne,

nepresvedčivo. Hovorí o slnovre, stromčeku, kapustnici, rybe, darčekoch, zasnežených dečkách, sviatkoch mieru,... len o tom podstatnom, koho narodenie slávime, ani slovo. Občas sa hovorí aj o zvykoch nášho ľudu, ale bez betlehema a jasličiek, národní umelci si zaspomínajú na svoje detstvo, hľadajú slová, aby neprezradili to podstatné, a keď zaznie nejaká "koleda", všetko "sväté" je z nej vyškrtané. Je to smiešne, ako stará babka spieva v rozhlase, a v koleda sa všetko pripomínajúce Ježišovo narodenie nahrádza neutrálnymi slovami, len aby sa to rýmovalo.

Tí súdruhovia redaktori nemali mamky a babky, ktoré by ich poučili, o čo vlastne na Vianoce ide? Neuvedomujú si, že v dobe glasnosti sú smiešni a nepravdiví? Nie je to opovrhovanie 70 % nášho obyvateľstva, ktoré verí v Boha? Z Budapešti dávali v televízii na Vianoce polnočnú omšu s maďarskou hymnou na konci a o niekoľko dní potom film o sv. Františkovi z Assisi "Brat slnko, sestra mesiac". A naši len vinšujeme vám, vinšujeme zdravie, šťastie, veselosť - ale na Božie požehnanie neostáva. A tak to potom aj vyzerá u nás a v našom hospodárstve.

Nedávno som bol na štátnom pohrebe dobrého priateľa. Bol veriaci, ale žena učiteľka sa ho bála dať cirkevne pochovať. Hrala sa tam sentimentálna hudba, pracovník SPOZ viedol sladké reči, frázoval a chodil okolo horúcej kaše, namiesto toho, aby na rovinu povedal, čo z takéhoto štátneho pohrebu nutne vyplýva: Je, žiaľ, pomalý, zomrel, niet už nádeje, človek sa stratil a zahrabe ho do čiernej jamy, či bol dobrý a či zlý, na tom už vlastne teraz nezáleží, z jeho strany bolo chybou, že neužíval viac života, teraz to aj tak nepomôže, ani nepríťaží, aj keby bol vrchol dokonalosti či nečestnosti...

Namiesto týchto jasných slov však pán v čiernom hovoril: "Zostane v našich srdciach navždy" /žiaľ, za mesiac si na neho málokto spomenie/, "budeme pokračovať v jeho započatom diele" /nebudeme, veď o jeho dielo sa ani doteraz nikto nezaujímal, môj priateľ mal mnoho všelijakých kadrových problémov, "jeho pamiatka bude večne žiť..." /večne žiť bude len jeho duša a sme pri koreni vecí! Nik na takomto pohrebe nepovie, že zomrelý je už teraz pred svojím Stvoriteľom, ktorý dobro odpláca a zlo tresce.../

Je ešte veľa príkladov, s ktorými sa denno-denne veriaci človek stretáva: v školách, školách, nemocniciach, detských domovoch, ale aj v domovoch dôchodcov, v ústavoch sociálnej starostlivosti, v tlači, rozhlase a televízii. Svedčia o tom, že existuje centrálna inštrukcia pre všetkých: Proti Bohu /ktorý nie je, a preto ho píšeme, keď už musíme, s malým b/ treba stále bojovať, treba ho všetkými spôsobmi ignorovať, spochybňovať. Naši ideológovia si myslia, že táto politika donesie výsledky. Vyhadzujú sa milióny korún aj z daní veriacich a pár mocipánov sa pokúša o to, čo sa iným, omnoho silnejším nepodarilo ani počas 2000 rokov. Kto obeť dnes život za Ceasara alebo Napoleona? Kto dnes miluje Archimeda alebo Platóna? Ježiša však aj dnes milujú stá milióny ľudí na celom svete, a milióny aj u nás, darmo sa hráme na pštrosov. Napriek stálemu prenasledovaniu veriacich a vedecky premysleným postupom boja proti náboženstvu státisíce ľudí u nás demonštruje, že horčičné zrnko, ktoré zasial Ježiš do hrstky nevzdelaných a vystrašených rybárov, na pleciah ktorých to voľakedy všetko stálo, nepretržite rastie a v korunách tohto stromu vtáctvo nebeské odpočíva.

Poznámka: Teraz nám už ZSSR nie je vzorom? Tam sa o problémoch hovorí otvorene, veci nazývajú pravými menami a skôr-neskôr pri mravnom ozdravovaní spoločnosti narazia aj na Boha, ktorého už teraz vo svojich novinách píšú s veľkým B. M. Gorbačov pri prijatí M. Jakeša v Moskve dňa 11. 1. 1988 povedal staré ruské príslovie: "Na Boha sa síce spoliehajú, ale sám sa pričín." Pokladáme to aj za odkaz nám veriacim.

K MEDŽUGORIU: V RUKÁCH CIRKVI

Po reportážnom článku "27 hodín v Medžugorí" z RoS 8.1986/3 bol uverejnený v 14.1987/4 čísle kritický článok "O Medžugorí z iného pohľadu". Článok mal tieto ciele: informovať o postoji cirkvi k súkromným zjaveniam; ubezpečiť veriacich, že sa neprehrešia proti viere, ak nedokážu uznať súkromné zjavenia za pravé; poukázať na niektoré rozporné stránky Medžugoria a doplniť tak u nás jednostranne zamerané informácie. Redakcia RoS je na základe ohlasov toho názoru, že prvé dva ciele článok splnil. Tretí však vyvolal a stále vyvoláva rôzne polemiky. Autor i redakcia dostala na tento kritický článok veľa odoziev. Najmä v troch písomných ohlasoch prevládali negatívne stanoviská. Týmto výňatkami z listov, v ktorých sa vyjadrujú najrozličnejšie postoje, a publikovaním článku z talianskeho časopisu Il Sabato, ktorý informuje o skúmaní medžugorských udalostí Kongregáciou pre učenie viery, chceme polemiku o tomto predmete na stránkach RoS uzavrieť.

V listoch sa o. i. píše:

"Všetkým čitateľom sa čast' o postoji cirkvi k zjaveniam páčila. Usudzujú tiež, že článok mal aj ten význam, že v prostredí silno formovanom jednostrannými názormi bez možnosti diskusie je dôležité, aby si človek mohol utvoriť vlastný názor v konfrontácii protichodných mienok. Redakciu vyzývajú aj naďalej uverejňovať polemické články, lebo tým sa ľudia vychovávajú k "samostatnému myšleniu a koncepčnej práci, tolik potrebnému kapitálu v duchovnej činnosti, ktorá vychováva k myšlenkovej a intelektuálnej pasivite, k trpnému prijímaniu myšlení jiných bez aplikácie vlastného názoru a tvúrcieho prístupu."

Článok je jednostranný. Vyberá fakty len proti Medžugoriu, klady nespomína. Napriek desiatkam kníh a súkromných interview aj vysokých predstaviteľov cirkvi, ktoré sú zväčša kladné, nečerpá z nich, ani z osobnej návštevy v Medžugorí. Je nepresvedčivé, keď autor tým, čo tam boli, radí, čo mali vidieť, alebo im pripomína, že sa tam nepatrí chodiť.

Není pravdou, jak píše autor polemiky, že "...rozhodnutie biskupskej konferencie Juhoslávie, ktorej predsedom je kardinál Kuharič, zo dňa 29. 1. 1987 znamená zákaz púťí a organizovanie iných prejavov, ktoré by boli motivované pripisovaním nadprirodzeného charakteru udalostiam v Medžugorí." Na pravou míru uvádí celou záležitosť splitský arcibiskup Franič v rozhovore pro polský "Tygodnik powszechny", kde s odvolaním na vyjádrení kardinála Ratzingera jakožto prefekta Kongregace pro doktrínu víry výslovně říká, že zákaz církevních poutí se týká jen takových, které jsou organizovány pod hlavičkou církevní oficiality, to znamená diecéze nebo farnosti. Jinak ani farář nemá zakázáno zorganizovat pouť do Medžugoria, pokud nebude vyhlášena jakožto pouť farní, což v Jugoslávii i v zahraničí celá řada duchovních otců dělá. Toto stanovisko msgr. Franič opakuje na sklonku r. 1987.

Výskumy uskutočnené v Medžugorí vylúčili možnosť chorobných prejavov detí a dokazujú, že vizionári sú počas zjavení v extáze, ktorá nie je vyvolaná prirodzenými príčinami.

Konstatování odborníků, že se jedná o sugesci nebo hypnózu neodpovídá vůbec nic na otázku, jestli se Panna Maria zjevila či nikoliv. Je-li totiž sugesce jako parapsychologický jev projevem tajemné, dosud neznámé síly lidské duše, proč by jí Bůh /a Boží Matka/ nemohl použít ke kontaktu s jednotlivcem a ke sdělení

závažných poselství? Jenom Pánu nic nepředepisujeme! Věda tu není schopna říci vůbec nic. Její kompetence se omezuje pouze na to, aby prokázala, jestli se nejedná o podvod.

. Buď se v Medžugorí opravdu zjevila Panna Maria, nebo šlo o jednu z mnoha forem nástrah zlého ducha. Věda se svojí teorií o parapsychologii není absolutně schopna vnést tady nějakou třetí variantu. Jediným kritériem je tady, nakolik se obsah poselství Gospy shoduje s církevní dogmatikou a morálkou. A tady zatím církevní autorita neshledala nic v rozporu, jinak by se dávno vyjádřila.

. Drobné nesrovnalosti, na které upozorňuje pisatel, se naprosto nedotýkají odstátů a jsou jen dokladem toho, že se zde nejedná o manipulaci, jinak by všechno bylo perfektně sladěné. Nejsou snad nepodstatné rozpory v detailech i ve zprávách o zmrtvýchvstání Páně v evangeliích? A přece jsou pro katolické apologety důkazem, že událost zmrtvýchvstání nebyla literárně vykonstruovaná, ale naopak, skutečně prožitá.

. Jestli autorovi vadí a pohoršuje ho "nezriedka až vyslovene materiálne chápaný prístup k nadprirodzeniu", pretože vizionári Pannu Marii vidí fyzickými očami ako fyzickú bytosť a dotýkajú sa jej fyzickými rukami, zatiaľ čo pisateľ by predpokladal pouze "symbolické sprítomnenie transcendentnej, naprirodzenej reality", pak žádám, aby zavrhl z tých samých dôvodů zprávy evagelistů o zmrtvýchvstání Páně, neboť zmrtvýchvstalý Kristus dovolil apoštolům nejenom se Ho fyzicky dotýkat, ale dokonce s nimi i docela prostě fyzicky jedl.

. Velmi vážným problémem autorovy polemiky se stává jeho prezentace medžugorského zjevení jako plného výhrůžek ze strany Boha. "Namiesto Boha lásky... medžugorské zjavenia nám často predstavujú trestajúceho, hrozného, ba až pomstychtivého Boha Starého zákona, ktorý musí zápasit s diablom a svetu hrozí kataklizmou..." Autor čerpal své informace z rozhovoru františkána P. Janka Bubala s vizionářkou Vickou Ivankovičovou, jehož text dobře znám, a z 19 stránkového elaborátu o Medžugorí, který jsem nikdy neviděl. Chce-li se však autor poučit o medžugorských zjeveních z pramene opravdu seriózního a udelat si nepředpojatý obraz, pak mu doporučuji sehnat si pravidelná čtvrtetní poselství Gospy světu, která sděluje ve Vídni telefonicky organizace stoupenců zjevení. /Dnes jednou za měsíc, 25. každého měsíce./

. Autora dále pohoršuje, že "diabol a jeho zápas s Bohem je velmi výraznou témou Medžugoria, plně zapadající do toho, čo kardinál Suenens pri inej príležitosti tak výstižne nazýva démonomániou." V tom případě ať vyškrtne z kánonu Písma svatého jeho poslední knihu, neboť "diabol a jeho zápas s Bohem" není jen "výraznou témou Medžugoria", ale též výrazným, dokonce přímo ústředním tématem Zjevení sv. Jána. Rovněž z evangelií by bylo nutno vypustit asi celé pasáže, které zavánějí "démonomanií". Kardinál Suenens má nepochybně pravdu, když varuje před přeháněním moci a vlivu zlého ducha... Nicméně bych viděl stejné nebezpečným též druhý extrém, to jest jednat, jako by ďábla a padlých andělů vůbec nebylo.

. Výčitka, že "Medžugorie môžu prijať iba tí, ktorým to zodpovedá ich mentalite" je netaktná. Existuje veľa ľudí, predtým odporcov zjavení, ktorí po návšteve Medžugoria zmenili svoj názor. Koho mentalite zodpovedali napr. sprievodné diania pri lurdských zjaveniach /umývanie v blate, jedenie rastlín, netaktné ultimáta farára a výčitky štátnej správy/?

. Levoču, Šaštín, kde ľudia radostne prežívajú jednotu a spoločenstvo, nemožno porovnávať s vnútornými premenami alkoholikov a narkomanov, ku ktorým dochádza v Medžugorí.

. Na záver odcitujeme názor, s ktorým súhlasia všetci veriaci: "Ak je to dielo ľudské, samo zanikne, ak Božie, nedá sa ničím zničiť!"

V rukách cirkvi

/Renato Ferina, Il Sabato, 4.-10. júla 1987/

V akom štádiu je otázka uznania Medžugoria? Neprítomnosť negatívnych názorov a formálnych prekážok možno pokladať za mimoriadny znak priazne, ktorou cirkev skúma tieto skutočnosti. Známy je negatívny postoj, ktorý vyjadril biskup z Mostaru Pavao Žanič /Medžugorie spadá pod jeho právomoc/. Ale pretože sa dvom komisiám, ktorým predsedal, nepodarilo stanoviť postoj, ktorý by Kongregácia pre učenie viery pokladala za prijateľný, celý prípad postúpili novej komisi, ktorá bola vybratá z okruhu pôsobnosti Biskupskej konferencie Juhoslávie. Jej predsedom sa stal mons. Franjo Komarića, najmladší juhoslovanský biskup /41 rokov/, ktorý je pomocným biskupom v Banja Luke. Táto komisia sa zišla už dvakrát na jar. Bola i v Medžugorí, a to v dnoch výročia zjavení.

Medzitým v Ríme neustále sledujú tieto udalosti. René Laurentin, najvplyvnejší znalec Lurdov, poznamenáva: "Som optimista. Predovšetkým dva prvky značne zavážia v prospech: pozitívny súlad mnohých faktorov, od vedecko-lekárskych po duchovné; potom dobré ovocie, dokonca vynikajúce: tie môže vidieť každý". Zdá sa však, že existujú dve námietky teologického charakteru. Znepokojujú ani nie dlhé trvanie zjavení /táto skutočnosť by robila tento nebeský dar ešte obdivuhodnejším/, ako skôr výčitky, ktoré povedala na začiatku Madona na adresu biskupa, a nepresnosť jej ekumenického posolstva. Hoci kritika biskupa nikdy nebola jadrom verejných posolstiev /a je dosť ľahko vysvetliteľná/, obťažnejšia je druhá námietka. Tradicionalist /v Taliansku je to skupina sústredená okolo časopisu Si si, no no, ktorá vznikla pod vplyvom istej francúzskej skupiny so sídlom v Nantes/ majú dôvod vytýkať Madone pripisovanú nasledujúcu vetu: "Boh riadi všetky vierovyznania ako kráľ svojich poddaných." A hneď nato vizionári dodávajú: "Iba Ježiš Kristus je prostredníkom spásy". A tak sa dáva miesto pia interpretatio, ktorú v určitej miere použili i vo Fatime, aby opravila teologicky nepresné formulácie o Trojici.

V Lurdoch boli podobné ťažkosti ešte väčšie. Okrem Bernadetty chodilo po Lurdoch ešte asi pätnásť vizionárov.

Je správne, aby medzitým spoza hraníc masovo prichádzali pútnici? Z Medžugoria môžu v jeho prospech hovoriť dve pozorovania: prvé sa týka kvality veriacich /poslušnosť, neprítomnosť hystérie/; druhé sa týka slobody náboženstva v Juhoslávii, bezpochyby príval pútnikov spoza hraníc urobí nepravdepodobným drsné potláčanie.

HOVORÍ PRÁVNÍK

II. Ako sú u nás zabezpečené občianske práva?

Kopíjsanie práva medzi zákonnosťou a politikou sa osobitne výrazne prejavuje vo sfére občianskych práv. Oficiálna propaganda tvrdí, že máme zabezpečené všetky občianske práva a navyše nie iba formálne, t. j. zákonom, ale aj materiálne, napr. poskytnutím tlačiarň, budov na zhromažďovanie, poskytovaním devíz na cestovanie a pod.

Aká je skutočnosť?

Základnou zábezpekou občianskych práv by mala byť Ústava. V Ústave sa hovorí o občianskych právach v druhej hlave, článkoch 19 - 38. Väčšina ustanovení hovorí o tzv. sociálnych právach, ako je právo na prácu, lekársku starostlivosť, vzdelanie a pod. Je to iná kategória občianskych práv, o ktorú v tejto súvislosti nejde. O slobode prejavu, slova, tlače zhromažďovania, pouličných sprievodov a manifestácií sa hovorí v čl. 28. Táto sloboda je zabezpečená v súlade so záujmami pracujúceho ľudu. Výlučné právo na zastupovanie pracujúceho ľudu a vyjadrovanie jeho záujmov si prisvojila komunistická strana a ona rozhoduje, kedy je uplatnenie slobody slova v súlade so záujmami pracujúceho ľudu a kedy nie - inými slovami, kedy sa táto sloboda povoľuje a kedy nie. Slobodu vyznania zaručuje čl. 32, dokonca nepodmienečne. Píše sa v ňom, že každý môže vyznávať náboženskú vieru alebo byť bez vyznania, aj vykonávať náboženské úkony, pokiaľ to nie je v rozpore so zákonom. Každý, čiže napr. aj učitelia. Ale keď škola zistí, že niektorý učiteľ je veriaci o zúčastňuje sa na obradoch, dá mu výpoveď. Takéto výpovede sa dávajú stále, aj v súčasnosti. Odôvodňujú sa článkom 16 Ústavy, kde sa uvádza, že celá kultúrna politika, rozvoj vzdelania, výchova a vyučovanie sa vedú v duchu vedeckého sveta a názoru, marxizmu-leninizmu. Rozpor medzi článkom 32 a článkom 16 doteraz nikto nevysvetlil.

Takéto a iné rozpory medzi zákonmi a Ústavou bymal riešiť Ústavný súd. Ustanovenia o Ústavnom súde sa dostali do Ústavy r. 1968. Tento súd by mal rozhodovať o súlade zákonov s Ústavou, kompetenčné spory medzi federáciou a republikami a republikami navzájom a o ochrane občianskych práv. Netreba si robiť ilúzie, že by Ústavný súd zásadne zmenil situáciu v dodržiavaní občianskych práv, veď aj ten by mali v rukách komunisti. Ale prinajmenšom by museli vymyslieť nové slovné zvráty na odôvodnenie porušovania občianskych práv. Problém sa vyriešil tak, že Federálne zhromaždenie doteraz nezvolilo sudcov Ústavného súdu. V Ústave sa síce hovorí o Ústavnom súde v šiestej hlave, ale Ústavného súdu niet.

To sú len niektoré príklady, dosvedčujúce, že pri presadzovaní občianskych práv sa na Ústavu ČSSR nemôžeme spoliehať.

Po skončení Helsinskej konferencie socialistické štáty, aj Československo, ratifikovali Medzinárodné pakty o ľudských právach. Tieto Pakty veľmi podrobne upravujú jednotlivé občianske práva a obsahujú záväzok štátov, ktoré prijali Pakty, rešpektovať práva v nich obsiahnuté. Zdálo by sa, že po ich uverejnení v Zbierke zákonov pod číslom 120/1976 Zb. nebude viac možné občianske práva porušovať. Učelá skepsa v takýchto očakávaniach mohla hneď od začiatku vyvŕšovať okolnosť, že v našej odbornej publicistike sa objavili články, tvrdiace, že Pakty o ľudských právach sú potrebné pre zabezpečenie občianskych práv na Západe, pretože v socialistických štátoch sa občianske práva zabezpečujú dokonca vo väčšom rozsahu, než vyžadujú Pakty. V časopise Právnik čís. 12/1976 sa píše: "Rozsah a obsah práv ním /Paktami - pozn. autora/ vyjadrených bol už predstihnutosťou skutočnosťou v socialistických štátoch, avšak prijatie Paktov čo najväčším počtom štátov a s tým spojená povinnosť štátov ich uskutočňovať môže kladne ovplyvniť situáciu pracujúcich v kapitalistických krajinách pri presadzovaní ich spravodlivých požiadaviek."

Ratifikácia Paktov bola formálnym podnetom pre vznik Charty 77 a s ňou otvoreného boja za dodržiavanie občianskych práv. Na samotnom dodržiavaní občianskych práv sa veľa nezmenilo, a najmä nie k lepšiemu. R. 1979 prebehol veľký proces s členmi Výboru na obranu nespravodlivo stíhaných, nasledovala séria procesov s náboženskými aktivistami. Pakty sa hrubým spôsobom nedodržiavali.

Napr. čl. 18 Paktu o občianskych a politických právach zakotvuje náboženskú slobodu vrátane práva vykonávať alebo zúčastňovať sa na náboženských obradoch, ale náboženské obrady bez štátneho súhlasu sa naďalej stíhali ako marenie dozoru nad cirkvami. Čl. 12 zakotvuje slobodu opustiť ktorúkoľvek krajinu, aj svoju vlastnú, ale emigrantov naďalej trestne stíhali. Stíhaní sa odvolávali na ustanovenia Paktu, ale sudy na ich obranu ani len nereagovali. Vynyslela sa na to oficiálna teória, že Pakt zaväzuje len štáty medzi sebou, nie štát voči vlastným občanom. Právnik, časopis Ústavu štátu a práva ČSAV, opäť splnil svoju murínsku úlohu. V čísle 7/1978 čítame: "Z toho dôvodu tiež neplatia ustanovenia oboch paktov v ČSSR, resp. v oblasti jej práva priamo, t. j. subjekty sa ich nemôžu v oblasti čs. práva priamo dovolávať." /Str. 609/.

Záverečný akt Helsinskej konferencie obsahuje viaceré ustanovenia o ľudských právach, ale jeho dodržiavanie si plne privlastnil štát. Formulácia jednotlivých ustanovení nie je natoľko presná, aby z nej štát nedokázal vyklúčkovať. Na Záverečný akt sa možno odvolávať iba všeobecne a s pramalým účinkom.

Ku značnému zlepšeniu na poli občianskych práv prišlo v polovici 80. rokov. Ku zlepšeniu neprišlo na základe špeciálneho zákona, ale zmenou politického kurzu. Nakoľko už dnes možno analyzovať skutočné príčiny zmeny, pravdepodobne ich treba hľadať v globálnej kríze komunizmu sovietskeho typu, ktorú Michail Gorbačov nazval spomalením hospodárskeho a sociálneho rozvoja v ZSSR. Komunisti už nemajú dostatok síl brániť občanom vo využívaní občianskych práv v takej miere ako doteraz. Aký trend sa presadí v budúcnosti, ukáže práve budúcnosť.

/jč/

List generálnemu prokurátorovi ČSSR

Bratislava 18. 2. 1988.

JUDr. Ján F e j e š
generálny prokurátor ČSSR
nám. Hrdinu 1300
P r a h a 4

Vážený pán generálny prokurátor,

v novembri m. r. Štátna bezpečnosť zatkla v Považskej Bystrici Ivana Polanského, nar. 1936. Vzniesla proti nemu obvinenie, že zostavil a rozmnožil tzv. historické zborníky o politikoch Hlinkovej slovenskej ľudovej strany Andrejovi Hlinkovi a dr. Jozefovi Tisovi. Bezpečnosť aj prokuratúra túto činnosť kvalifikujú ako trestný čin podpory a propagácie fašizmu podľa par. 260 Tr. zákona. Ivana Polanského držia stále vo vyšetrovacej väzbe v Banskej Bystrici...

Nejdeme riešiť otázku, či Ivan Polanský zostavil a rozmnožil uvedené zborníky, pretože aj ak je to pravda, Polanský je stíhaný a väznený nezákonne a nespravodlivo. Štátna bezpečnosť v tomto prípade umelo prenáša problém historiografie a poznania vlastných dejín do roviny trestného práva.

Poznanie dejín vlastného národa je podmienkou zachovania národnej identity. Poznanie musí zahrňovať svetlé aj tmavé stránky dejín, veď obe sú zdrojom aspoň poučenia pre budúce rozhodovania. Poznanie má byť objektívne, vedené výlučne snahou o odhalenie pravdy o minulosti, bez ideologickej predpojatosti.

Objektivita súčasnej oficiálnej historiografie v Československu je pochybná. Vedecké ústavy, vysoké školy, výskumné úlohy

ovláda komunistická strana. Vedeckú hodnotu možno získať len so súhlasom príslušného stranického výboru. Tento stav, ako aj publikované práce vyvolávajú nedôveru o objektívnosti a pravdivosti historiografie. Osobitným problémom je historiografia slovenských dejín XX. storočia. Azda žiadne vedné odvetvie nie je predmetom toľkých politických zásahov, aj kadrových opatrení ako toto. Na ilustráciu možno uviesť napr. hodnotenie SNP. Od skončenia vojny sa zásadne zmenilo najmenej trikrát, vždy podľa požiadaviek práve vládnuceho vedenia strany.

Hodnotenie nekomunistických historických postáv naráža na základný problém nedostatku literárnych prameňov. Niet úplnejších štúdií o Vavrovi Šrobárovi, Milanovi Hodžovi, Andrejovi Hlinkovi, Jozefovi Tisovi či Martinovi Rázusovi. Štúdií niet preto, že pre oficiálnu historiografiu tieto osobnosti akoby neexistovali. Najvyšš sa z času na čas objavuje rekvalifikovaná publicistika, jednostranne očiernujúca tieto postavy z našej minulosti. Takýto stav vyvoláva zákonite hľad po historických prameňoch, najmä u mladšej generácie.

Zborníky o Andrejovi Hlinkovi a Jozefovi Tisovi - ako sa uvádza v ich úvode - chcú vyplniť medzeru v informáciách o týchto politikoch. Možno povedať, že sú zostavené neodborne. Možno skresľujú obraz oboch dejateľov. Ostatne, Polanský nie je historikom. Obsahujú prevažne citáty z ich verejných prejavov a článkov, úryvky z dobovej literatúry a spomienky súčasníkov. Z týchto materiálov vystupuje bezrozporne kladný obraz týchto vedúcich predstaviteľov HSĽS, azda ako reakcia na ich bezrozporne záporný obraz v súčasnej politickej publicistike. Ako však poznať pravdu, keď nezaujatej vedeckej literatúry o nich niet? Pritom dôvodov na štúdium ich politického pôsobenia je dosť - Andrej Hlinka bol vodcom slovenského národného hnutia v Uhorsku, signatárom Martinskej deklarácie a predsedom najväčšej politickej strany na Slovensku medzi vojnami; Jozef Tiso bol ministrom čs. vlády, predsedom autonómnej slovenskej vlády, zúčastnil sa na rokovaní v Berlíne, na ktorom Hitler oznámil podmienky vzniku Slovenského štátu, bol prezidentom Slovenského štátu a v r. 1947 bol ako vojnový zločinec odsúdený na smrť a popravený; jeho poprava vyvolala krízu vo vtedajšej SNR a vlnu protestov na Slovensku, ktoré sa riešili v desiatkach trestných procesov.

Osobitnú právnu dimenziu zborníkov predstavuje skutočnosť, že v žiadnom prípade nepropagujú fašizmus ani iné podobné hnutie. Propagujú Andreja Hlinku a Jozefa Tisu. Zborník o Tisovi sa práve snaží dokázať, že Tiso bol zábranou fašizujúcim snahám v období Slovenského štátu. Nakoniec aj ľudia z opačného ideového tábora boli tejto mienky. Viliam Široký napísal v r. 1942 v motáku z väzenia: "Tisov tábor je - aj keď polovičatým, nedôsledným - odporcom nacizmu a odporcom zotročovania slovenského života nacistickými opatreniami. Tento tábor chce si vymôcť väčšiu samostatnosť, usiluje sa aspoň zdanlivú voľnosť". /Dejiny SNP, Bratislava 1984, 3. diel, str. 123/. Môže byť predmetom diskusie historikov, či takáto interpretácia Tisových postojov zodpovedá historickej skutočnosti, ale ani to nie je trestný problém.

Uzatvárame, že ak Ivan Polanský aj zostavil zborníky o Hlinkovi a Tisovi, nespáchal tým trestný čin. Občan má právo poznať a rozširovať aj rozporné materiály o národnej minulosti. Trestné stíhanie Ivana Polanského je preto nezákonné. Trestné stíhanie je škodlivé aj z ďalšieho hľadiska. Všetci by sme mali mať snahu, aby problém hodnotenia ľudáckeho hnutia a Slovenského štátu prestal byť politickým problémom a zostal by iba historickým. Predsa od oných čias už uplynulo dosť rokov, na Slovensku sa odvtedy udiali dôležité zmeny, vyrástli ďalšie generácie a v budúcnosti nás čakajú

iné problémy. Trestné stíhanie Ivana Polanského vracia problém opäť do politickej roviny, pretože Polanský je politickým väzňom.

Navrhuje, aby ste nariadili prepustenie Ivana Polanského a zastavenie trestného stíhania proti nemu.

JUDr. Ján Čarnogurský
Bratislava, Adlerova 10

RNDr. František Mikloško
Bratislava, Bílikova 16

Výzva k verejnému zhromaždeniu

Obvodný národný výbor
Bratislava 1
Vajanského nábřežie
Bratislava

Bratislava 10. 3. 1988

Vac: Verejné zhromaždenie v Bratislave na Hviezdoslavovom
námestí dňa 25. 3. 1988 od 18.00 do 18.30 h - ohlásenie.

Na výzvu viacerých veriacich občanov Vám týmto oznamujem podľa par. 10 vyhl. min. vnútra čís. 348/1951 Úr. v., že dňa 25. 3. 1988 od 18.00 do 18.30 h sa uskutoční pokojné verejné zhromaždenie občanov v Bratislave na Hviezdoslavovom námestí pred budovou Slovenského národného divadla.

Programom verejného zhromaždenia bude tichá manifestácia občanov za menovanie katolíckych biskupov pre uprázdnené diecézy na Slovensku podľa rozhodnutia Svätého Otca, za úplnú náboženskú slobodu v Československu a za úplné dodržiavanie občianskych práv v Československu.

Predpokladá sa, že účastníci zhromaždenia vyjadria svoj súhlas s programom zhromaždenia držaním horiacich sviečok.

Uskutočnenie verejného zhromaždenia sa opiera o čl. 28 Ústavy a o par. 6 Zák. čís. 68/1951 Zb. o dobrovoľných organizáciách a zhromaždeniach.

Prosím, aby ste toto ohlásenie zobrali na vedomie.

S pozdravom

RNDr. František Mikloško
Bílikova 16
Bratislava

PSYCHOLOG MEDZI NAMI

V tejto rubrike sa v niekoľkých nasledujúcich číslach budeme zaoberať vývinom dieťaťa - charakteristikami jednotlivých vývinových období i podnetmi k výchove.

Dieťa od počatia do troch rokov

Základy duševného života dieťaťa sa hľadajú v období prenatálnom, teda v čase, keď dieťa žije ešte v matkinom tele. Touto problematikou sa zaoberá prenatálna psychológia, ktorej prvé výskumy začal Gesell v 40. rokoch nášho storočia pozorovaním správania sa nedonosených detí. Iným zdrojom informácií o najranejších pocitoch dieťaťa boli snahy psychoanalytikov vyvolať v hypnóze

"vekový regres" až do obdobia pôrodu. Tieto informácie mali však objasniť pôvod niektorých chorobných javov v neskoršom vývine jednotlivca. Dnes nám v pozorovaní správania plodu pred narodením výdatne pomáha moderná technika, ktorá umožňuje pomerne podrobne toto správanie fotografovať, filmovať, snímať jeho zvuky a pod. Jeden z priekopníkov prenatálnej psychológie, kanadský psychiater a psychológ T. Verny, zhrňa poznatky výskumov v knihe Skrytý život nenarodeného dieťaťa. Píše, že ľudský plod pociťuje, počuje, vidí, môže prežívať, má vyvinutú chuť a je schopný učiť sa na jednoduchšej úrovni. To, čo dieťa v tomto období vníma, napomáha jeho formácii. Hlavným zdrojom správ je pre neho matka, ktorá môže ovplyvniť jeho vývin v pozitívnom i negatívnom zmysle. Najnovšie výskumy sa zameriavajú aj na podiel otca a tvrdia, že mužov cit k žene a k nenarodenému dieťaťu ovplyvňuje úspešnosť priebehu tehotenstva.

Iné výskumy /G. Benedetti/ poukázali na fakt, že deti z nechcených tehotenstiev majú viac nápadností v správaní už v ranom veku. Deti matiek, trpiacich úzkosťou vykazujú viac pôrodných komplikácií aj viac telesných defektov. Je možné, že podvedomie dieťaťa dosiaľ neznámym spôsobom sníma podvedomie matky.

Niektoré z týchto štúdií sú do istej miery špekulatívne či zjednodušujúce, pre nás však možno vyvodiť nasledovné praktické závery:

Je dôležité, aby matka prežívala tehotenstvo bez úzkosti, po-
kiaľ možno pozitívne naladená, na čom má významný podiel pred-
všetkým otec dieťaťa, aby mala citový kontakt so svojím dieťaťom,
aby sa mu prihovárala, hladila ho, dala mu najavo, že je chcené a
milované, aby žila zdravo, bez zbytočných stresov, ktoré na neuro-
humorálnej úrovni nevlývajú dobre na plod.

Platí tu, že ako sa dieťa pripravuje na svet, tak sa pripravujú rodičia na dieťa. Odborníci tvrdia, že výchovné poradenstvo by sa malo začať už v tomto období.

Pôrod je náročný proces, pri ktorom dieťa opúšťa teplé pohod-
lie matkinho tela a po úzkych pôrodných cestách sa dostáva na
svet do chladu pôrodnej sály, plnej svetla a nových zvukov, kde
ho pôrodník vystrie, kladie na tvrdú podložku atď. Pozornosť ved-
cov sa najskôr sústredila na pomoc rodičke.

Prvé kroky k psychoprofylaktickej metóde, vedúcej k "bez-bo-
lestnému pôrodu", sa objavili v 40. rokoch v Leningrade, kde vie-
dol výskum prof. Nikolaj. Metóda sa rýchlo rozšírila a začala sa
prakticky používať vo Francúzsku, odkiaľ pochádzajú i najnovšie
postupy M. Odenta, ktoré čo najviac šetria rodičku. Jeho krajan
F. Leboyer ide ešte ďalej: Uprostred 70. rokov vnáša do pôrodnict-
va nový prístup, šetriaci matku, ale najmä dieťa. Jeho zásady
vychádzajú z pozorovaní práve narodených detí a zo snahy vcítiť sa
do ich situácie. Leboyer sa čerstvo narodenému dieťaťu "prihovára"
rečou jemu najzrozumiteľnejšou: dotykom. Pri jeho metóde sa dieťa
rodí do tichého prostredia, s tlmeným svetlom, kladú ho doľu bruš-
kom na matku, ktorá ho láska. Dieťa pri rozdýchaní vydá len pár
výkrikov, neplače. Keď sa uvoľní a vystrie, vezmú ho do kúpeľa
a kúpu ho veľmi ohľaduplne. Po vyňatí z vody ho osušia, položia
nabok. Leboyer tvrdí, že takto narodeným deťom mizne z tváričky
výraz utrpenia a stresu, dieťa je spokojné, objavuje svet okolo
seba.

Pri starostlivosti o novorodenca si treba uvedomiť, že nemáme
pred sebou slepé mláďatko, ale človečika, ktorého zmysly sú po-
merne dobre vyvinuté: najlepšie vníma dotyk, potom zmenu polohy,
cíti pachy, má vyvinutú chuť, sluch i zrak. Preto starostlivosť
o novorodenca sa nemá obmedzovať len na manipuláciu uspokojujúcu

jeho potreby, ale má byť intenzívnym vzťahom, zahrňajúcim nehu, lásku a primerané podnety, v prvom rade dotykové. Treba rešpektovať jeho individuálny rytmus spánku, bdenia a stravovania, ktorý sa spravidla do konca 2. mesiaca života upraví, a v tomto období sa prirodzene ustáli aj pauza nočného spánku. Už v novorodeneckom období dieťa pozná svoju matku - najprv podľa pachu, neskôr sa obracia a vyhľadáva jej hlas. Podobne aj matka sa naučí podľa kriku rozoznať potreby dieťaťa.

V prvom roku prekonáva dieťa veľké zmeny vo všetkých oblastiach. V motorike postupuje dozrievanie v smere od hlavy k nohám. Preto pozorujeme koordinované pohyby skôr tváre a rúk než nôh. V prvom roku života dieťa rýchlo napreduje v hrubej motorike: od dvíhania hlavičky cez obracanie sa, plazenie, sedenie až po státie a chôdzu. Rečové prejavy sa stávajú stále artikulovanejšími, ako ročné začína dieťa hovoriť prvé slová, vie napodobniť zvieratká, vyhľadáva menované predmety, máva, podáva, ďakuje. Vie zamerať pozornosť na hru, ktorá sa stáva experimentovaním s predmetmi. Vie otvoriť a naplniť krabičku, vkladá menší predmet do väčšieho, stavia vežu z dvoch kociek. Ožíva v kontakte s okolím: Pozná známych, je schopné nadväzovať kontakt aj s cudzími ľuďmi, ktorých sa snaží rôznym spôsobom zaujať. Je schopné hrať sa jednoduchú hru vo dvojici. Vie splniť jednoduchý príkaz, rozumie, čo hovoríme. Začína si tvoriť stolovacie návyky /pije z hrnčeka, je rukou/ aj hygienické návyky /včas posadené použije nočník/. Má ustálený režim spánku a bdenia; doba spánku sa skracuje, ale spáva ešte spravidla dvakrát denne.

Vývin v období od jedného do troch rokov pokračuje v zmysle osamostatňovania sa, zdokonaľovania návykov, rečového prejavu, myslenia, socializácie, rozvíjania hry.

Trojročné dieťa má už vypestované hygienické návyky, vie si samo umyť ruky aj zuby, oblieka sa. Nemalo by sa pomočovať ani vo dne, ani v noci. Rozoznáva svoje pohlavie, uvedomuje si svoje "ja", ktoré chce aj presadzovať. Jeho rúčky sú zručné: zapína gombíky, kreslí, modeluje, navlieka korále, stavia veže. Pohybuje sa po rovine i po schodoch, preskočí motúz upevnený tesne nad zemou, stojí na jednej nohe, hrá futbal, jazdí na trojkolke, šľapačom aute, tisne pred sebou kočík s bábikami. Jeho slovník je bohatý - obsahuje do tisíc slov. Je schopné zopakovať krátku rozprávku. Hovorí v súvetiach. Ovláda básničky, spieva, vymýšľa si texty. Reč býva gramaticky správna, i keď používa niektoré novotvary - slová, ktoré si samo vymyslelo. Máva ešte problémy s výslovnosťou niektorých hlások, ale tento jav netreba liečiť, do 5. roku vymizne zväčša sám. Hra trojročného dieťaťa začína byť organizovaná a zmysluplná, časté sú napodobňovacie hry. V tomto veku sa začína hrať s druhými deťmi kooperatívne; v mladšom veku sa hrá síce medzi deťmi, ale nie s nimi. Preto je nezmyselné zdôvodňovanie, že jedno-dvojročné dieťa potrebuje kolektív, aby sa malo s kým hrať.

Mnohí pedagógovia zastávajú názor, že dieťa možno v ranom veku včasnou a primeranou výchovou formovať akýmkoľvek smerom. V ich tvrdení je istá dávka pravdy, do úvahy treba však brať aj genetické a biologické činitele. Na tomto mieste si treba uvedomiť, že dieťa treba dôkladne vychovávať od najútulejšieho detstva v základných návykoch - hygiena, stolovanie, sociálne návyky, hra a pod. Nežiadajme, aby prváčik obsedel pri úlohách, ak sme s ním predtým nikdy nekreslili, nežiadajme, aby dieťa jedlo v družine príborom, ak používalo predtým len ruky a lyžicu atď.

Trojročné dieťa vie rozlíšiť dobré od zlého, hanbí sa, ak niečo vyparatí a pokarháme ho. Teda výchova mravnosti a svedomia má svoje miesto už v ranom veku. V tejto oblasti je dôležitá

dôslednosť a jednota rodičov najmä preto, že dieťa medzi 2. - 3. rokom prichádza do prvého "obdobia vzdoru", keď si chce presadiť svoje. Domáha sa známym "ja chcem", "ja viem" rôznych vecí, ktoré mu nenáležia. Výhovným úspechom nie je dospieť k tomu, aby sa dieťa bálo mať akékoľvek požiadavky, či presadiť svoj názor. Úspechom je vymedzenie kompetencie dieťaťa: V tomto si môžeš vybrať, v inom však treba poslúchnuť rodičov. S obdobím vzdoru prichádza ruka v ruke problém odmeny a trestu. Priznajme si, že častejšie uvažujeme o treste a hrozíme ním. Ak pripustíme možnosť odmeny, je to zväčša situácia "ak, tak" /ak budeš dobrý, tak ti kúpim zmrzlinu/. Tento model dieťa neskôr s obľubou používa aj voči nám.

Zásadou by mal byť jednotný postup pri treste; nemôžeme dieťa za tú istú vec raz potrestať a inokedy si ju nevšimnúť. Ak ho trestáme, malo by vedieť presne, za čo. Nie je rozumné trestať deti za prečiny, ktoré vykonajú z nepozornosti, neobratnosti alebo v čase, keď sa o ne nikto nestará. V poslednom prípade by si trest zaslúžili skôr rodičia; malé dieťa nedomyslí svoje správanie, koná impulzívne, v rámci hry a experimentu, do ktorého môže patriť aj postríhanie záclon, popísanie stien a pod. V takomto prípade treba trestať vtedy, ak dieťa zopakuje činnosť napriek tomu, že bolo predtým poučené. Trestať treba aj vtedy, ak dieťa zámerne vykoná zlo.

Nemá veľký zmysel vysvetľovať celkom malému dieťaťu, prečo dostalo po plienkach. V tomto období má telesný trest charakter podmienovania, dieťa sa ním učí, že niektoré situácie sú pre neho neprípustné, nebezpečné a pod. Okolo 3. roku nielen pochopí, ale si aj zapamätá, ak mu situáciu aj vysvetlíme. Malo by platiť pravidlo, že čím je dieťa staršie, tým menej telesných trestov sa mu má udeľovať. Je jasné, že nie je vhodné biť deti, najmä nie po hlavičke, chrbte, rukách, bezcitne a v návale zlosti. Účelom trestu nie je dieťa len "vyplieskať", ale podľa druhu prečinu by mal trest zahŕňať aj odprosenie, náhradu stratenej alebo zničenej hračky a pod. Táto druhá fáza býva pre dieťa už v útlom veku často problematickejšia než zaucho.

Naša kultúra presadzuje vo výchove od útleho veku systém "nono, nesmieš!". Kde sa nám stratila odmena? Ako sme spomenuli vyššie, poznáme najmä odmenu v zmysle "ak, tak", čo zahŕňa prvky emocionálneho vydierania, negatívne pôsobiaceho na vývin dieťaťa. Používajme preto tento model čo najmenej, aby sa z našich detí nestali "obchodníci", žiadajúci za každý skutok protislužbu.

Odmena má význam posilnenia žiadúceho správania dieťaťa vtedy, ak mu zdôrazníme, že čosi pekne urobilo, že máme z neho radosť, keď sa nebiže so súrodencami, že štedrosť je pekná vlastnosť a môže svoju hračku ponúknuť kamarátovi, ak vieme poprosiť a poďakovať za činnosť, ktorou nám pomohlo atď. Systém pozitívneho podmienovania a hľadania kladných vlastností u svojich zverencov priniesol Don Boscovi veľké výchovné úspechy.

NEBEZPEČNÉ MALÍČKOSTI

Ohlasy na článok "Dôležité maličkosti" uverejnený v RoS č. 8. 1986/3, diskusie na stretnutiach, ale aj objektívny pohľad na skutočnosti okolo nás potvrdzujú, že jestvujú oblasti v živote našich katolíckych rodín, ktoré sú zaslúženým predmetom našej pozornosti, v ktorých je ohrozená ich duchovná prosperita. Sú to naoko maličkosti, ktoré však pretrvávaním nepriaznivo ovplyvňujú atmosféru

i kresťanského manželského spolužitia, opakovaním stávajú sa chronickými, nepozorovane vedú k apatii, postupne až k vzájomnej alergii partnerov a uľahčujú cestu ku krízovému stavu spoločenstva. Najväčšie nebezpečenstvo spočíva práve v tom, že k tomuto stavu možno dospieť bez toho, aby sa tieto maličkosti končili otvoreným konfliktom, dokonca i bez kontroverzií. K otráveniu rodinného ovzdušia dochádza pozvoľne, znenazdajky, nepozorovane. Ovzdušie v rodine sa stane nepriaznivým pre špiritualitu. A práve v týchto situáciách dochádza spravidla k ďalšej chybe, ktorej sa dáva akýsi obal čnosti, a to je prechod k osobnej, individuálnej zbožnosti. Jeden z partnerov upúšťa od účasti na spoločných rodinných duchovných zvyklostiach a vo zvýšenej miere praktizuje osobnú špiritualitu. V jeho mysli sa rozrastá subjektívne vedomie, že na jeho strane je pravda, a zrochoduje sa ho pocit krivdy zo strany manželského partnera. Toto vedomie ho uisťuje o nepochybnnej hodnote individuálneho prístupovania k sviatosti Oltárnej. Situácia nanajvýš nebezpečná, ktorej treba čeliť a predchádzať.

Ako? Kresťanskí manželia sa musia snažiť neustále o objektívny pohľad na každý problém. V prípade rozdielnosti názorov musí každý z manželov vyvinúť maximálnu snahu o pochopenie a zdôvodnenie postoja druhej strany. V prípade zložitosti treba pohotovo uplatniť zásadu tolerancie. Nikdy neslobodno hľadať možnosti kompenzácie urobených ústupkov voči partnerovi. Jednotlivé prípady treba posúdiť a riešiť osobitne, nespájať ich navzájom. Nemožno dovoliť, aby konfliktné situácie ovplyvnili duchovný program rodiny, aby sa prenášali na riešenie iných, ináč problémových vecí, tobož nemožno pripustiť, aby prenikli do intímnych priestorov rodinného prostredia. V takýchto situáciách obaja manželia musia úzkostlivo dbať na to, aby vo zvýšenej miere každý z nich prispel k vytváraniu podmienok pre plné a ľahké uplatnenie manželskej etiky v plnom rozsahu.

Toto je azda jediná cesta, ako čeliť záľudnosti utajených maličkostí v rodine. A na záver treba pripomenúť ešte jedno: Všetko, čo zasiahlo nepriaznivo atmosféru manželského spolužitia, každú príhodu, ktorá rozvlnila hladinu v rodinnom spoločenstve, treba vziať na vedomie, nepodceňovať ju, nehľadať za každú cenu vinníka v osobe partnera, ani okolnosti, ktoré by potvrdzovali vlastnú nevinu. Každý z partnerov musí hľadať možnosti vlastného konsolidačného zásahu. Všetko, čo nepriaznivo zasahuje podmienky dobre prosperujúcej špirituality rodinného spoločenstva, súčasne zasahuje nepriaznivo i osobný duchovný život každého člena. V nijakom prípade z takejto situácie nemožno hľadať únikovú cestu v zintenzívnení individuálnej osobnej zbožnosti. Takáto utajená maličkosť je naelek skutočne závažná, ale aj veľmi nebezpečná.

DEJINY CIRKEVNÝCH KONCILOV

/Podľa knihy Rudolfa Fischera-Wolperta: Lexikon der Päpste, Verlag F. Pustet, Regensburg, 1985./

Druhý Vatikánsky koncil vo vieroučnej konštitúcii cirkvi LUMEN GENTIUM definuje cirkevný koncil ako "biskupský stav, ktorý je nástupcom Apoštolského kolégia v učiteľskom úrade a duchovnej správe, ba ktorý je nepretržitým pokračovaním Apoštolského zboru, je spolu so svojou hlavou, rímskym pápežom - a nikdy nie bez tejto hlavy - aj nositeľom najvyššej a plnej moci nad celou cirkvou... Biskupské kolégium vykonáva svoju zvrchovanú moc nad celou cirkvou

slávnostným spôsobom na všeobecnom cirkevnom sneme. Cirkevný snem nemôže byť nikdy všeobecný, ak ho ako taký nepotvrdil alebo aspoň neprijal Petrov nástupca; a je prerogatívou rímskeho pápeža takéto koncily zvolať, im predsedieť a potvrdiť ich." /Dokumenty Druhého Vatikánskeho koncilu I., SSV Trnava, 1969, str. 34./

Koncily sa označujú prívlastkom "ekumenické". Slovo "ekumenický" sa tu nechápe v dnešnom význame, t. j. ako úsilie o zjednotenie rozličných kresťanských cirkví, ale ako "všeobecný". Ekumenický koncil teda znamená, že sú na ňom zhromaždení biskupi z celého sveta.

Jednotlivé koncily mali vždy veľký význam, a to pre vývoj formulácií článkov viery a cirkevnej disciplíny, pre vývoj cirkevného práva a vnútornej štruktúry a organizácie cirkvi. Doteraz bolo v dejinách cirkvi 21 koncilov. Všetky vychádzali zo svojho pravzoru, z apoštolského koncilu v Jeruzaleme /Gal 2,1-10/, kde prítomní apoštoli mali rozhodnúť, či sa pohania, skôr než prijmú sviatosť krstu, musia najprv stať židmi.

Z dejín cirkvi je známe, že koncily sa konali vždy v tom čase, keď sa vyskytli nejaké sporné otázky, ktoré bolo treba vyriešiť, alebo keď sa prejavila potreba nejakej obnovy v cirkevnom živote. Teda dôvod na zvolanie koncilu prichádzal obyčajne zvonku.

1. koncil: NICEA /I./. Roku 325

Koncom 2. storočia po Kr. sa teologické bádanie zameralo na otázku, ako možno zlúčiť Ježišovo božstvo s vieroučným článkom o jedinom Bohu. Árius hlásal, že Ježiš je "Otcovým stvorením", že nie je večný, že "boli časy, keď ešte nejestvoval". Pre jeho mýlné učenie Ária vyobcovali z cirkvi, ale mal už taký veľký počet prívržencov, že sa týmto problémom bolo treba zaoberať. Preto cisár Konštantín pozval biskupov celej svojej ríše do Nicey /v severozápadnej časti Malej Ázie/. Konštantín poskytol účastníkom koncilu svoj cisársky palác, aby v ňom mohli rokovať, a aj sám bol prítomný na koncile, ktorý trval dva mesiace a zúčastnilo sa na ňom 250 biskupov. Pápeža Silvestra I. zastupovali splnomocnenci. Árius bránil svoje názory, ale väčšina biskupov odsúdila jeho blúdy. Dovtedy používané cézarejské vierovyznanie bolo doplnené na tzv. nicejské vyznanie viery, ktoré vylučuje akúkoľvek podriadenosť Syna Otcovi. Ježiš je "Boh z Boha, Svetlo zo Svetla, pravý Boh z Boha pravého, splodený, nie stvorený, jednej podstaty s Otcom". Koncil prijal toto vierovyznanie 19. júna 325; iba dva hlasy boli proti. Árius bol vylúčený z cirkvi a cisár Konštantín vyhlásil toto vyznanie viery verejne ako štátny zákon, i keď arianizmus a z neho vyplývajúce dôsledky pokračovali v cirkvi istý čas ďalej.

2. koncil: CARIHRAD /I./. Roku 381

O niekoľko rokov po prvom koncile ariánci sa usilovali naviesť cisára Konštantína proti sv. Atanázovi, obhajcovi dogmy o Najsvätejšej Trojici proti arianizmu. Sv. Atanáz bol biskupom v Alexandrii. Aj Konštancius, Konštantínov syn a nástupca, zvyhodňoval ariáncov, ktorí hlásali, že tretia božská osoba, Duch Svätý, je výtvorom Syna. Cisár Teodozios I. v snahe odsúdiť tieto bludy a skončiť roztržky v cirkvi, zvolal r. 381 koncil do Carihradu, ale zúčastnili sa na ňom iba východorímski biskupi. Prívrženci arianizmu, hoci boli v Carihrade, sa na koncile úmyselne nezúčastnili a opustili mesto. Koncil doplnil znenie vierovyznania o pasáž, ktorá potvrdzuje božstvo Ducha Svätého: "... Pána a Oživovateľa, ktorý vychádza z Otca i Syna. Jemu sa zároveň vzdáva tá istá poklona a sláva ako Otcovi a Synovi. On hovoril ústami prorokov." Toto vyznanie viery prijala cirkev ako "nicejsko-carihradské vierovyznanie".

3. koncil: EFEZ. Roku 431

Učenie o Najsvätejšej Trojici upevnili a v hlavných črtách definovali prvé dva koncily. Tým sa však nevyriešili všetky teologické rozpory. Začiatkom 5. storočia sa vyskytli v učení niektorých teológov ďalšie nezrovnalosti o Ježišovej ľudskej podstate. Teológovia v Antiochii hlásali, že večné Božie Slovo prebýva v Kristovi-človekovi akoby v chráme. Hlavným predstaviteľom tejto oludnej náuky bol Nestorius, carihradský biskup. Tvrdil, že Panna-Mária nie je "Božia Rodička", ale len "Kristova Rodička", lebo porodila Ježiša-človeka. Sv. Cyril, ktorý bol proti tomuto názoru, sa obrátil v tejto veci na pápeža Celestína I., a ten odsúdil Nestoriovu náuku. Keďže Nestorius nechcel odvolať svoje názory, zvolal cisár Teodozios II. všetkých východných aj západných metropolitov na Turíce r. 431 na koncil do Efezu. Nestorius bol zbavený arcibiskupskej hodnosti a vylúčený z kňazského stavu. Sv. Cyril ohlásil potom koncilné vyhlásenie "Mária je skutočne Matka Božia a Rodička Božia", ale Nestorioví prívrženci toto vyhlásenie nechceli uznať a zvolali protikoncil. Napokon pápež Sixtus III. potvrdil uznesenie efezského koncilu.

4. koncil: CHALCEDÓN. Roku 451

Navzdor vyhláseniu efezského koncilu o Panne Márii-Bohorodičke ešte stále pretrvávali v cirkvi spory v otázke Ježišovho božstva a človečenstva. Cisár Marcián zvolal koncil najskôr opäť do Efezu, ale potom sa koncil uskutočnil v Chalcedóne. Zúčastnilo sa na ňom 600 biskupov. Uznesenie koncilu, obsiahnuté v "dogmatickom liste" pápeža Leva I. /Veľkého/, znelo: "Kristus je pravý Boh a pravý človek." Účastníci koncilu vyhlásili: "To je viera otcov. To je viera apoštolov. Toto veríme aj my. Skrze Leva prehovoril Peter."

5. koncil: CARIHRAD /II./. Roku 553

Keďže sa v cirkvi ešte stále vyostrovali nedorozumenia a rozpory, hlavne kvôli bludnej náuke monofyzitizmu, t. j. učeniu o jedinej, božskej prirodzenosti Ježišovej, zvolal cisár Justinián, prívrženec monofyzitizmu, v máji r. 553 koncil opäť do Carihradu. Pápež Vigilius sa však na ňom nezúčastnil a koncil sa konal pod cisárovým nátlakom. Obdobie Vigiliovho pontifikátu patrí do najtiesnivejšieho času cirkevných dejín, lebo pápež bol závislý od cisárovej svojvôle. Justinián sa nezdráhal poslať Vigilia do vyhnanstva. Napokon bol pápež prinútený súhlasiť s cisárovým postupom a privoľiť k uzneseniam 5. koncilu. Vigilius pri návrate z vyhnanstva do Ríma zomrel.

/pokračovanie/

SLÁVNOSTI V RODINE A V CIRKVI

Prinášame ďalšie životopisy svätých, aby nám pomohli posilniť kresťanského ducha v rodine a povzbudili nás konať dobré skutky. Pripomenme si ich v deň sviatku nášho patróna alebo patróna našich blízkych. Životopisy uverejňujeme podľa občianskeho a cirkevného kalendára.

24. marca: sv. Gabriel /archanjel/

Toto meno sa v dnešný deň už vo všeobecne platnom cirkevnom kalendári nevyskytuje. Sviatky troch archanjelov: Michala, Gabriela

a Rafaela boli spojené v jediný, ktorý pripadá na 29. september. Zotrvačnosťou tradície meno sv. Gabriela sa i naďalej uvádza v občianskom kalendári. Dnešný deň je tiež predvečerom /vigíliou/ Zvestovania Panny Márie a Gabriel bol práve týmto anjelom zvestovateľom. Vstupuje do tajomstva vtelenia Krista, Božieho Slova v jeho rozhodnom a zvlášť významnom okamžiku.

Meno Gabriel je hebrejského pôvodu a znamená v preklade "Boh je silný" alebo "Božia sila". Gabriel je anjel /posol/, ktorý zjavuje svetu Božiu silu a zvestuje mu, že Boh, Boh mocný, Boh vojsk, Boh nebeských zástupov sa stáva človekom medzi ľuďmi a trpiacim medzi trpiacimi. V tomto zmysle sa Gabriel objavuje vo sv. Písme už skôr. Hovorí k prorokovi Danielovi, zjavuje sa v jeruzalemskom chráme kňazovi Zachariášovi, otcovi Jána Krstiteľa. Gabrielovo poslanie sa končí v deň Zvestovania Panne Márii v nazaretskom domčeku. Po stáročia opakujeme slová jeho pozdravu Panne Márii, ktoré sú radostným oznámením nových časov: "Buď pozdravená, Mária, milosrdná! Pán s tebou! Požehnaná si medzi ženami!", ktorý potom pokračoval: "Našla si milosť u Boha. Počneš a porodíš syna a dáš mu meno Ježiš." Tým sa stal archanjel Gabriel oznamovateľom najvznešenejšej udalosti v dejinách ľudstva.

2. apríla: sv. František z Paoly

Pochádzal z Kalábrie v južnom Taliansku. Narodil sa v Paole r. 1416. V rodičovskom dome dostal dobrú náboženskú výchovu, ktorá ovplyvnila celý jeho ďalší život. V dvanástich rokoch vstúpil na rok do františkánskeho kláštora. V kláštornej komunite duchovne dozrel a posilnil svoju túžbu po prísnom mníšskom živote. Keď sa vrátil z kláštora, vykonal púť do Assisi. Po návrate sa František rozhodol viesť prísny pustovnícky život. Odišiel do lesnej samoty, kde ho až po niekoľkých rokoch náhodou našli lovci zveri. Po celý svoj život si prial a žiadal, aby mu dovolili zložiť sľub trvalého pôstu - takého, aký bol predpísaný pre pôstne obdobie. Tento pôst je štvrtým sľubom, ktorí ešte dnes skladajú tzv. Najmenší bratia okrem troch obvyklých frantiskánskych sľubov poslušnosti, chudoby a čistoty. Zakladateľom tejto rehole je práve sv. František z Paoly. Sv. František z Assisi založil rád Menších bratov, tzv. Minoritov, sv. František z Paoly, akoby sa s ním chcel pretekať v pokore, založil v devätnástich rokoch života rád Najmenších bratov, tzv. Minimov so zásadou čo najprísnejšieho pokánia. Celý život tohto drsného kajúcnika z Paoly bol akoby vystlaný nadprirodzenými udalosťami. Mal dar bilokácie /bol súčasne na dvoch rôznych miestach/, vedel sa stať neviditeľným. Keď ho raz prevozníci odmietli vziať na loď, rozostrel na morskú hladinu svoj zodratý plášť a na ňom preplával. Pre tento zázrak si ho talianski námorníci zvolili za svojho patróna. Bol tiež živým svedomím kráľa Ferranta Aragonského, ktorý vyciavoval svojich poddaných neúmernymi danami. Kráľ si chcel získať svätcovu priazeň, a preto mu daroval celú hromadu zlatých peňazí. František z Paoly však z nej vybral jeden peniaz, rozlomil ho a ukázal udivenému kráľovi, že z neho kvapká krv. Potom mu prísny hlasom povedal: "Je to krv tvojich poddaných a volá do neba o pomstu". Keď iný tyran, francúzsky kráľ Ľudovít XI., ťažko ochorel, požiadal pápeža, aby k nemu poslal tohto divotvorcu. Pápež mu vyhovel, František umierajúcemu kráľovi však zdravie nevrátil, ale zachránil jeho dušu. Kráľ ľutoval svoje hriechy a zomrel zmierený s Bohom. Na žiadosť mladého kráľa Karola VIII. František zostal vo Francúzsku a tu aj r. 1507 vo veku 91 rokov zomrel. Už o šesť rokov ho vyhlásili za blahoslaveného a o ďalších šesť rokov za svätého.

Sv. František z Paoly patrí medzi populárne postavy katolíckej cirkvi. Veriaci ľud ho úprimne miloval, ale vážili si ho aj hodnotári, ktorých neraz tvrdo karhal. Spájal nekompromisné hlásanie

evanjeliových ideálov s úprimnou poníženosťou, prásnym životom a hlbokou duchovnosťou. Tým ukázal vzor vnútornej reformy cirkvi.

5. apríla: sv. Vincent Ferrerský

Narodil sa r. 1350 vo Valencii v Španielsku. Tam vstúpil do dominikánskej rehole. Kňazské svätenie prijal r. 1379, práve keď cirkev bola rozdelená pohromou, ktorá je v dejinách známa pod menom Veľký západný rozkol /alebo schizma/. Vincent Ferrerský sa na podnet aragonského kardinála Pedra de Luna postavil v docrom presvedčení na stranu avignonského pápeža Klementa VII., pretože úprimne veril, že je oprávneným Petrovým nástupcom, zatiaľ čo práve on bol v skutočnosti protipápežom. V neprehľadnom víre udalostí bolo ťažké objektívne posúdiť situáciu. Veľká časť Európy uznávala za pápeža Urbana VI. a jeho nástupcov. Tragédia Vincentovho omylu spočívala predovšetkým v tom, že v snahe poslúžiť cirkvi sa zasia- dil za avignonského protipápeža. Jeho ohnivé slová na obranu Kle- menta VII. ovplyvnili kresťanov do tej miery, že takmer celá cirkev v Španielsku prešla na stranu neoprávneného pápeža. Po smrti Kle- menta VII. sa stal jeho nástupcom v Avignone Vincentov priazniviec kardinál Petro de Luna, ktorý ako pápež prijal meno Benedikt XIII. a povolal na svoj dvor i Vincenta Ferrerského. Ten však odtiaľ po troch rokoch odišiel sklamaný a znechutený konaním tohto vzdoropá- peža a sústredil sa výhradne na kazateľskú činnosť. Vyzýval zástu- py veriacich k pokániu a hrozil Božími trestami a pokorami. Kázal obvykle o čistote mravov a o dôslednom kresťanskom živote. Ako pu- tújúci kazateľ prešiel Francúzsko, Švajčiarsko, severné Taliansko a Španielsko. Svju púť skončil v Bretónsku v meste Vannes, kde vy- silený a ťažko chorý zomrel 5. apríla 1419. Pochovali ho v tamojšej katedrále. Ešte pred smrťou sa dožil usporiadania cirkevných pome- rov, o čo sa bytostne usiloval. Necelých 40 rokov po smrti Vincenta Ferrerského vyhlásili za svätého. Cirkev si v ňom uctieva veľkého hlásateľa evanjelia a úprímného bojovníka za jednotu cirkvi.

6. mája: sv. Dominik Savio

Narodil sa r. 1842 v Riva di Chieri, v turínskej arcidiecéze. Keď mal sedem rokov, mohol výnimočne pristúpiť k prvému svätému prijímaniu, ktoré sa v tej dobe udeľovalo až po dvanástich rokoch veku. Mladý Dominik si napísal vtedy detským písmom, ale s vôľou dospelého človeka slová, ktoré sa stali jeho životným heslom: "Radšej smrť než hriech".

Rodičia, spolužiaci i jeho prví učitelia si všimli jeho čisto- tu, bezúhonnosť a obdivuhodnú schopnosť odplácať zlo dobrom. Mal vždy veselú náladu, bol srdečný a vládny k ľuďom, takže si ho ka- ždý hneď oblúbil.

Don Bosco, ktorý ho prijal do svojho oratória, hneď poznal, že chlapec je "z dobrého materiálu". Preto začal starostlivo tve- rovať jeho dušu, naklonenú k cnostiam. Dominik bol vo všetkom príkladom pre ostatných chlapcov v oratóriu. Zo všetkých síl sa usiloval stať svätým. V dvanástich rokoch ťažko ochorel; vedel, že čoskoro zomrie. V oratóriu sv. Don Bosca zostal len tri roky. Zomrel v Mondoniu 9. marca 1857; nemal ani pätnásť rokov.

"Keby som bol pápežom, nemal by som nijakú ťažkosť vyhlásiť Dominika Savia za svätého", povedal raz Don Bosco. Dominika Savia vyhlásil za svätého r. 1954 pápež Pius XII.

Sv. Dominik Savio pre svoj mimoriadne čnostný život slúži ako príklad všetkým mladým ľuďom. Jeho životné heslo by sa malo stať celoživotnou zásadou mládeže. Mladosť prežitá podľa jeho vzo- ru v radosti a čistote srdca pomôže vytvoriť pevný základ pre krajšiu a radostnejšiu život v dospelosti.

13. mája: sv. Mária Dominika Mazarellová

Narodila sa 9. mája 1837 v Mornese /Monferatto/ v severnom Taliansku. Pochádzala z chudobnej roľníckej rodiny. Mala energickú a húževnatú povahu, s ktorou sa spájala úprimná nábožnosť. Keď mala sedemnášť rokov, založila spolu s ďalšími štyrmi dievčatami "Združenie dcér nepoškvrnenej Panny Márie", v ktorom dievčatá viedli akýsi druh rehoľného života a venovali sa apoštolátu medzi dievčatami. R. 1864 spoznal Máriu Dominiku a jej spoločníčky Don Bosco. V ich združení videl možnosť založiť vetvu saleziánskej rehoľnej spoločnosti. Po zrelom uvážení sa rozhodol uskutočniť tento plán. Mladé apoštolky súhlasili, a tak vznikla r. 1872 saleziánska rehoľná spoločnosť Dcér Panny Márie Pomocnice kresťanov. Jej prvou predstavenou sa stala Mária Dominika Mazarellová. Svojou dobrotou a neúnavnou trpezlivosťou a láskou vedela získať mnohé mladé dievčatá. Počet jej rehoľných dcér sa rýchlo rozrastal. R. 1881 sprevádzala do francúzskeho prístavu Marseille už tretiu výpravu svojich rehoľných sestier, ktoré odchádzali do juhoamerických misií. Matka Mária Dominika bola však už na konci svojich síl. Dňa 14. mája 1881 sa Matka Mária Dominika Mazarello rozlúčila so svojimi sestrami i s pozemským životom.

Cirkev jej priznala oficiálnu úctu, keď ju vyhlásila r. 1938 za blahoslavenú a r. 1951 za svätú.

Dcéry Panny Márie Pomocnice patria k veľkým rehoľným spoločnostiam cirkvi. R. 1980 mali na celom svete takmer 1500 domov a vyše 17500 členiek. Pred likvidáciou kláštorov r. 1950 boli saleziánske rehoľníčky aj na Slovensku. Mali rehoľné domy v Trnave, Nitre a Dolnom Kubíne. Viaceré slovenské Dcéry P. M. Pomocnice pracovali úspešne v zámorských misiách.

KATECHÉZA

S k u p i n a B / b i r m o v a n c i /

V. časť: DUCH SVÄTÝ - BUDOVATEĽ NOVÉHO SVETA

Ukázali sme si, že jestvuje jedna dejinná a súčasne naddejinná skutočnosť, ktorá je trvalým a sústavným pokračovaním prvých kresťanských Turíc - skutočnosť cirkvi založenej Kristom a vedenej Duchom Svätým. Povedali sme si, že cirkev je spoločenstvo všetkých tých, čo vyznávajú Ježiša Krista, že je to nový Boží ľud, otvorený pôsobeniu Ducha Svätého. A zakľúčili sme naše doterajšie úvahy o cirkvi konštatovaním, že je to ona, ktorá stálym sebaobnovovaním sa v Duchu Svätom pracuje na poslaní obnovovať "tvárnosť zeme", že je to ona, ktorá skrze živú vieru vedie ľudstvo k vzájomnej jednote a k jednote s Bohom, k pravej slobode a k novému, svätému svetu.

Posledné myšlienky sa žiada rozviesť bližšie.

1. Byť jedno

Skutky apoštolov nám o živote prvých kresťanov po zoslaní Ducha Svätého hovoria:

"Vytrvalo sa zúčastňovali na učení apoštolov a na bratskom spoločenstve, na lámaní chleba a na modlitbách. Všetci, čo uverili, boli pospolu a všetko mali spoločné. Predávali pozemky a majetky a rozdeľovali ich všetkým, podľa toho, ako kto potreboval. Den čo den svorne zotrvali v chráme, po domoch lámali chlieb a s radosťou

a úprimným srdcom požívali pokrm. Chválili Boha a boli milí všetkému ľudu." /Sk 2,42-47/.

Už v tejto prvej správe o živote kresťanov nachádzame prvky, ktoré sú v živote cirkvi podstatné: úsilie kresťanov o ich spoločnú jednotu s Kristom a v Kristovi a udržiavanie tej jednoty skrze Krista, skrze "lámanie chleba", ktorý požívať "s radosťou a úprimným srdcom".

Svätý Otec Ján Pavol II. hovorí: "Pomocou Eucharistie sa učia osoby a spoločenstvá pod vedením Povzbuditel'a-Tešitel'a /t. j. Ducha Svätého - pozn. red./ odkrývať božský zmysel ľudského života: ten zmysel, ktorým Ježiš Kristus 'v plnej miere odhaľuje človeka človeku samému', keď poukazuje na 'určitú podobnosť medzi jednotou božských osôb a jednotou dielok Božích v pravde a láske'. Taká jednota sa vyjadruje a tvorí zvlášť Eucharistiou." /Dominum et Vivificantem, 62; vložené citáty sú z Gaudium et spes, 22 a 24/.

Takto nadobúdaná jednota má, pravda, v dôsledkoch hlbší dosah. V koncilovej pastoraľnej konštitúcii o cirkvi v súčasnom svete môžeme čítať: "Cirkev nielen sprostredkúva človeku Boží život, ale určitým spôsobom šíri po celom svete odlesk jeho svetla najmä tým, že ozdravuje a pozdvihuje dôstojnosť ľudskej osobnosti, že upevňuje súdržnosť ľudskej spoločnosti a že dáva každodennej ľudskej činnosti hlbší zmysel a význam. Cirkev verí, že prostredníctvom svojich jednotlivých členov a celého svojho spoločenstva môže takto značne prispieť k tomu, aby sa ľudstvo a jeho dejiny stali ľudskejšími." /Gaudium et spes, 40./

Cirkev, ktorú Duch Svätý bohato obdarúva Božou milosťou, je od svojich začiatkov tým kryštalizačným jadrom vo svete, okolo ktorého sa buduje jednota ľudskej spoločnosti. Dnešný svet si to možno ani neuvedomuje, ba neraz takúto predstavu i rovno odmieta, a predsa je to tak: Skutočné úsilie o všeludskú jednotu v povedomí vzájomnej spolupatričnosti sa vo svete zjavuje až so zrodom cirkvi.

Len skrze úsilie o túto jednotu možno budovať nový svet. Dobré to charakterizujú slová moderného katolíckeho mysliteľa Teilharda de Chardin, predkladajúce víziu "budúceho sveta": "Výstup zo sveta, brány budúcnosti, nástup do nadčlovečenského sa neotvárajú ani privilegovaným, ani nejakému jednému národu, ktorý by bol vyvolený spomedzi všetkých národov! Tá brána sa otvorí len vtedy, keď sa budú všetci spolu usilovať dosiahnuť jeden cieľ, v ktorom sa všetci spolu zjednotia, aby našli svoje dovršenie v duchovnej obnove Zeme."

Pri tom všetkom pozorujeme nie bez vnútornej bolesti paradoxnú skutočnosť, že ani život Božieho ľudu nie je bez napätí a protirečení. Dejiny aj bežný život nám hovoria o roztržkách medzi jednotlivými kresťanmi aj kresťanskými spoločenstvami, o vyhratých sporoch vyplývajúcich z rozdielného chápania politického usporiadania spoločnosti, o napätiach medzi príslušníkmi rozdielných rás alebo vyznaní, o krvavých vojnách medzi kresťanskými národmi, o tyrdošijnosti v zastávaní protichodných učených mienok medzi teológmi v lone cirkvi... Napokon, netreba chodiť po príklady ďaleko od prvopočiatkov cirkvi: Už sám "komunizmus" prvých kresťanov /komunizmus v tom pravom zmysle slova; lat. commune znamená spoločnú vec/ narazil na úskalie ľudských slabostí a nepretrval dlho ako všeobecná forma života kresťanských obcí. To všetko je naozaj paradoxné, pretože vonkoncom by sme si nevedeli predstaviť, že by cirkev pri toľkých napätiach a protirečeníach bola mohla pretrvať dve tisícročia, a nielen pretrvať, ale sústavne vzrastať, keby tu nebolo pôsobenie Ducha Svätého, ktorý ju udržiava, učí a vedie.

Je to v skutku jednota, ktorú Duch Svätý, ktorý kresťanov znova a znova privádza k jednote a čoraz dôraznejšie ich utvrdzuje v bytostnej potrebe tejto jednoty:

- jednoty vo viere v Ježiša Krista,
- jednoty v spoločenstve cirkvi,
- jednoty v Duchu Svatom.

Znakom najhlbšej jednoty a bratstva Božieho ľudu je, ako sme už naznačili, spoločné slávenie Eucharistie. Dosiahnuť takúto jednotu je aj zmyslom a podstatným cieľom dnešného veľkého kresťanského ekumenického hnutia. Len vtedy, keď budú môcť kresťania všetci spoločne pristupovať k Pánovmu stolu, dokonale sa splní Kristovo želanie, "aby všetci boli jedno" /Jn-17,21/. "Duch vzbudzuje vo všetkých Kristových učeníkoch túžbu a činnosť za pokojné zjednotenie všetkých v jedinom stáde pod jedným pastierom spôsobom, ktorý určil Kristus." /Lumen gentium, 15/.

Napokon, cirkev je, ako vieme, tajomným Kristovým telom. Preto nám. sv. Pavol pripomína jednotu takto: "My všetci, či Židia, alebo Gréci, či otroci, alebo slobodní, boli sme v jednom Duchu pokrstení v jedno telo. A všetci sme boli napojení jedným Duchom." /1 Kor 12,13/.

A Duch jednoty v cirkvi a skrze cirkev vo svete stále pôsobí, aj keď sa nám konkrétne zjednotenie možno niekedy zdá na hony vzdialenou metou. Znova a znova víťazí láska nad spormi, závišťou a zlobou. Znova a znova nachádzajú ľudia silu vzájomne si odpúšťať a prosiť Boha o odpustenie. Naše dni nám prinášajú veľké príklady odpustení: západná a východná cirkev v osobách patriarchov Ríma a Carihradu si vzájomne odpúšťajú bezmála tisícročné viny, Kristov námestník sa v odpustení zbližuje s človekom, ktorý bol siahol na jeho život... Ale nie "veľké" odpustenia sú rozhodujúce pre budovanie jednoty, ony sú len žiarivými "veľkými" príkladmi. Oveľa dôležitejšie je dennodenné ochotné odpúšťanie tak drobných, nepatrných, ako i "nedopustiteľných" vín blížnym.

Keď Ježiš po svojom zmŕtvychvstaní dal apoštolom moc odpúšťať hriechy, povedal: "Prijmite Ducha Svätého." /Jn 20,22/ Naše hriechy sa nám odpúšťajú skrze Ducha Svätého. A keďže Duch Svätý je v nás, stále znova a znova môžeme budovať lásku, bratstvo a v prekonávaní všetkých protirečení jednotu - jednotu v rodine, jednotu v cirkvi, jednotu vo svete a jednotu všetkých v Bohu.

2. Nájsť pravú slobodu

Všade, kde žijú ľudia, je nevyhnutné udržiavať poriadok: rešpektovať pravidlá, plniť príkazy, zachovávať zákony. Čím je človek menej samostatný, menej svojprávnny, tým väčšími treba jeho správanie sa usmernovať. Čím slabšie je jeho povedomie o tom, čo je dobré, spravodlivé, čestné, správne, tým potrebnéjšie sú predpisy, ktoré zakazujú konať nespravodlivo, podvádzať a klamať. Podobne je to aj s naším vzťahom k Bohu. Pre nejedného človeka je Boh iba Zákonodarcom. Taký človek sa podrobuje Božím prikázaniám, ale neraz s pocitom trpkosti a nanútenia. Robí, čo je prikázané, a vyhýba sa tomu, čo sa zakazuje. Chápe Božiu vôľu ako čosi, čo prichádza zvonka, čo obmedzuje jeho slobodu a zväzuje mu ruky.

Vzťah kresťana k Bohu je inakší. Život kresťana, to je viac než len zachovávanie prikázaní, poslúchanie zákona. Aj kresťan dodržiava príkazy a zákazy, ale nie preto, že by sa cítil nútený tak robiť, ale preto, že v jeho srdci žije Kristov Duch.

Už v Starom zákone Boh skrze proroka Ezechiela zjavuje: "Ducha nového vložím do vás a spôsobím, že budete kráčať podľa nariadení mojich a výroky moje budete zachovávať a vykonávať." /Ez 36, 26-27./ Ten Duch je to, čo panuje v ľudskom srdci nad rozumovým

poznaním prirodzeného mravného zákona, ktorý do tohto srdca Boh vložil, i nad poznaním zákona zjaveného v desatore. Je to Duch lásky, a preto Duch slobody.

Čím mocnejšie pôsobí v Božom ľude Kristov Duch, tým menej zväzujú život kresťana príkazy a zákazy. Kresťan koná dobro z vnútornej potreby, preto, lebo chce - nie preto, že by musel.

Sv. Pavol apoštol hovorí: "Kde je Pánov Duch, tam je sloboda." /2 Kor 3,17/.

V listoch Apoštola máme naporúdzi aj ďalšie poučné miesta v tomto ohľade, ktoré dokresľujú správnu predstavu slobody v Duchu Svätom:

"Všetci, ktorých vedie Boží Duch, sú Božími synmi. Lebo ste nedostali ducha otroctva, aby ste sa museli zasa báť, ale dostali ste Ducha adoptívneho synovstva, v ktorom voláme: 'Abba, Otče!'" /Rim 8,14-15./

"Vy ste povolaní pre slobodu, bratia, len nedávajte slobodu za príležitosť telu, ale navzájom si slúžte v láske! Žite duchovne a nebudete spíňať žiadosti tela." /Gal 5,13.16/.

"Ste Kristov list, ktorý sme my vyhotovili, napísaný nie atramentom, ale Duchom živého Boha, nie na kamenných tabuliach, ale na živých tabuliach srdca." /2 Kor 3,3./

"Ovocie Ducha je láska, radosť, pokoj, zhovievavosť, láskavosť, dobrota, vernosť, miernosť, zdržanlivosť. Proti tomuto zákonu niet. Ak žijeme v Duchu, podľa Ducha aj konajme." /Gal 5,22.25./

Až skrze Kristovho Ducha v sebe nachádza človek sám seba, svoju slobodu. Preto Ján Pavol II. môže tvrdiť, že "človek tým, že odkryje v sebe príslušnosť ku Kristovi a v ňom pozdvihnutie k Božiemu detinstvu, lepšie chápe aj svoju dôstojnosť ako človeka" /Dominum et Vivificantem, 59/. A ďalej: "Keď ľudia pod vplyvom Tešiteľa objavujú túto božskú dimenziu svojho bytia a svojho osobného a spoločenského života; sú schopní oslobodiť sa z rozličných nátlakov, ktoré pochádzajú najmä z materialistických podkladov myslenia, praxe a jej zodpovedajúcich metód." /Tamže, 60./

Svätý Otec upriamuje v citovanej encyklike o Duchu Svätom našu pozornosť na nadchádzajúce veľké kresťanské jubileum roka 2000, obsahujúce "posolstvo oslobodenia prostredníctvom účinkovania Ducha, ktorý jediný môže pomôcť ľuďom a spoločnostiam... oslobodiť sa od starých a nových nátlakov, pričom takto objavujú a uskutočnia plnú mieru pravej slobody človeka" /Dominum et Vivificantem, 60/.

Filozofi tu hovoria o vnútornej slobode. Človek, ktorý dosiahol pravú vnútornú slobodu, ľahšie znáša i veľkú vonkajšiu neslobodu, nanucovanú spoločenskými, hospodárskymi alebo politickými pomermi. Taká nesloboda ho nezväzuje vnútorne, aby myslel a konal spôsobom nedôstojným človeka, nedôstojným kresťana, ani aby siahol po nedôstojných spôsoboch vonkajšieho oslobodenia. "Zjavenie slobody a tým pravej dôstojnosti človeka," vraví ďalej na citovanom mieste encykliky pápež, "má osobitný význam pre kresťanov a pre cirkev v prenasledovaní - či už v starých časoch, či dnes -, lebo svedkovia Božej pravdy sa stávajú živým dôkazom pôsobenia Ducha pravdy, ktorý je prítomný v srdci a svedomí veriacich, a svojím mučeníctvom nezriedka ukazujú najvyššiu oslavu ľudskej dôstojnosti.

Náš slovenský filozof Ján Bubán pripomína: "Vnútorná sloboda je jediný pravý koreň, z ktorého vyrastá vonkajšia sloboda, po ktorej ľudstvo dnes tak volá. Ak túžime úprimne po slobode, musíme hľadiť čo najviac zdokonaľiť seba i druhých."

3. Budovať nový svet.

Želáme si lepší svet, taký, v ktorom by nebolo toľko nedokonalosti a zla, taký, v ktorom by sa nám žilo radostnejšie a šťastnejšie, taký, v ktorom by sme cítili blízkosť Boha.

Ale to nové, to lepšie už vo svete je. Je tu odvtedy, ako sa Ježiš Kristus stal človekom, ako žil medzi ľuďmi, zomrel a vstal z mŕtvych.

Skrze svojho Syna začal Boh obnovovať svet, naprávať ho a posväcovať. Tak začal odnímať moc Zlému. Tak začal prenikať a premieňať svet svojím Životom a svojím Duchom.

Duch Svätý vo svete pokračuje v tom novom, čo začal Ježiš Kristus. Duch Svätý nie je teda "tam hore", nie je na "onom svete", nevznáša sa niekde "nad oblakmi". Duch Svätý je na tomto svete. Vychádza z Boha a odtiaľ preniká čoraz hlbšie do tohto viditeľného sveta, do nášho ľudského života na Zemi.

Duch Svätý neodvádza človeka, ktorého sa zmocní, preč zo sveta, ale naopak, vedie ho k čoraz hlbšiemu uvedomovaniu si zodpovednosti za svet.

Preukazuje nám to dokladajú hoci dejiny mníšstva. V kresťanskom stredoveku ľudia, ktorí "utekali zo sveta", pretože chceli lepšie odpovedať na Božie volanie, v skrytosti kláštorných ciel najzodpovednejším spôsobom pracovali na budovaní sveta, na jeho povznášaní. Z kláštorných ciel vyrástla moderná európska, ba svetová kultúra a civilizácia. A šírilo sa z nich do sveta svetlo Božej pravdy. My všetci dnes, ako deti moderného sveta, sme, či už si to uvedomujeme, alebo nie, svojím spôsobom ich odchovancami. Aj vtedy, ak to vyslovene nemienime uznať.

Pravdivé je, čo o tom hovorí maďarský teológ Tihamér Tóth: "Európska verejná mienka bola po dve tisícročia taká presýtená kresťanským mravným názorom, že dnes je ním 'nakazené' takpovediac celé ovzdušie - prirodzene, v dobrom zmysle. Dnes pokladáme daktoré konania a zásady za celkom prirodzené, zrejmé, a zatiaľ sú ony iba dôsledkom dvetisícročnej kresťanskej morálky. Keď slnko zapadne, nenastane hneď tma. Kresťanstvo tak ovládlo Európu, že ten, kto vdychuje jej ovzdušie, nevedomky vdychuje aj oživujúce inštinkty slušnosti a mravnosti, hoci aj žiariace slnko jeho viery azda už zašlo."

Tam, kde Duch Svätý vniká do sveta, naplňa sa svet životom, pravdou a Božou láskou. Tam sa svet posvacuje.

Hovorili sme minule o otvorenosti voči Duchu Svätému, voči jeho pôsobeniu. Dodajme teraz k tomu, že ten, kto sa otvára Božiemu Duchu, kto sa ním dáva naplňať a kto ním dáva prenikať svoje konanie, stáva sa svätým. Svätý medzi ľuďmi totiž nie je ten, kto je bez hriechu, ale ten, kto si v sebe vzbudzuje ustavičnú dokonalú. Tútosť a usiluje sa o skutočný synovský vzťah k Bohu, kto sa z lásky k Bohu ochotne zrieka hriechu a vytrvalo bojuje proti svojim hriešnym náklonnostiam. Druhý vatikánsky koncil nám pripomína: "Kristovi vyznavači od Boha povolaní a v Pánu Ježišovi ospravedlnení, nie podľa svojich skutkov, ale podľa jeho vôle a milosti, stali sa krstom viery naozaj dietkami Božími a účastníkmi Božej prirodzenosti, a teda tým sa v skutku stali svätými. Podľa tejto svätosti, ktorej sa im dostalo, majú s pomocou Božou aj žiť a ju zdokonaľovať." /Lumen gentium, 40/. V tomto zmysle sa prví kresťania medzi sebou aj nazývali svätými. Napríklad druhý list Korinťanom svätý Pavol adresuje "Božej cirkvi v Korinte aj všetkým svätým v Achájsku" a v závere adresátom píše, že ich "pozdravujú všetci svätí" z jeho okolia.

Pravdaže, nie všetci sú rovnako dokonalí v láske k Bohu, a preto ani nie sú rovnako svätý. Niektorých pre ich vieru a skutky alebo pre milosť, ktorými ich vyznačil Boh, už za ich života pokladajú ľudia za svätých a všeobecnú úctu v cirkvi ako svätí požívajú tí, ktorých cirkvi osobitne postavila ako vzory svätosti na oltár /svätorečila/. Ale svätý v širšom zmysle slova je každý, kto nemá dušu zataženú ťažkým hriechom, kto žije v posväcujúcej milosti. Spoločenstvá našich veriacich pri svätých omšiach sú tiež spoločenstvami svätých, veď na mnohých miestach väčšina prítomných prístupuje k svätému prijímaniu a skrze eucharistickú posilu sa zdokonaľuje vo svätosti.

V spoločenskom rozhovore neraz počujeme: "Nikto nie je svätý." A prítomní zvyčajne prítakajú. Nuž, ako kresťania si nepripustíme takéto slová do povedomia ako čosi pravdivé - hoci aj zachytáva náš etnograf Záturecký vo svojich Slovenských prísloviach ako ľudovú múdrosť. My musíme vedieť, že sú to slová nemúdre, ktoré nám v podstate majú iba učiťkať svedomie, keď nás napomína. A musíme vedieť, že je nemúdry ten, kto ich používa s takým číčkavým zámerom, hoci aj akoby mimovoľne, a ešte nemúdrejší ten, kto si nebodaj i povie: "Veď ja nechcem byť svätý..." Všetci sme dostali ako Božie deti povolanie na svätosť. Pravdaže, svätosť nie je svätuškársť.

Duch Svätý, ktorý nás posväcuje, je Božou silou vo svete, silou, ktorá svet vedie k dovršeniu na konci dní. Keď raz Duch Svätý prenikne celý svet, splní sa to, čo prisľúbil Boh: "Hľa, všetko robím nové." /Zjv 21,5./ Majme veľkolepý Boží plán na pamäti a pričinnme sa zo všetkých svojich síl o posväcovanie sveta!

Vravme si spolu so svätým Augustínom:

Dýchaj vo mne, Duchu Svätý,
aby som myslel Svätó!
Pobáď ma, Duchu Svätý,
aby som konal svätó!
Váb ma, Duchu Svätý,
aby som miloval Svätó!
Posilňuj ma, Duchu Svätý
aby som chránil svätosť!
Ochranuj ma, Duchu Svätý,
aby som nikdy nestratil svätosť!

4. V blízkosti veľkého tajomstva

V tejto chvíli sme dospeli v našich úvahách k bodu, kde by sme sa mali na chvíľu zastaviť, aby sme si urobili krátku rekapituláciu toho, čo vieme o Duchu Svätom. Pokúsili sme sa priblížiť si Ducha Svätého v predstave tak, že sme si všímali jeho mnohoraké pôsobenie vo svete a v cirkvi. Opísali sme si ho ako Ducha lásky, Ducha pravdy, Ducha života, Ducha jednoty, Ducha slobody a Ducha obnovy, ako Ducha pôsobiaceho v Božom ľude a ako Ducha dovršujúceho svet.

Zakaždým pritom naše predstavy sprevádzalo čosi, čo si musíme teraz poznové uvedomiť, a to uvedomiť s plnou jasnosťou:

Duch Svätý je Duch Ježišov. Ježiš Kristus pôsobí teraz medzi nami už nie v ľudskej podobe, ale skrze Ducha, ktorý vychádza z Otca a z Krista po jeho zmŕtvychvstaní. Skrze svojho Ducha je Kristus oveľa vnútornejšie a hlbšie prítomný v našom živote, ako by mohol byť skrze svoju telesnú prítomnosť. On sám hovorí: "Je pre vás lepšie, aby som odišiel. Lebo ak neodídem, Tešiteľ k vám nepríde. Ale keď odídem, pošlem ho k vám. Nebude hovoriť sám zo seba. Z môjho vezme a zvestuje vám." /Jn 16,7.13.14./

Čoraz zreteľnejšia sa nám javí jednota Ježiša Krista a Ducha Svätého. Bezmála by sme chceli povedať: "Duch Svätý a Ježiš Kristus sú jedno a to isté - sú jedným." Súčasne však cítime, že je tu

predsa len rozdielnosť, nejaká odlišnosť. Duch Svätý je nielen sila, ktorá vychádza z osláveného Krista, je to čosi osobitné, čosi samostatné. Duch, skrze ktorého v nás pôsobí Kristus, je natolko úry a osobný, že cirkev môže vraviť: Duch Svätý je osoba.

Áno, Duch Svätý je osoba. Kresťania sa od prvopočiatkov obracali k nemu ako k osobe a modlili sa k nemu. Duch Svätý je niekto, s kým sa môžeme dôverne zhovárať.

V starozákonnom čase ponímali ľudia Ducha Svätého ako silu, ktorá vychádza z Boha, ako silu, ktorú vyleje Boh na celú zem skrze budúceho Mesiáša. Nemali povedomie Božieho Ducha ako samostatnej osoby. Až po prvých kresťanských Turíciach sa novému Božiemu ľudu znenáhla stalo zjavným, že Duch Svätý je niečo osobné. V postupnom pomenúvaní Ducha Svätého sa zračia stupne jeho čoraz zreteľnejšieho zjavenia sa ľuďom: Boží Duch, Božia Sila, Boží Duch, Svätý Duch, Duch Svätý ...

V tomto poznaní dostávame sa napokon celkom blízko k veľkému tajomstvu - k tajomstvu, ktorého veľkosť a nepochopiteľnosť môžeme sotva tušiť, k tajomstvu trojjediného Boha.

* Vyznávame Boha Otca, ktorý z lásky stvoril človeka,
* vyznávame Ježiša Krista, Otcovho Syna, ktorý z lásky Boha k človeku sa stal človekom,
* a vyznávame Ducha Svätého, Ducha lásky. Otca a Syna, Ducha, ktorého Syn z lásky poslal ľuďom.

Vyznávame Boha Otca, vyznávame Boha Syna a vyznávame Boha Ducha Svätého - vyznávame jedného Boha v troch osobách. Veríme, že Duch Svätý tak ako Otec a tak ako Syn je Boh. Všetko sa to chápe veľmi ťažko, pretože Boh je väčší, než sme my ľudia schopní porozumieť a vyjadriť slovami. Nijaké naše slová nevystačia na to, aby sme opísali, aký je Boh, ako sú Otec, Syn a Duch Svätý jedno a ako sú pritom rozdielni. Lež v blízkosti tohto tajomstva tušíme, v čom má spočívať jednota Božieho ľudu a v konečnej perspektíve jednota všetkých ľudí, vzájomne takých rozdielných, a predsa všetkých stvorených na Boží obraz. Tušíme, že to má byť jednota na Boží obraz. Tušíme, že skrze Krista a v Kristovom Duchu má to byť súčasne jednota človeka s Bohom, Otcom a Stvoriteľom.

Lepšie než akékoľvek pokusy o vysvetlenie priblíži nám toto tajomstvo živá viera a živé vyznanie viery:

"Verím v Ducha Svätého, Pána a Oživovateľa, ktorý vychádza z Otca i Syna. Jemu sa zároveň vzdáva tá istá poklona a sláva ako Otcovi a Synovi. On hovoril ústami prorokov."

Ktosi povedal, že ľudské tajomstvo prestáva byť tajomstvom, keď sa prezradí, ale Božie tajomstvo ostáva pre nás tajomstvom stále, aj keď nám ho Boh stále zjavuje. Náš rozum nám môže Božie tajomstvo iba veľmi ťažkopádne približovať, neumárime sa však, že ho nemôžeme plne pochopiť. Oveľa podstatnejšie a dôležitejšie je žiť týmto tajomstvom vo viere, nádeji a láske.

Z LISTOV ČITATEĽOV RODINNÉHO SPOLOČENSTVA

7. 1. 1988

Drahá redakcia RoS,

i my využívame krásny zvyk novoročných vinšov a na prahu nového roku Vám chceme popriať: Nech náš pán Vám i v tomto roku udelí v prehojnej miere svoju milosť a požehnanie, aby Vás napíňal

slarini Ducha Svätého, a napokon i zdravie, silu a pokoj, ktoré pri svojej obetavej práci potrebujete.

Vždy s veľkou netrpezlivosťou očakávame ďalšie číslo RoS. Zvlášť decembrové číslo nás veľmi potešilo. Uvítali sme článok, v ktorom sa hodnotí Součková kniha, ktorú sme s veľkým rozhorčením čítali. Slovo odborníka má v takýchto prípadoch pre nás veľkú cenu. Sme radi /nakolko sme rodiny s malými deťmi/, že venujete dosť priestoru problémom výchovy detí a "výchovy" nás rodičov. Vďaka Vám, že po rubrike "Psychológ medzi nami" zaraďujete ďalšiu, nie menej zaujímavú "Hovorí právnik". Nezamýšľate ju rozšíriť o oblasť cirkevného práva? Bolo by tiež veľmi osožné venovať aj nejaký priestor tým, ktorí si chcú pri svojom každodennom povolaní prehĺbovať svoj duchovný rast. /Nie každý z nás má možnosť mať svojho duchovného vodcu./

Máme radosť, keď sa dozvedáme aj Vaším prostredníctvom o prekvitajúcom náboženskom živote u nás. Na druhej strane však s veľkou bolesťou prijímame správy o prenasledovaní a utrpení mnohých našich bratov a sestier. Ale zároveň v nás rastie aj pravá kresťanská hrdosť, že aj v tejto dobe nám Pán posielal do nášho stredu takéto hrdinské duše, ktoré nám svietia vzorom na ceste k hlbšiemu prežívaniu toho, čo tak krásne vystihol sv. Pavol slovami: Už nežijem ja, ale žije vo mne Kristus.

Myslíme na Vás vo svojich modlitbách a odovzdávame Vás do ochrany Matky, ustavičnej pomoci.

Vaši čitatelia.

Redakcia za všetky modlitby, podnety a kritiky z úprimného srdca ďakuje a chce byť v službe, skrze nášho Pána, pre dobro mnohým.

BOŽSKÉ SRDCE BUĎ S NAMI,
KRAĽUJ, PANUJ NAD NAMI,
NECH SA V NAŠEJ RODINE
ŽIVOT VIERY ROZVINIE.

Mária, pomocnica kresťanov, oroduj za nás!